

Tēvijas Sargs

BALTDEFCOL

NATO

Zemessardze

Ārvalstīs

Sports

Vēsture

€ 0,85
Ls 0,60

Marts

2014

Nr. 3

Latvijas

militārā

hronika,

jaunumi,

fakti,

sasniegumi

militārais
žurnāls

Kalpaka balle

*Re, arī zvaigznēs ierakstīts
Tas pats, kas laukos plašos:
Jāmeklē sudrabs, tas baltais, kas trīs
Tepatās — mūsos pašos.
/I. Ziedonis/*

Arī mūsos pašos kā ik pavasari no jauna ieskanas snaudošais patriotisms. Jau novembris sirdīs iedēdz sveču liesmas, kas cauri tumšajiem ziemas mēnešiem mums rāda gaismu dvēselei līdz pavasarim, līdz laikam, kas Latvijas valsts vēsturē ierakstīti ar asinīm — Neatkarības cīņām.

Arī šopavasār Pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas fonds kopā ar piecām Kalpaka bataljona Atsevišķās studentu rotas korporācijām, ar Rīgas Latviešu biedrības un Nacionālo bruņoto spēku atbalstu 1. martā aicināja uz ikgadējo Kalpaka balli. Nekas nav mainījies — arī šogad ballē saņemtie ziedojumi ir pa-

redzēti labdarības mērķim, kas saistīts ar Latvijas valstij nozīmīgiem notikumiem vai personībām.

Neatkarības cīņu varoņus mēs atceramies muzejos, par viņiem lasām grāmatās, pieminām dažādos veidos, bet arī šodien mūsu vidū ir varonīgi cilvēki — karavīri, kas tieši tāpat kā pirms 95 gadiem ir gatavi ziedoties savas valsts brīvības un neatkarības labā. Ikdienā mēs par to neaizdomājamies, reizēm pat indīgi uzdodam jautājumus — nu, kāpēc mūsējiem jābrauc karot svešās zemēs, tas taču mūs neskar! Šajā ikdienas paviršībā mēs nepadomājam par to, cik ļoti maza ir pasaule, cik tuvu mēs cits citam esam, cik svarīgi ir just sabiedrotā plecu diendienā. Īpaši šobrīd! Šo Latvijas valstij svarīgo sajūtu stiprina Nacionālie bruņotie spēki, ar savām vienībām kopš 1996. gada piedaloties starptautiskajās operācijās. Pildot dienesta pienākumus, Latvija ir zaudējusi septiņus savus karavīrus. Saņemot skumjo ziņu, mēs pārdzīvojam, jūtam līdzī tuviniekiem, bet tad tie paliek vien vārdi. Taču šie karavīri ir ne vien liels zaudējums un sāpes ģimenēm, bet arī viņu dienesta biedriem. Tieši pēc NBS karavīru iniciatīvas tiek vākti ziedojumi mūsdienās kritušo karavīru pieminekļa celtniecībai Ādažu militārajā bāzē. Un šogad kopā ar bruņoto spēku pārstāvjiem tika nolemts, ka 2014. gada Kalpaka balles mērķis būs ziedot līdzekļus šim piemineklim, lai īpaši izceltu mūsdienās bojāgājušo karavīru vārdus Latvijas vēsturē.

Kaut arī Kalpaka balle šogad pulcēja mazāk dalībnieku nekā parasti, tomēr savu misiju pildīja godam. Ziedojuma mērķim

tiks nodoti vairāk nekā 2000 eiro, un balles laikā ne viens vien pilnīgi citā gaismā ieraudzīja karavīrus un viņu darba skarbāko šķautni. Balles dalībnieki tika iepazīstināti ar Ādažu militārajā bāzē plānotā pieminekļa ideju un projektu.

Šogad Kalpaka balle varēja lepoties ar jaunieguvumu — draudzība ar Latvijas Mākslas akadēmijas Studentu padomi ļāva ne vien saņemt interesantus jauno mākslinieku ziedotos darbus, bet arī priecēja ar profesionālu un izsmelšu informāciju par mākslas darbiem un to autoriem.

Pateicoties arvien ciešākai un daudzpusīgākai Atsevišķās studentu rotas korporācijai un NBS Bigbenda sadarbībai, Kalpaka ballē skanēja arī jauns balles deju repertuārs, kas īpaši priecēja dejojot gribētājus un pratējus. Par to īpašs paldies korporācijas «Lettonia» filistram Rodžeram Miķelsonam.

Ar gandarījumu varam informēt arī par citiem gada laikā paveiktajiem darbiem. Iepriekšējās Kalpaka balles ziedojuma mērķis bija vākt līdzekļus, lai atjaunotu piemiņas plāksni pie Latvijas Nacionālā teātra par godu tam, ka šajā namā pasludināta Latvijas valsts dibināšana. 2013. gada 16. novembrī, klātesot Valsts prezidentam Andrim Bērziņam, Saeimas priekšsēdētājam Solvitai Ābolītei, NBS vadībai un korporācijām, pie Latvijas Nacionālā teātra ēkas tika atklāta mākslinieku Ērika Cērpiņa un Gļebs Panteļejeva veidotā piemiņas plāksne ar paskaidrojošu tekstu angļu, vācu un krievu valodā.

Savukārt 20. decembrī Atsevišķās studentu rotas korporācijas atzīmēja rotas dibināšanas 95. gadadienu, literārajā vakarā tiekoties ar bruņoto spēku pārstāvjiem un iepazīstot ne vien karavīra ikdienu no sievietes skatpunkta, bet arī uzzinot par ikdienu misiju.

Ar gandarījumu jāsaka, ka Kalpaka balle pēc 12 gadiem ir kļuvusi ne vien par satikšanās vietu dažādiem ļaudīm, kam svarīgs Latvijas valstiskums, bet arī bijusi iedvesmas avots un ierosinātājs nozīmīgām idejām un projektiem, kā arī veicinājusi ciešāku sadarbību starp korporācijām un NBS vienībām.

*Lai mums visiem spēks būt stipriem savā
valstiskuma apziņā un pārliecībā!*

*Kalpaka balles rīkotāju vārdā
Pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas fonda
valdes locekle,
Studentu korporācijas Daugaviete! filistre
Kaiva Krastiņa.*

Latvijas ziņas	2
Bruņotie spēki iepirks kāpūrķēžu bruņumašīnas	4
BALTDEFCOL — pareizs risinājums	6
Visur censties saglabāt līdzsvaru	9
Nebija problēmu, bet bija izaicinājumi	10
«Džimlai rūdi rallallā» sāk ar labu startu	11
Strauji pildās kibersargu rindas	12
Latvijas ceļš uz kolektīvo drošību	14
NATO — īss atskats vēsturē	16
Ar maksimālista pārliecību	17
Latvijas karavīrs un sabiedrība izrādē «Heavy Metal»	20
Izstāde «1914»	21
Ukraina — vēsturiskais skatījums	22
Sports	24
Latviešu piedalīšanās Krievijas — Japānas karā 1904.—1905. gadā	26
Pirmajam pasaules karam — 100	28
Indoķīnas ceļojums	30
Latvijas smagatlētikai — 120	33
Ārzemju ziņas	34
Narkotikas — mūsdienu bruņoto	36

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

 Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs
www.empamil.eu

Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.
Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — 67335391
Žurnālists **Taivo Trams** — 67335391
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399

Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Makets **Aigars Nesters** — 67335391

Red. pārstāvis ASV **V. Kukainis**.
237 Springmont Road. Northfield,
OH 44067, USA.
Tālrunis (330) 467 1232.
e-pasts: dvkukainis@aol.com

Red. pārstāve Vācijā **I. Marx**.
Tālrunis 89 4530 1802,
e-pasts: iveta_marx@web.de

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsūdz.

No 6. līdz 8. februārim Briselē notika *NATO* Pasaules rezerves virsnieku asociāciju konfederācijas (*CIOR*) un Pasaules rezerves medicīnas virsnieku asociācijas (*CIOMR*) konference, kurā Eiropas spēku virspavēlnieks ģenerālis Filips Břidlovs un Beļģijas premjerministra vietnieks un aizsardzības ministrs Pīters de Krems godināja rezerves karavīrus, uzsverot viņu svarīgo lomu mūsdienu armijā.

CIOR prezidents komandkapteinis Ričards Rolss pasniedza konfederācijas goda medaļu «Par nopelniem» Latvijas Rezerves virsnieku asociācijas ilggadējai prezidentei Benitai Feldmane.

Ģenerālis Břidlovs savā runā atgādināja, cik nozīmīga loma rezerves virsniekiem ir civilmilitārās sadarbības veicināšanā, militārajās mācībās un apmācības sistēmas veidošanā, kā arī sadarbībā ar partnervalstīm programmā «Partnerattiecības mieram». Savukārt aizsardzības ministrs Pīters de Krems uzsvēra rezerves karavīru lielo nopelnu bruņoto spēku ikdienas darbā, uzlabojot karavīru medicīnisko aprūpi dienesta vietā un starptautiskajā operācijā.

«Lielbritānijas premjerministrs Vinstons Čērčils savulaik teicis, ka rezervists ir dubultpilsonis. Viņu var kuru katru dienu iesaistīt militārās aktivitātēs, un rezerves virsnieka pieredze un zināšanas aktīvā dienesta karavīriem lieti noder. Latvijas rezerves virsnieki ir savas valsts vārda nesēji pasaulē,» skaidro Benita Feldmane.

Rezerves virsnieks, pēc *NATO* standartiem, ir civilpersona, kas apguvusi militārās zināšanas, un personas iepriekšējā darbība var būt saistīta ar regulāro karaspēku. Miera laikā šie virsnieki strādā savā civilajā specialitātē un veic regulāras apmācības, bet nepieciešamības gadījumā valsts viņus var mobilizēt un izmantot karaspēka vajadzībām. Latvijas Rezerves

virsnieku asociācija dibināta 1999. gada 29. novembrī. Par darbības mērķi tā izvirzījusi paaugstināt Latvijas aizsardzības potenciālu, padziļināt tautas izpratni par valsts aizsardzību, kā arī veicināt Nacionālo bruņoto spēku un sabiedrības ciešāku saskarsmi un sapratni.

Pensionētā ķirurgs virsleitnants Benita Feldmane bija asociācijas prezidente no 2003. līdz 2013. gadam.

14. februārī Jūras spēku mācību centrā Liepājā noslēdzās kārtējais Zemledus iegremdēšanās kurss. Kursanti apguva gan teorētiskās zināšanas, gan praktiskās iemaņas, iegremdējoties atklātā ūdenslīdņē. Kursā ūdenslīdēji ieguva zināšanas un prasmes ūdenslīdēju darbu veikšanai un plānošanai zem ledus, kā arī pirmās palīdzības sniegšanā cietušajiem ūdenslīdējiem zem ledus.

Mācību centra ūdenslīdēju mācību daļa pirmo zemledus iegremdēšanās kursu organizēja 2009. gadā, un šogad tas bija sestais šāda veida kurss, kurā iemaņas apguva ne tikai trīs bruņoto spēku karavīri, bet arī divi pārstāvji no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta un Valsts policijas.

21. februārī Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube ar komandiera Goda rakstu par nacionālās pašapziņas veidošanu un uzturēšanu, kā arī patriotisma audzināšanu un veicināšanu apbalvoja atvaļināto viceadmirāli, biedrības «Latvijas ģenerāļu klubs» valdes priekšsēdētāju Gaidi Andreju Zeibotu un Latvijas Skautu un gaidu centrālās organizācijas priekšnieku Andri Matisonu.

Latvijas skautu un gaidu centrālā organizācija vairāku gadu garumā aktīvi sadarbojas ar Jaunsardzi, organizējot pilsoniskus un patriotiskus pasākumus, veicinot jaunatnes pilsoniskās apziņas un personiskās līdzdalības prasmju izaugsmi un Jaunsardzes popularizēšanu.

Šogad jaunsargi jau piedalījās skautu un gaidu organizētajā nometnē «Baltais vilks 2014» Ziemassvētku kauju vietā Ložmetējkalnā, lai izzinātu, piedzīvotu un pieminētu latviešu strēlniekus. Plānots, ka šogad jaunsargi piedalīsies arī citos skautu un gaidu organizētajos pasākumos — dažādās sacensībās un nometnēs. Savukārt Jaunsardze skautus un gaidas ir aicinājusi piedalīties orientēšanās sacensībās «Vēja kauss» un kopīgi organizēt un piedalīties pasākumā «Latvijas karavīrs laikmetu griežos». Par tradīciju kļuvis arī kopīgi organizētais ilggadējais pasākums «Česu pulka Skolnieku rotas piemiņas karoga maiņas ceremonija» Vidzemes novadā.

22. februārī divi Nacionālo bruņoto spēku (NBS) virsnieki devās uz Monroviu Libērijā, lai sadarbībā ar ASV karavīriem turpinātu pērn sāktu Libērijas bruņoto spēku virsnieku centralizētās apmācību sistēmas izveidi. No 22. februāra līdz 1. martam Latvijas un ASV Mičiganas Nacionālās gvardes pārstāvji vadīs apmācību kursu Libērijas armijas virsnieku sastāvam, nododot pieredzi apmācību plānošanā un izvērtēšanā, kā arī virsnieku sagatavošanā nākotnes karavīru apmācībai.

Plānots, ka ASV un Latvijas padomnieku grupas atbalsts Libērijas bruņoto spēku apmācību sistēmas pilnveidošanā ilgs trīs gadus.

NBS un Mičiganas Nacionālā gvarde ir rīkojusi kopīgas mācības un īstenojusi citus sadarbības projektus kopš 1993. gada, kas ir saistīti ar praktisko bruņoto spēku uzdevumu izpildi starptautisko operāciju laikā, tostarp Afganistānā, kur kopīgajā Latvijas un ASV Operacionālās sadarbības padomnieku grupā abu valstu karavīri veica Afganistānas Nacionālās armijas karavīru apmācību.

27. februārī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un Lielbritānijas aizsardzības ministrs Filips Hamonds *NATO* aizsardzības ministru sanāksmes laikā Briselē, Beļģijā, parakstīja nodomu protokolu par tālāko abu valstu sadarbību Sauszemes spēku kājnieku brigādes mehanizācijas projekta īstenošanā.

Protokols nosaka apņemšanos maija beigās noslēgt starpvaldību līgumu starp Latviju un Lielbritāniju par mazlietotu un atjaunotu bruņotu kāpurķēžu tehnikas iegādi. Tas paredz arī precizēt militārās tehnikas izmaksas, kā arī citus ar to iegādi saistītos jautājumus. Bruņutehnikas iegādes sākotnējās izmaksas, pēc Aizsardzības ministrijas aprēķiniem, ir aptuveni 70 miljoni eiro. Daļa no šīs naudas jau ir piešķirta. Kājnieku brigādes mehanizācijas projekta īstenošanai šogad ir piešķirti 1,79 miljoni eiro, 2015. gadā — 12,27 miljoni eiro un 2016. gadā — 16,29 miljoni eiro.

Filips Hamonds izteica gandarījumu par Latvijas un Lielbritānijas divpusējām attiecībām, norādot, ka parakstītais nodomu protokols ir turpinājums abu valstu ilgstošajai praktiskajai sadarbībai, kas palīdz Latvijai stiprināt savas aizsardzības spējas.

Darbs pie mehanizācijas projekta iespējamo variantu izvērtēšanas tika sākts 2012. un 2013. gadā. Tehnikas izvēles process bija pakāpenisks un sastāvēja no vairākiem posmiem, kas iekļāva detalizētu kājnieku brigādes mehanizēto platformu operacionālo prasību noteikšanu un tirgus izpēti. 2013. gada nogalē Ministru kabinets pieņēma lēmumu atbalstīt Aizsardzības ministrijas piedāvāto risinājumu Sauszemes spēku kājnieku brigādes attīstībai, nosakot to kā vienu no galvenajām prioritātēm aizsardzības nozarē.

Ņemot vērā tirgus analīzi, Aizsardzības ministrija sāka sarunas par iepirkuma līguma noslēgšanu ar Lielbritānijas un Ziemeļlīrijas Apvienotās Karalistes Aizsardzības ministrijas atbildīgajām struktūrvienībām par tās bruņoto spēku rīcībā esošu mazlietotu un kvalitātes standartiem atbilstošu militārās tehnikas iegādi.

Nacionālo bruņoto spēku attīstības plāns 2012.—2024. gadam paredz 2014. gadā sākt mehanizācijas projektu, kas ilgtu līdz pat 2020. gadam.

28. februārī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube svinīgā ceremonijā uz operāciju rajonu Mali pavadīja nākamā Eiropas Savienības (ES) apmācības misijas Latvijas kontingenta karavīrus.

Uzrunājot nākamā kontingenta karavīrus, aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, uzsvēra, ka Mali bruņoto spēku karavīriem, kas nu jau ir mūsu partneri, ir būtiska ES instruktoru palīdzība. «Jums jāsniedz viņiem visas savas zināšanas, lai šis valsts bruņotie spēki spētu sasniegt tādu drošības stāvokli, kāds ir pie mums, Latvijā.»

Šis kontingents atšķiras no diviem iepriekšējiem ne tikai skaitliskā, bet arī veicamo uzdevumu ziņā. «Mūsu karavīriem izcēlts apmācīt konkrētu Mali bruņoto spēku apakšvienību, ko līdz šim apmācības misijā Mali neesam darījuši», sacīja NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, uzsverot, ka Latvijas karavīri šo uzdevumu izpildīs godam. «Mēs esam strādājuši daudz nacionālā komandā un citādā kultūrvīdē, kur iegūtas nepieciešamās prasmes un iemaņas.» Vēlot skmes, komandieris pasniedza karavīriem rudzu maizes klaipu, kas atgādinās par Latviju un mājās palikušajām ģimenēm.

Septiņi šī kontingenta karavīri ir iekļauti Somijas vadītajā Ziemeļvalstu un Baltijas rotas līmeņa apmācības grupā. Tajā apmācību instruktoru pienākumus pildīs arī Zviedrijas, Igaunijas un Lietuvas karavīri.

Latvijas karavīri, kuri ir profesionāli sagatavoti un pildījuši dienesta pienākumus starptautiskajās operācijās, veiks Mali bruņoto spēku kājnieku rotas kaujas atbalsta vada personāla apmācību. Savukārt par rotas triju kājnieku vadu apmācību atbildēs Somijas, Zviedrijas un Igaunijas instruktori.

ES apmācības misija ir paredzēta, lai palīdzētu uzlabot Mali bruņoto spēku militārās spējas un tie civilo iestāžu pakļautībā spētu atjaunot valsts teritoriālo integritāti. Misija neiesaistās kaujas operācijās.

Misijas štābs izvietots valsts galvaspilsētā Bamako, savukārt mācības notiek 60 kilometrus attāļajā pilsētā Kulikoro, kur savus dienesta pienākumus jau veic divi Latvijas karavīri. Apmācības misijas personāls sniedz konsultācijas un militārajā apmācībā ietver tādus jautājumus kā vadība un kontrole, loģistika un cilvēkresursi, kā arī starptautiskās humanitārās tiesības, civiliedzīvotāju aizsardzība un cilvēktiesības.

Saeima 2013. gada 7. martā apstiprināja lēmumu «Par Latvijas Nacionālo bruņoto spēku karavīru dalību Eiropas Savienības militārajā misijā, lai palīdzētu Mali bruņoto spēku apmācībā». Latvijas kontingenta karavīri dienestu apmācības misijā Mali sāka 2013. gada 14. aprīlī.

12. martā aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un Nacionālo bruņoto spēku (NBS) komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube svinīgi pavadīja seržantu Aleksandru Stepančuku uz Eiropas Savienības pretpirātisma operāciju «Atalanta». Seržants A. Stepančuks dienēs operāciju rajonā uz Vācijas Jūras spēku flotes kuģa «Brandenburg».

«Šī Eiropas Savienības vadītā starptautiskā operācija ir ļoti būtiska un vienlaikus zīmīga, jo arī Latvija ir jūras valsts,» sacīja aizsardzības ministrs. «Pretpirātisma pasākumi ir aktuāli visā pasaulē, jo tas, ka kāds grib iedzīvoties uz citu valstu ekonomiskajiem labumiem, ir nosodāms, un šāda rīcība ir jāpārtrauc. Es esmu gandarīts, ka arī Latvija var sniegt savu ieguldījumu, lai padarītu pasaules jūras drošākas kuģošanai.»

R. Vējonis norādīja, ka starptautiskajās operācijās karavīri var mācīties un gūt jaunu pieredzi, ko pēc tam varēs nodot dienesta biedriem, tādējādi uzlabojot arī bruņoto spēku aizsardzības spējas.

«Operācija «Atalanta» ir viena no tām, kur ir vislabāk redzams rezultāts — pateicoties Eiropas Savienības, tai skaitā arī Latvijas, karavīru dalībai šajā operācijā, ir krasi samazinājies realizēto uzbrukumu skaits tirdzniecības kuģiem Adenas līcī,» sacīja ģenerālleitnants R. Graube.

Aizsardzības ministrs pasniedza seržantam Aleksandram Stepančukam Latvijas karogu, savukārt NBS komandieris — rudzu maizi.

19. februārī uz operāciju «Atalanta» pavadīja komandleितnantu J. Auci.

Lēmumu par Nacionālo bruņoto spēku dalību operācijā «Atalanta» Saeima pieņēma 2010. gada 2. septembrī. Operācijā piedalās divi Latvijas karavīri, no kuriem viens dien operacionālajā štābā, savukārt otrs — operācijas rajonā uz operācijas štāba kuģa.

ES Jūras spēku militārā operācija «Atalanta», kas tika uzsākta 2008. gada 8. decembrī, palīdz novērst un ierobežot pirātismu un bruņotas laupīšanas pie Somālijas krastiem. Šī ir pirmā ES jūras operācija, kas tiek veikta kopējās drošības un aizsardzības politikas ietvaros.

Ziņas sagatavojusi Ieva Plēsuma.

Foto — Gatis Dieziņš, Normunds Mežiņš un Henrijs Plimaks, CIOR.

4. martā Rīgas cirkā konkursa «Superpuika 2014» finālā uzvarēja Rīgas Hanzas vidusskolas 6. klases skolnieks Kārlis Kaņepe (12 gadi). 2. vietu izcīnīja Inguss Sutins (12 gadi) no Kaunatas, 3. — Rūdolfs Eberhards (12 gadi) no Blomes. Konkursa žūrijā bija arī 1996. gada superpuika, tagad Nacionālo bruņoto spēku virsnieks — kapteinis Edvīns Ozols.

Konkursa finālā godam startēja arī Arnis Rozentāls un Jānis Gaismiņš no Rīgas, Mārcis Livmanis un Roberts Kalvītis no Jūrmalas, Ralfs Boldāns no Balvu novada, Ditmārs Voitiņš no Preiļu novada un Egils Arturs Sauka no Jelgavas.

«Žūrijas galvenais uzdevums bija izvērtēt puiku sniegumu un piešķirt žūrijas balvu vienam no zēniem pēc saviem subjektīviem kritērijiem, kas arī lika pievērst uzmanību ikvienai konkursantu darbības detaļai,» stāsta kapteinis Edvīns Ozols. «Ļoti patikami bija vērot puikas, viņu centību, cīņas spar un apņēmību. Visi demonstrēja absolūtu gribu, mērķtiecību un neatlaidību. Jāuzsver, ka nebija neviena izteikti pārākā pretendenta par otu, cīņa zēnu starpā bija ļoti intensīva un godīga. Tā prasīja daudz koncentrēšanās.»

Uzdevumi galvenokārt bija divu veidu. Sākumā bija radošie — latviska ornamenta izveidošana, koka lādes vāka izgatavošana un salātu pagatavošana. Pēc tam sākas dinamiskākā un spraigākā sadaļa, lai noslēgtu ceturtdaļfinālu — augstuma un līdzsvara trases ar alpinisma elementiem.

Fināls bija ļoti spraigs. Superpuikam Kārlim par mata tiesu izdevās pārsteigt savu sekotāju Ingusu, un abi zēni līdz pēdējai sekunde cīnījās par ilgi kāroto titulu.

«Lai arī pirmajā brīdī varbūt šķiet, tās ir bērnu spēles, gribētu uzsvērt, ka 12 gadu vecums ir mirklis, kad katram puikam vajadzētu jau aptuveni saprast, kas viņš būs, ar ko viņš vēlas nodarboties un ko grib sasniegt nākotnē.»

Šis konkurss ar Tehniskā jaunrades nama sniegtajām plašajām iespējām paver plašus apvēršus zēniem no visas Latvijas. Viens no pretendentiem uz konkursa finālu, kas sākās pulksten 16, bija ar visu ģimeni braucis no Kaunatas jau trijos no rīta,» stāsta kapteinis E. Ozols. «Ne tik tālu nākotnē, jau pēc sešiem gadiem, viņi stāsies mūsu rindās un pārņems mūsu darbus. Skatoties uz «Superpuika 2014» finālistiem, esmu pilnīgi pārliecināts, ka Latvijā aug braši, vareni puikas, kam nebūs grūti turpināt savu tēvu un brāļu iesāktu.»

Emocionālus brīžus puīšiem sagādāja arī tikšanās ar kamaniju braucēju Mārtiņu Rubeni un mūziķi Kārli Kazaku.

Konkursu «Superpuika» jau 23. reizi organizēja Tehniskā jaunrades nams «Annas 2». Nākamajai konkursa sezonai var pieteikties 2002. un 2003. gadā dzimušie zēni, sākot no 6. marta, — www.tjn.lv/superpuika.

Bruņotie spēki iepirks kāpurķēžu bruņumašīnas

Taivo Trams

Foto — G. Dieziņš, N. Mežiņš un no ārvalstu preses materiāliem.

Nacionālo bruņoto spēku (NBS) mehānizācijas un modernizācijas projekts, par kuru runāts jau ilgāku laiku, sācis īstenoties. Latvija no Lielbritānijas plāno iepirkt kāpurķēžu bruņumašīnas, kā arī veidot šo mašīnu modernizēšanas un apkalpošanas bāzi. Papildus paredzēts iepirkt arī riteņu bruņumašīnas. Plašāk šo projektu komentē aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube.

noslēgts starpvaldību līgums un sāka mašīnu tehniskā komplektācija,» norāda aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis. Tehnika tiks aprīkota ar modernām sakaru un ieroču sistēmām un būs pilnībā atbilstoša mūsdienu karavīru vajadzībām. «Šī tehnika sevi ir pierādījusi reālajā dzīvē, kaujas apstākļos. Svarīgi, ka esam izvēlējušies pārbaudītas lietas. Lielbritānija šādu tehniku pašlaik izmanto savā armijā, kā arī misijā Afganistānā. Lielbritānijas bruņojumā tā iekļauta kopš Folklendu salu konflikta pagājušā gadsimta astoņdesmito gadu pirmajā pusē.»

Latvijas lēmums par bruņutehnikas iegādi ir cieši saistīts ar valsts aizsardzības koncepciju, kurā NBS attīstība ir prioritārs virziens, savukārt tajā viens no būtiskākajiem elementiem ir Sauszemes spēku kaujas spēju attīstība, kas nav īstenojama bez sen plānotā mehanizācijas projekta.

Mehanizācijas projekta ietvaros Latvijas valdība no Lielbritānijas valdības plāno iepirkt 120 vienības kaujas bruņumašīnu ar kāpurķēdēm. Tas nebūs vienīgais bruņoto spēku modernizācijas elements, nākotnē plānots iegādāties arī kaujas bruņumašīnas ar riteņiem. Līdztekus nolemts izveidot šīs tehnikas uzturēšanai paredzētu materiāli tehnisko remontbāzi Ādažos. Projektu paredzēts īstenot līdz 2020. gadam, bet Latvijas karavīri kāpurķēžu bruņumašīnas varētu sākt izmantot jau 2016. gadā.

No Lielbritānijas plānots iegādāties vairāku veidu bruņumašīnas ar kāpurķēdēm, to skaitā izlūkošanas kaujas mašīnu «Scimitar», kas apbruņota ar 30 mm lielgabalu un spēj neitralizēt pretinieka bruņutehniku, arī vieglos tankus, līdz pusotra kilometra attālumā. Savukārt bruņutransportieri «Spartan» ir aprīkoti ar 7,62 mm ložmetēju, bet kaujas vadības nodrošināšanas bruņutransportieri «Sultan» — ar 7,62 mm ložmetēju transportlīdzekļa aizsardzībai un kaujas vadības sistēmu. Evakuācijas un remonta bruņutransportieri «Samson» ar vinčam un vajadzīgo aprīkojumu vienkāršāka remonta veikšanai notikuma vietā ir aprīkoti ar 7,62 mm ložmetēju. Medicīnas bruņutransportieri «Samaritan» ar pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanas aprīkojumu var pārvadāt līdz četriem gulošiem ievainotajiem. Kopā šīs tehnikas vienības veido vienotu kompleksu, kas spēj nodrošināt visas būtiskākās kaujas funkcijas.

Mehanizācijas projekts

«Šī gada 27. februārī ar Lielbritānijas valdības aizsardzības ministru Filipu Hamonu parakstījām nodomu protokolu par sadarbību Sauszemes spēku kājnieku brigādes mehanizācijas projekta īstenošanā. Tas ir solis ceļā uz modernizētu kaujas bruņumašīnu ar kāpurķēdēm iegādi mūsu bruņotajiem spēkiem. Šī gada maijā varētu tikt

leguvums gan Latvijas aizsardzībai, gan tautsaimniecībai

«Sauszemes spēkiem ir ļoti nepieciešama kvalitatīva izaugsme. Daļa to rīcībā esošās tehnikas pirkta pēdējo vairāk nekā 20 gadu laikā, daļa — saņemta kā dāvinājumi, taču par modernu tehniku, kas atbilstu mūsdienu izaicinājumiem un prasībām, diemžēl runāt nevar,» atzīst aizsardzības ministrs R. Vējonis.

«Bruņumašīnas ievērojami paaugstinās Latvijas aizsardzības spējas. Turklāt militārās tehnikas iepirkums būs nozīmīgs arī Latvijas sadarbībai NATO ietvaros. Latvijai tā ir iespēja pierādīt aliansei, ka esam uzticami sadarbības partneri, strādājam, lai celtu savas valsts drošību, jo NATO ir tik stipra, cik stipra ir katra tās dalībvalsts.»

«Esošais aizsardzības budžets nespēj nodrošināt Latvijas karavīru profesionālo izaugsmi, aprikojumu un kaujas spēju attīstību, kas tieši ietekmē viņu sagatavotību un drošību starptautiskajās operācijās. Esošā aizsardzības budžeta tendence Latvijas drošībai nav pieņemama. Drošību, tāpat kā medicīnas pakalpojumus vai sociālos labumus, patērē visi valsts iedzīvotāji, bet 0,91% no iekšzemes kopprodukta aizsardzībai ir mazāk, nekā tērējam citām primārajām vajadzībām. Latvija uz vienu iedzīvotāju drošības jomā vidēji tērē trīs reizes mazāk nekā citās dalībvalstīs Eiropā,» kritiski vērtē R. Vējonis.

Budžeta jautājumu aizsardzības ministrs ir pārrunājis ar premjerministri L. Straujumu, un abas amatpersonas bijušas vienprātis, ka jāmeklē līdzekļi, lai novērstu aizsardzības budžeta lejupslīdi un nodrošinātu tā pakāpenisku pieaugumu. Respektējot arī citas valsts prioritātes, tam jānotiek pakāpeniski, termiņā līdz 2020. gadam.

Savukārt šī mehanizācijas projekta īstenošanu aizsardzības ministrs saista ar iespējām dot pozitīvu impulsu Latvijas tautsaimniecībai: «Jau šobrīd ir skaidrs, ka militārajai teknikai, ko plānots iegādāties no Lielbritānijas, būs nepieciešamas ikdienas

tehniskās apkopes, arī remonts, lai to ilgstoši uzturētu priekšzīmīgā kārtībā. Šeit es saskatu labas iespējas veidot sadarbību ar Latvijas uzņēmējiem, izmantot mūsu uzņēmēju pieredzi un viņu sniegto pakalpojumu iespējas. Latvijai tās būs konkrētas darba vietas. Katrs eiro, ko ieguldām Latvijā, veicina mūsu tautsaimniecību. Katra ierīce, produkts vai pakalpojums, ko iegādājamies no mūsu uzņēmējiem, stiprina Latvijas drošību.»

Mehanizācijas projekta izmaksas

«Ļoti svarīgi, ka darījums notiks starp Latvijas un Lielbritānijas valdībām bez starpniekiem. Komerccdarījumā nosacījumi

būtu pavisam citi,» norāda NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube. Pirms projekta virzīšanas veikts aptuveni pusotru gadu ilgs ekspertu izpētes darbs. Izvēloties tehniku, ņemti vērā visi būtiskākie aspekti: bruņumašīnu mobilitāte, bruņu izturība, ieroču jauda un citi parametri. Ekspertu sastāvu veidoja profesionāli: bija pārstāvēti gan labākie aizsardzības resora teorētiķi, gan praktiķi, tostarp cilvēki ar Afganistānas karu militāro pieredzi.

NBS komandieris gan prognozē iespējamu viedokļu dalīšanos sabiedrībā, diskutējot par lietotas tehnikas iepirkšanas lietderību. «Es būtu slikts komandieris, ja saviem karavīriem neprasītu vislabāko un jaunāko. Taču ir valsts budžets, kas nosaka mūsu iespējas,» paskaidro R. Graube. Turklāt līdz 2020. gadam atbilstoši projekta

izpildes nosacījumiem bruņumašīnām, izņemot bruņas, viss būs modernizēts un nomainīts. «Faktiski mēs pārkam tehnikas platformu un modernizējam to Latvijā. Tas ir izdevīgi visiem: gan budžetam, gan bruņotajiem spēkiem, gan valsts tautsaimniecībai.» Šo bruņumašīnu ekspluatācijas nosacījumi paredz, ka ik pēc 10—15 gadiem tās tiek pilnībā renovētas, atjaunojot visus bojātos vai nokalpojušos mezglus un detaļas. Arī karavīru un apkalpojošā personāla apmācības izmaksas ir iekļautas cenā. Bruņumašīnas var apriko ar papildu aktivajām bruņām, taču šīs klases teknikai bruņas jau standarta komplektācijā ir ļoti labas, atzīst eksperti.

120 bruņumašīnu iegāde Latvijai izmaksās aptuveni 70 miljonus eiro. Līdzvērtīga jauna bruņumašīna izmaksātu no 3 līdz 5 miljoniem eiro. «Projekta gaitā tiek izvērtēta katra iepērkamās tehnikas vienība. Tas nav dāvinājums, kur jāņem viss komplekts. Tiks pirktas tikai tās mašīnas, kas apmierinās Latvijas puses prasības,» uzsver NBS komandieris.

Kāpurķēžu bruņumašīnas kā iepirkuma pirmā daļa izvēlētas, jo tās ir vispiemērotākās Latvijas aizsardzības koncepcijai un lietošanai mūsu valsts ģeogrāfiskajos apstākļos. Izvērtējot iepērkamās tehnikas mobilitātes spējas, ņemti vērā visi dabas un reljefa apstākļi, ieskaitot meliorācijas grāvjus.

Nākamā prioritāte — pretgaisa aizsardzība

Plānots, ka tiks izveidots jauns kāpurķēžu un riteņu bruņumašīnu bataljons ar aptuveni 120—150 mašīnām katrā. Riteņu bruņumašīnu iegādē, visticamāk, tiks izskatītas jaunas tehnikas pirkšanas iespējas, jo tās lielākoties tiks izmantotas starptautiskās sadarbības projektos NATO ietvaros.

Līdz ar bruņumašīnu bataljonu izveidi NBS ir jāturpina attīstīt arī citas spējas. No tuvākajiem uzdevumiem šajā kontekstā aizsardzības ministrs min Latvijas pretgaisa aizsardzības spēju uzlabošanu, par ko pašlaik tiek gatavots ziņojums valdībai. Pirmajā šī projekta attīstības fāzē plāno uzlabot spēju identificēt potenciālos mērķus. «Latvija kontrolē arī Eiropas Savienības ārējo robežu, un tas ir tikai laika jautājums, kad jaunākās tehnoloģijas, tai skaitā bezpilota lidaparātus, sāks izmantot, piemēram, kontrabandisti. Tehnoloģiju attīstība viennozīmīgi rāda, ka mūsu pretgaisa aizsardzības spēju attīstībai ir ļoti nepieciešamas precīzākas un jutīgākas sistēmas mērķu identificēšanai. Tas ir tuvākās nākotnes uzdevums,» uzsver aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis. **IS**

BALTDEFCOL — pareizs risinājums

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

27. februārī Baltijas aizsardzības koledža (BALTDEFCOL), ko kopīgā militārās izglītības projektā izveidoja trīs Baltijas valstis, svinēja savu 15. gadadienu. Šim notikumam par godu Igaunijas pilsētā Tartu pulcējās ne tikai koledžas esošie un bijušie mācībbspēki un studenti, bet arī triju Baltijas valstu bruņoto spēku un aizsardzības resora vadību pārstāvji. BALTDEFCOL jubilejā notika zinātniskā konference «Nākotnes izaicinājumi augstākajā militārajā izglītībā», kā arī svinīgais pasākums, ko apmeklēja arī Igaunijas prezidents Tomass Hendriks Ilvess.

Gan zinātniskajā konferencē, gan tai sekojošajā svinīgajā pasākumā teju visi runātāji uzsvēra militārās izglītības lomu mūsdienu aizsardzības koncepcijā. BALTDEFCOL tika minēta kā viens no labākajiem triju Baltijas valstu sadarbības projektiem, kas vienlaikus ir lielisks viedās aizsardzības piemērs.

Arī T. H. Ilvess savā runā akcentēja izglītības nozīmi: «Armija bez izglītotiem virsniekiem ir vienkārši apbruņotu cilvēku grupa.» Viņš aicināja lielāku vērību koledžas darbībā pievērst kibernetikas un moderno tehnoloģiju izmantošanas jautājumiem, kā arī veicināt akadēmiskās izziņas procesu triju Baltijas valstu vidū.

Runājot par aktuālajiem notikumiem Ukrainā, T. H. Ilvess norādīja: «Ukraina mums sūta skaidru signālu — mums jādara

Baltijas aizsardzības koledžas jubilejai veltītā zinātniskā konference pulcēja aizsardzības jomas ekspertus no daudzām Eiropas valstīm.

krietni vairāk aizsardzības jomā.» Baltijas valstīm ir jāpilda savas saistības kā NATO dalībniecēm, arī attiecībā uz NATO prasībām atbilstoša aizsardzības budžeta nodrošināšanu, jo mūsu drošība ir tieši atkarīga gan no NATO partnervalstu gatavības mūs aizsargāt, gan no mūsu pašu gatavības ieguldīt līdzekļus savas aizsardzības nodrošināšanā, uzsvēra Igaunijas prezidents.

Aizvadīto piecpadsmit gadu laikā Baltijas aizsardzības koledžu ir absolvējuši gandrīz 1000 virsnieku un civiliedzīvotāju no 38 valstīm.

Koledžas nozīmīgāko — Augstākās vadības — kursu pašlaik vada **pulkvedis Igors Rajevs**. Koledžas gadadienā viņš atzīst, ka būtiskākais, ko saviem studentiem dod mācības BALTDEFCOL, ir spējas domāt kritiski un, analizējot vairākus alternatīvus skatījumus uz problēmu, atrast sev piemēroto risinājumu.

— Kādus kursus pašlaik piedāvā Baltijas aizsardzības koledža?

— Pašlaik koledžā ir trīs pamatkursi: Augstākās vadības kurss, kas ir orientēts uz

Igaunijas prezidents Tomass Hendriks Ilvess akcentēja nepieciešamību sekmēt militārās izglītības jomu un sadarbību starp valstīm.

vecākajiem virsniekiem un civilajiem ierēdņiem. Tas ir stratēģiska līmeņa kurss, kas sagatavo viņus darbam Aizsardzības ministrijā vai citās līdzīgās iestādēs, kā arī sagatavo darbam augstākajos militārajos štābos, kas sadarbojas ar Aizsardzības ministriju bruņoto spēku attīstības jautājumos.

Otrais kurss ir Apvienotais štāba un komandvirsnieku kurss. Tas domāts virsniekiem, kuri ir sasnieguši noteiktu līmeni savā karjerā un ir gatavi tālākam progresam. Lai viņi spētu turpināt attīstību, koledžā tiek apgūtas zināšanas, kas nepieciešamas, lai varētu darboties jau apvienoto spēku līmenī — tātad tas ir brīdis, kad virsnieki pāraug taktisko līmeni un nonāk operacionālajā līmenī, kas koriģē trīs lielo spēku veidus un to sadarbību.

Trešais kurss ir Civilierēdņu kurss, kas orientēts uz viņu sagatavošanu un sadarbības spēju attīstīšanu, lai viņi varētu sekmīgi darboties kopā ar militārpersonām.

— Vai laika gaitā BALTDEFCOL izglītības piedāvājumā notiek kādas izmaiņas?

— Jā, protams, jo mūsu izglītībai ir jābūt atbilstošai. Uzskaitīt visas izmaiņas nav iespējams, bet principā nav divu kursu, kuri būtu identiski viens otram. Katru gadu kaut kas mainās, katru gadu nāk klāt kaut kas jauns, ir jautājumi, kas tiek pasniegti savādāk, lai paaugstinātu kopējo mācību devuma efektivitāti.

— Kādas pasaules valstis šobrīd ir iesaistītas koledžas darbā?

— Mēs esam daudznacionāla koledža. Ja runājam par mācībaspēkiem un neskaitām Baltiju, mums ir pārstāvētas visas Skandināvijas valstis, ASV, Lielbritānija, Vācija, kā arī Polija un Itālija. Ja skatāmies studentus, pārstāvēto valstu loks ir vēl daudz plašāks. Bez jau minētajām valstīm mums ir studenti no Armēnijas, Azerbaidžānas, Bosnijas un Hercegovinas, Gruzijas, Itālijas, Maķedonijas, Melnkalnes un Zviedrijas. Visus droši vien vēl nenosaucu, bet iesaistīto valstu loks patiešām ir ļoti plašs.

— Jūs pašlaik esat viens no vadošajiem koledžas mācībaspēkiem, vadāt Augstākās vadības kursu. Kāda ir jūsu stratēģija un prioritātes kā kursa direktoram?

— Kursu galvenā doma ir ļaut cilvēkiem saprast, ko tas nozīmē — darboties stratēģiskajā līmenī. Tas ir vienlīdz svarīgi gan militārpersonām, gan civilajiem, kuri strādā šajā līmenī. Šādā aspektā Augstākās vadības kurss un tā organizācija ir kā paraugs citiem koledžas kursiem. Attiecība

Baltijas aizsardzības koledžas komandants Vitālijs Vaikšnors sveic viesus koledžas jubilejai veltītajā svinīgajā pasākumā.

starp civilajiem un militārpersonām ir aptuveni 1:2, un tas nozīmē, ka neviena puse nav dominējoša. Skaidrs, ka abām komponentēm ir jādabojas un jārisina visi jautājumi kopīgiem spēkiem. Tikai tādā veidā, papildinot vienu otru, mēs varam būt efektīvi stratēģiskajā līmenī.

Otrs lielais un būtiskais aspekts ir tas, ka kurss ir daudznacionāls. Baltijas valstis mūsu redzējums daudzos jautājumos ir ļoti līdzīgs. Savukārt citas valstis uz to pašu problēmu skatās pavisam savādāk. Tieši šis redzējums un problēmas izpēte no dažādiem skatpunktiem ir tas, kas padara kursu ļoti labu un efektīvu. Tas nav standarta piegājiens — viena lekcija ar vienu dominējošo viedokli.

Protams, ir izglītības līmeņi, kur tiek meklēts tikai viens pareizais risinājums. Taču stratēģiskajā līmenī lielākoties nav viena risinājuma. Augstākajā līmenī mēs mācām studentiem kritisko domāšanu — nav nepareizu domu, nav nepareizu risinājumu. Ja studenti ir spējīgi loģiski pamatot savu darbības virzienu vai savu ideju un pastiprināt to ar faktiem, tad tas arī ir pareizais risinājums — risinājums šim konkrētajam studentam. Pozitīvākais šajā procesā ir tas, ka studenti redz — katrai problēmai, katram uzdevumam var būt dažādi risinājumi un par to var būt visai atšķirīgi

viedokļi. Kad viņi visus šos viedokļus un aspektus saliek kopā, rodas vispusīgs redzējums, kas arī ir vislabākais.

— Vai koledžas mācībaspēki uztur kontaktus ar saviem bijušajiem studentiem? Kādas ir atsauksmes par koledžā aizvadīto laiku un ieguvumiem?

— Saiknes uzturēšana ar bijušajiem studentiem ir ļoti svarīga. Ne tikai ar studentiem, bet arī ar viņu komandieriem un vadītājiem. Mums ir svarīgi zināt, kā studenti novērtē tās zināšanas, ko viņi koledžā ir ieguvuši. Un mums arī ir ļoti svarīgi zināt, kā to novērtē viņu priekšnieki. Abi viedokļi ir vienlīdz vērtīgi un palīdz mums iegūt objektīvu skatījumu, kas savukārt ļauj pareizi attīstīt kursu.

Koledžā iegūto izglītību augstu vērtē ne tikai Baltijas līmenī. Piemēram, viena no valstīm, kas nav NATO dalībniece, savas militārās sistēmas ietvaros formē struktūras no bijušajiem Baltijas aizsardzības koledžas studentiem, liek viņus vienās grupās, lai meklētu risinājumus kādām problēmām vai attīstītu kādu virzienu. Tas pierāda, ka kvalitāte mūsu koledžā ir un to respektē arī citas valstis.

— Kāda, jūsuprāt, ir BALTDEFCOL vieta militārās izglītības sistēmā?

— Globālā skatījumā mēs esam ļoti maziņi un ne pārāk nozīmīgi. Bet, ja ņemam Baltijas valstis, mūsu koledžu neviens nevar aizvietot. Tas bija pilnīgi pareizs lēmums — pirms piecpadsmit gadiem izveidot šo koledžu, visām trim Baltijas valstīm apvienojot spēkus. Tas mums deva iespēju ne tikai

Turpinājums 8. lpp.

Sākums 6. un 7. lpp.

ietaupīt naudu, jo, veidojot šādus vai līdzīgus kursus katrā valstī, tas būtu krietni dārgāk. Taču svarīgākais ir tas, ka mums izdevās apkopot mūsu cilvēkresursus — akadēmiskos un pedagoģiskos resursus. Trīs Baltijas valstīs deleģēja darbam koledžā potenciāli labākos un spējīgākos pasniedzējus.

Otra ļoti svarīga lieta — šīs ir trīs valstis, kurām nav kopīgas valodas, tāpēc mācības koledžā notiek angļu valodā. Pašlaik Eiropā ir tikai trīs militārās koledžas, kur mācības notiek angļiski — Anglijā, Īrijā un Baltijas valstīs. Citur nav pa spēkam pietiekami augstā līmenī pasniegt 3. un 4. līmeņa apmācības kursus angļu valodā.

Katras valsts izglītības sistēmai ir savi plusi un minusi. Piemēram, Baltijas valstu studenti ir aptuveni vienā līmenī. Ja skatām citas valstis, tad jāsaprot, kādi studenti tiek sūtīti mācīties. Ja mēs, piemēram, sūtām savus studentus uz ASV — atlasīti vienmēr tiek labākie un spējīgākie, tāpēc — viņu līmenis ir augstāks par vidējo. Tāpat dara arī citas valstis, tā ka pēc šiem dažiem studentiem mūsu koledžā nevar spriest par vidējo sagatavotības līmeni šo valstu armijās.

— Vai atšķirīgo aizsardzības koncepciju dēļ daļai studentu nav grūtības apgūt koledžas piedāvāto vielu?

— Svarīgākās ir tieši akadēmiskās lietas, bet tas nav grūti tikai, piemēram, Kaukāza vai Balkānu valstu studentiem, tas ir grūti visiem. Virsnieku izglītības sistēma atšķiras no parastās akadēmiskās vides. Parasti aka-

dēmiskajā vidē sākumā pabeidz bakalaurus, tad — maģistrus, un tad turpmākos 50 gadus strādā savā profesijā. Virsnieki pabeidz izglītības kursu, tad dien kādu noteiktu laiku, piemēram, Afganistānā vai Irākā, tad pēkšņi tiek iemesti atkal atpakaļ akadēmiskajā vidē, kur viņiem jāraksta eseja par kādas jomas attīstības stratēģiskajiem aspektiem. Protams, pēc tādām pārmaiņām ir grūti uzreiz adaptēties. Bet būtiskākais ir tas, ka citu valstu studenti brauc uz šejieni apgūt tieši tās zināšanas, ko piedāvā mūsu koledža. Protams, daudz kas šeit atšķiras no viņu valstīs pieņemtā — atšķirības ir pat starp Baltijas valstīm. Taču es tomēr palikšu pie sava viedokļa, ka tas ir pozitīvi — studenti neredz tikai vieniņo pareizo un doktrināro risinājumu, bet iegūst iespējami plašu skatījumu uz dažādu valstu un militāro teoriju pieredzi. Tas ļoti bagātina cilvēku.

Baltijas aizsardzības koledžas jubilejas pasākumā klātesošos uzrunāja arī NBS komandieris Raimonds Graube.

Majoram Kasparam Pudānam bija uzticēts gods teikt apsveikuma vārdus koledžai tās studentu vārdā.

daudz rakstisku darbu, un šī mācību daļa vairumam studentu rada lielāko slodzi. «Diezgan daudz ir jādara patstāvīgi.»

Runas teikšana koledžas gadadienas svinībās K. Pudānam bijusi liels gods, vienlaikus arī pārbaudījums. «Tas ir ļoti nopietni — uzstāties tādas auditorijas priekšā un pārstāvēt koledžu.»

Runas teicēju izvirzījis kursa vecākais, kurš pats nāk no studentu vidus. «Neesmu gan viņam prasījis, kādēļ izvēlējās tieši mani. Vienu dienu man vaicāja, vai es varētu to darīt. Protams, es piekritu. Patiesību sakot, ļoti liels pārsteigums tas nebija — mēs jau pusgadu esam mācījušies, un, iespējams, cilvēki novērtēja to, ka spēju pārliecināt citus grupas biedrus gan ikdienas darbā, gan kopīgajās prezentācijās. No otras puses — nedomāju, ka esmu bijis pats aktīvākais mūsu kursā. Es pieļauju, ka daudzi to spētu izdarīt tāpat kā es un pat labāk,» Kaspars ir paškritisks. Viņš uzsver to, ka studenti koledžā iegūst ne tikai zināšanas, bet arī izveido savu kontaktu loku. «Es tagad labi redzu to potenciālu, ko mēs iegūsim no šiem kontaktiem. Ne tikai mācoties mēs dalāmies ar dažādu pieredzi un zināšanām, bet arī nākotnē tas mums noderēs, jo — kas zina, kur mēs satiksimies un kādi būs mūsu ceļi.»

K. Pudāns uzsver koledžas daudznacionalitāti — ne tikai studentu, bet arī pasniedzēju vidū. Nevar neņemt vērā arī tīri cilvēcisko aspektu, komunikāciju un draudzības saites, kas izveidojas starp koledžas studentiem un mācībspēkiem un sniedzas pāri profesionālajai, militārajai jomai. «Mēs iepazīstam ne tikai dažādu valstu militāro teoriju un pieredzi, bet arī daudzas citas tautas un to kultūras.» **IS**

Saeimas deputāts, bijušais aizsardzības ministrs Artis Pabriks tiek uzņemts par Baltijas aizsardzības koledžas goda locekli.

Visur censties saglabāt līdzsvaru

Līga Lakuča

Foto — Gatis Dieziņš.

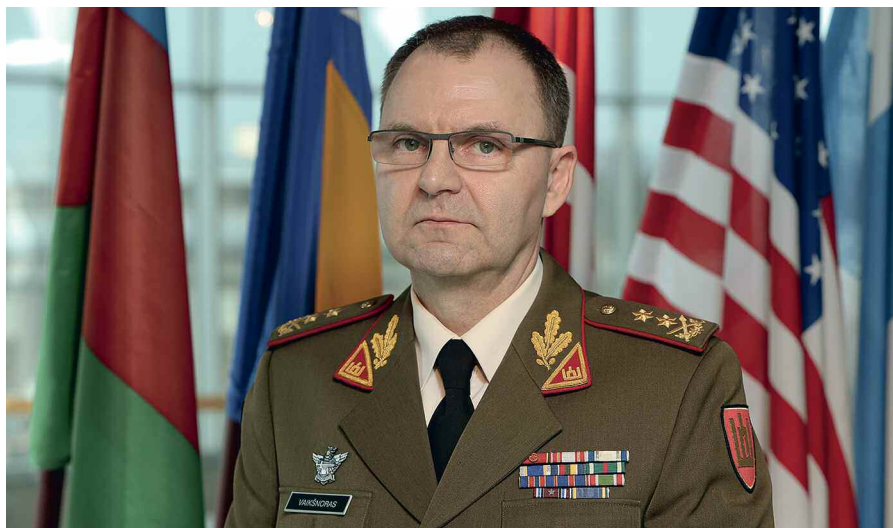
— Šī ir ļoti īpaša diena Baltijas aizsardzības koledžai. Kādu jūs redzat koledžas nākotni?

— Pirms es atbildu par nākotni, man, iespējams, vajadzētu mazliet pastāstīt par Baltijas aizsardzības koledžas šodien un tās pašreizējo kvalitāti. Šogad mēs svinam trīs Baltijas valstu kopīgā projekta — Baltijas aizsardzības koledžas — 15. gadadienu. Šis projekts ir mūsu valstu kopīpašums, kas arī kopīgi tiek pārvaldīts. Manuprāt, 15 gadi ir ļoti mazs laiks, tāpēc mēs joprojām esam kā pusaudži, bet es teiktu — kā pusaudži ar lieliskiem sasniegumiem, jo šajos gados esam izveidojuši lielisku profesionālu militāro mācību iestādi. Šovasar koledžu kopumā būs absolvējuši jau vairāk nekā tūkstotis studentu no 38 valstīm, kas liecina par mūsu koledžas atpazīstamību. Mūsu koledža pavisam noteikti ir unikāla profesionālās militārās izglītības iestāde, kas sniedz izglītību un apmācību angļu valodā gan operatīvā, gan arī stratēģiskā līmenī atbilstoši NATO standartiem un procedūrām. Un tā ir vienīgā reģionālā koledža pasaulē ar dažādu valstu mācībspēkiem un darbiniekiem. Nākotnē koledža turpinās attīstīt un uzturēt tādu modeli, kas nodrošinās mūsu studentiem iespēju būt plaši informētiem par notikumiem pasaulē un ļaus veikt drošības un aizsardzības jomā notiekošo procesu attīstības analīzi, kā arī apzināt jaunus apdraudējumus un jaunas prasības aizsardzības un drošības jomā Baltijas valstīm. Mācību procesam jāsniedz reāls pienesums Baltijas aizsardzības koledžas studentiem — mūsu valstu nākotnes militārajiem un civilajiem līderiem. Ir skaidrs, ka mūsu nākotne ir diezgan neprognozējama, un nav zināms, kādas izmaiņas ir sagaidāmas pasaules drošības un aizsardzības jomā. Diemžēl notikumi nav prognozējami ne vien gadu, bet, iespējams, pat dažu mēnešu vai pāris nedēļu robežās. Notikumi Ziemeļāfrikā, Ukrainā un dažās citās vietās liecina, ka mums ir jābūt gataviem jebkādi neparedzētai rīcībai. Tāpēc ir svarīgi koledžā izveidot vislabāko izglītības vidi mūsu nākotnes līderiem, lai pilnveidotu viņu spējas sekmīgi darboties šajā visai neprognozējamā un sarežģītā nākotnē.

— Kas, jūsuprāt, ir Baltijas aizsardzības koledžas šābrīža svarīgākie izaicinājumi?

— Mūsu koledžas izaicinājumi nav kādi īpaši, tie ir analogi ne tikai līdzīgām profesijām, bet arī citām profesijām.

Baltijas aizsardzības koledžas komandants, Lietuvas armijas ģenerālmajors **Vitālijs Vaikšnors** 27. februāra intervijā «Tēvijas Sargam»

onālām militāro mācību iestādēm, bet visām mācību iestādēm. Iespējams, lielākais izaicinājums, kā jau iepriekš sacīju, ir situācijas neprognozējamība un budžeta līdzekļu samazināšanās. Baltijas valstu aizsardzības budžeti samazinās, tāpēc diemžēl nākotnē būs arvien mazāk iespēju nosūtīt mūsu studentus uz garajiem mācību kursiem. Piemēram, mums tagad ir vienpadsmit vai piecu mēnešu kursi. Nākotnē, iespējams, mums vajadzēs dažādot apmācību, paredzot jauktos kursus, kas apvienotu mācības koledžā ar tālmācību. Tehnoloģijas mainās, pasaulē parādās jauni draudi, tāpēc mums ir jābūt ļoti labi sagatavotiem, un mēs tādi arī esam, lai spētu risināt mūsdienai sarežģītus izaicinājumus.

— Ir dzirdēts viedoklis, ka Baltijas aizsardzības koledžai vajadzētu kļūt vairāk civilai. Kā jūs vērtējat šo iespēju un tās riskus?

— Mēs esam visaptveroša mācību iestāde; mums ir gandrīz 50 procenti militārā un 50 procenti civilā personāla. Savukārt mūsu studentiem šī proporcija ir šāda — 90 procenti no studentiem ir karavīri, bet 10 procenti — civilie. Manuprāt, koledžai nākotnē ir jācenšas sabalansēt daudznacionālu vidi, kā arī civilā un militārā personāla kopapmācību. Patiesībā mēs jau to darām — mūsu auditorijās militārais un civilais personāls mācās kopā. Un tas atspoguļo reālo situāciju dzīvē, ko mēs varam vērot arī saistībā ar operācijām Afganistānā, pirms tam Irākā, tagad arī Āfrikā un dažās citās vietās — arī Balkānos. Tur militārais un civilais personāls strādā kopā. Runājot par subordināciju,

manuprāt, labi piemēri ir Somijā, Zviedrijā, Polijā un dažās citās valstīs, kur dažas profesionālās militārās izglītības iestādes ir pakļautas ne tikai attiecīgo valstu aizsardzības ministrijai, bet arī izglītības ministrijai, kas nodrošina kopēju attīstību.

— Ko jūs varat pastāstīt par citām valstīm, kas piedalās koledžas projektā?

— Vēlos atgādināt, ka Baltijas aizsardzības koledžā pastāvīgi strādā divpadsmit valstis. Kopumā, runājot par koledžas studentiem un darbiniekiem, Baltijas aizsardzības koledžā šobrīd ir pārstāvētas divdesmit valstis. Manuprāt, ir svarīgi saglabāt koledžas daudznacionālo vidi, un būtu vēlams piesaistīt vēl arī citu valstu pārstāvjus. Ir skaidrs, ka mēs nevaram uzņemt cilvēkus no visas pasaules, bet mums ir savas prioritātes. Un pašreiz prioritāšu saraksta augšgalā ir Francija un Kanāda. Šīs valstis jau agrāk ir bijušas iesaistītas Baltijas aizsardzības koledžas darbā, tāpēc notiek pārrunas, lai tās atkal pievienotos mums. Tas nodrošinātu labāku izglītības kvalitāti mācību procesā un vienlaikus arī šo nāciju atpazīstamību mūsu reģionā.

— Kāds būtu jūsu novēlējums saviem studentiem un arī kolēģiem?

— Atbildēšu īsi — es saviem studentiem un kolēģiem novēlu strādāt ar pilnu atdevi un saglabāt dzīvesprieku — atbildīgi strādāt mūsu aizsardzības un drošības sistēmu labā un neaizmirst arī atpūsties, lai saglabātu dzīvi tik nepieciešamo līdzsvaru! **IS**

Nebija problēmu, bet bija izaicinājumi

Līga Lakuča

Foto — Gatis Dieziņš.

— Kādas ir jūsu atmiņas par laiku, kad Baltijas aizsardzības koledža tika nodibināta? Jūs bijāt koledžas pirmais komandieris, un koledžas izveides projekts bija liels uzdevums.

— Mēs sapratām, ka ir nepieciešams uzsākt kopīgu apmācību, lai nodrošinātu vienotas izglītības iegūšanas iespējas angļu valodā. Šo projektu 1996. gada beigās parādīja saviem kolēģiem Dānijā, pēc tam arī Baltijas valstu bruņoto spēku komandieriem — Latvijas NBS komandieris toreiz bija Juris Dalbiņš. Ar šo projektu iepazīstināju arī Latvijas pašreizējo ārlietu ministru Edgaru Rinkēviču, kas toreiz bija Latvijas Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs. 1997. gada maijā mums izdevās šo jautājumu atrisināt, un vasarā Ziemeļeiropas valstu un Baltijas valstu aizsardzības ministru sanāksmē Kuresārē (Igaunija) tika pieņemts oficiāls lēmums koledžu veidot Tartu, jo iepriekšējais Baltijas valstu kopīgais aizsardzības projekts — gaisa telpas novērošanas centrs tika izvietots Karmelavā (Lietuva). 1997. gada rudenī iesākās darbs pie šī projekta īstenošanas. Toreizējais Igaunijas aizsardzības ministrs Andruss Ēvels mums parādīja šo vietu, un pēc finansējuma saņemšanas es pārcēlos uz Šeijeni 1998. gadā. Kļuva par koledžas komandantu un veicu plašu koledžas reklāmas kampaņu. Tas bija labākais darbs manā dzīvē. Iepriekš biju Dānijas militārais atašējs Baltijas valstīs un pazīnu gandrīz visus, kas toreiz darbojās aizsardzības vai drošības jomā.

— Tajā laikā Baltijas valstis vēl nebija NATO; Tās bija trīs dažādas valstis, un situācija bija pavisam atšķirīga. Tagad Baltijas aizsardzības koledža ir respektējama militārās izglītības iestāde. Kāda jums toreiz likās koledžas nākotne?

— Man bija skaidrs, ka cilvēki mācīsies arī ārvalstīs. Taču, ja mēs spēsim koledžā sapulcināt Baltijas valstu vadošos virsniekus, ja kopā apmācīsim pietiekami daudz cilvēku, tas radīs pozitīvu masu, kas savukārt veidos dzīvotspējīgu organismu. No šodienas viedokļa raugoties, redzu, ka tas tiešām ir izdevies. Tas ir arī manu pēctecū, nākamo koledžas komandantu nopelns.

— Ar kādām problēmām nācās saskarties toreiz?

— Mums nebija problēmas, bija izaicinājumi — tā mēs parasti sakām! Bija jārisina ikdienišķas lietas, piemēram, kā laikā rekonstruēt ēku, kā nokomplektēt ārvalstu mācībaspēkus un darbiniekus. Pirms 15 gadiem daudzi nesaprata, kāpēc koledža bija jāatklāj vēl pirms pirmo studentu ierašanās. Mana atbilde — mēs darām to tik ātri, lai varētu pārliecināties, ka tiešām pagūsim laikus nokomplektēt personālu. Un divu gadu laikā kopš lēmuma pieņemšanas par koledžas izveidi, mums izdevās uzsākt pirmā kursa mācības un pabeigt koledžas ēku rekonstrukciju. Koledža saņēma lielu atbalstu no Baltijas valstu aizsardzības ministrijām, un varu teikt: šis ir bijis veiksmīgs projekts.

Mēliss Killi, viens no maniem pirmajiem studentiem, tagad brigādes ģenerālis, bija koledžas iepriekšējais komandants. Es lepojos, jo esam jau tik tālu, ka varam redzēt mūsu pirmos studentus koledžas komandanta amatā. Jebkuram

Saruna ar Dānijas armijas atvaļināto brigādes ģenerāli Mikālu H. Klemmesenu, Baltijas aizsardzības koledžas pirmo komandantu

cilvēkam var būt savas ieceres, viņš var ko uzsākt vai radīt, bet viņš nevar būt drošs, ka viņa ieceres un iesāktais darbs tiks attīstīti un turpināti. Man ir bijusi iespēja pārliecināties, ka manis iesāktais darbs tiešām ir sekmīgi turpināts. Esmu ļoti priecīgs par koledžas šodienas sekmēm.

— Kas, jūsuprāt, būs koledžas svarīgākie uzdevumi nākamo piecu gadu laikā?

— Vienmēr pastāv uzdevums nodrošināt attīstību, ieviest jauninājumus, jo pasaules drošības izaicinājumi visu laiku mainās. Kad uzsāku darbu, mēs koledžā nešaubīgi koncentrējāmies uz paš aizsardzību un križu pārvarēšanu. Pēc tam mūsu interešu lokā bija operācijas ārpus NATO zonas. Sākumā tās bija operācijas Kosovā, vēlāk arī tālākās vietās, un atbilstoši bija jāmaina arī koledžas mācību programma. Tā bija politiska vēlme, lai mēs būtu sagatavoti. Tagad es redzu Eiropas, t.sk. Rietumeiropas stabilitātes problēmas. Nevienam nezina, kā beigsies notikumi Ukrainā, nav skaidrs, kā atrisināsies situācija Ēģiptē, Sirijā, arī Turcijā ir problēmas. Kā šādās situācijās rīkoties? Ir sagaidāmi nopietni izaicinājumi. Līdz ar to viss, ko mēs darām Baltijas aizsardzības koledžā, iespējams, būs jākorrigē, jo tajā zināšanas apgūst mūsu valstu militārā un arī civilā vadība. Mums būs jāpalielina akadēmiskā ietekme, ņemot vērā arī jaunākās tendences politikas zinātnes jomā. Koledžai ir jābūt nemītīgā attīstībā, spējīgai ieviest visus vajadzīgos jauninājumus. Līdzīgi bija jādarbojas arī tad, kad es tajā strādāju. Un tieši nemītīgā attīstība palīdzēja man šo darbu veikt.

— Šogad aprit desmit gadi kopš Latvijas uzņemšanas NATO. Kā, jūsuprāt, šis notikums ir ietekmējis Baltijas aizsardzības koledžas izglītības līmeni un Latvijas identitāti NATO?

— Atceros to laiku, kad veicām kampaņas šīs idejas atbalstam. Biju izstrādājis koledžas lietussarga dizainu, uz kura bija uzraksts angļu un trīs Baltijas valstu valodās «Baltic Defence College Educates for NATO» (Baltijas aizsardzības koledža sagatavo NATO). Mēs izmantojām šo lietussargu kā dāvanu, kad devāmies darba komandējumus uz Londo- nu un Parīzi.

Šobrīd lielākā daļa no Nacionālo bruņoto spēku pašreizējām vadošajām amatpersonām Rīgā ir bijušie Baltijas aizsardzības koledžas absolventi. Līdzīga situācija ir arī pārējās Baltijas valstīs un gandrīz visur, kur vien atrodas koledžas absolventi. Vairākums šo cilvēku ir savstarpēji pazīstami, viņi šeit ir mācījušies un uzlabojuši savu angļu valodas prasmi, tas nozīmē, ka neatkarīgi no tā, kur viņi šobrīd atrastos — Afganistānā, Irākā vai NATO štābā, viņiem ir savi kontakti. Koledžas vadības un štāba virsnieku kursā liela nozīme tiek pievērsta tieši šādu sakaru uzturēšanai ar draugiem ne tikai no Baltijas valstīm, bet arī plašāk — ar cilvēkiem no citām NATO valstīm.

— Kas, jūsuprāt, toreiz bija svarīgākais, ko Latvija veica, lai kļūtu par NATO dalībvalsti?

— Manuprāt, visu trīs Baltijas valstu uzņemšanas process NATO sākās ar vienkāršu lēmumu vēl deviņdesmitajos gados. Arī Latvijā tika pieņemts lēmums, kas kā mērķi izvirzīja tās dalību NATO. Pagāja vairāki gadi, kamēr jūsu tuvākie draugi, arī mana valsts, izlēma par sava atbalsta sniegšanu — tikai 1995. gada pavasarī Dānijas valdība oficiāli nolēma, ka atbalstīs šo mērķi. Vēlāk šis atbalsts paplašinājās. Taču bez Amerikas Savienoto Valstu lēmuma par atbalstu Baltijas valstu dalībai NATO šis process nebūtu īstenojies. Jūsu valsts iestāšanās Eiropas Savienībā un NATO ir bijuši ārkārtīgi svarīgi notikumi, jo tie sekmējuši valsts attīstību un parādījuši Latvijas skaidro orientēšanos uz Rietumu vērtībām.

— Kāds būtu jūsu novēlējums Latvijai, domājot par turpmākajiem desmit gadiem NATO?

— Manuprāt, NATO ir jāveic reformas un jāpārveidojas. Līdz šim NATO ir izdevies rast dažādus jauninājumus, bet šodienas izaicinājumi vairs nav tādi kā, piemēram, pirms desmit gadiem, kad aktuāls bija jautājums par organizācijas spēju piedalīties operācijās attālā vietā pasaulē. Aliansei ir jāpanāk tās dalībvalstu reāla solidaritāte, līdzīga tai, kādu mums ir izdevies izveidot koledžas mācību kursos. Baltijas valstis kopā ar citām Austrumeiropas valstīm, ieskaitot Somiju un Poliju, var darīt daudz, lai palīdzētu NATO saprast, ka alianses pamatu pamats joprojām ir hartas 5. pantā paredzētās operācijas un spēja reaģēt uz sīkiem izaicinājumiem, nevis cīņa pret lieliem iebrukumiem.

Lai kas arī nākotnē mūs sagaidītu, esmu priecīgs, ka Baltijas aizsardzības koledža tagad ir daļa no šīs kopējās drošības izpratnes un ka koledžā notiekošais nodrošina kopīgu politiskās domāšanas izpratni arī Tartu, Latvijas un Viļņas universitātē. Jūs šobrīd esat pilnvērtīgi spēles dalībnieki arī tādā nozīmē, ka koledžā izglītību ieguvušie virsnieki ir jaunās paaudzes virsnieki un daudzi no viņiem pēc tās absolvēšanas ir guvuši nopietnu pieredzi Irākā un Afganistānā. Var teikt, ka labāk sagatavotā virsniecība šobrīd ir četrdesmitgadnieki ar ļoti labām zināšanām, un jūs esat pilnībā nodrošināti ar šādiem domāt un analizēt spējīgiem profesionāļiem. **19**

Tulkojis NBS rezerves vlt. Kārlis Līdaks.

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Marta sākumā savu ceļu pie skatītājiem uzsāka režisoru Māra Putniņa un Jāņa Cimmermaņa spēlfilma «Džimlai rūdi rallallā», kuras tapšanu atbalstījusi arī Aizsardzības ministrija un Nacionālie bruņotie spēki. Filmas radīšanas ceļš bijis garš un visai sarežģīts, un arī pašlaik režisori vēl saskata uzlabojumus, ko būtu vēlams veikt. Taču filma ir nodota skatītājiem, un skatītāji bijuši tai labvēlīgi — «Džimlai rūdi rallallā» martā ir triju skatītāko filmu skaits.

Filmas fabula varētu šķist absurda — senioriem, dzīvojošiem dažādās Latvijas vietās un situācijās (sākot ar pansionātu un beidzot ar izgāztuvi), ienāk prātā doma, kā atrast lietderīgu izmantojumu savām spējām un vienlaikus izglābt Latvijas budžetu — ir jāstājas armijā! Neskatoties uz iesīkstējušā un aizspriedumainā aizsardzības ministra iebildumiem un mēģinājumiem pasākumu izgāzt, Senioru rota tiek nodibināta un dodas kaujā! Nē, mācībās, bet arī tas rada pamatu lielam daudzumam amizantu, jautru un arī sāpīgu un skaudru notikumu.

Šķiet, no tāda stāsta nekas prātīgs nevarētu sanākt, īpaši ņemot vērā pēdējā laika Latvijas kinomākslas kopējo potenci (ar ļoti reti izņēmumiem), taču režisori spēji nobalansēt uz trauslās robežas starp traģikomēdiju un farsu. Kā pēc filmas pirmizrādes atzīst Māris Putniņš: «Redz, mēs nākam no animācijas, «Avārijas brigādes» taisām — mēs vēl neesam sabojājušies un varam veselīgi laist mulķi.» Un šī spēja pasmieties gan pašiem par sevi, gan arī atrast gaišo un priecīgo nebūt ne smieklīgajā stāstā par senioru likteni mūsu valstī izglābj filmu.

Liela daļa filmas tapusi Ādažu poligonā, kur filmēšanas brigāde un aktieru ansamblis pavadīja vairākas spraigas un visās šī vārda nozīmēs karstas vasaras dienas. Te tapušas gan epizodes no Senioru rotas kazarmu

Režisori Jānis Cimmermanis un Māris Putniņš sarunā ar Nacionālo bruņoto spēku komandieri ģenerālleitnantu Raimonu Graubi.

dzīves ikdienas, gan treniņu un mācību skati. Filmā pamanījušies iekļūt arī NBS karavīri, komandieri Raimonu Graubi ieskaitot.

Protams, filmas būtiskākā nozīme ir tās aktieri — tajā lielākas un mazākas lomas atrastas teju visiem Latvijas kino un teātra vecmeistariem, tā iemūžinot un dokumentējot viņu tēlojumu. Daļai lomu ekrāna laiks ir salīdzinoši neliels, taču saturiski tās ir pietiekami spilgtas un atmiņā paliekošas. Iespējams, lielais lomu un aktierdarbu skaits filmā ir viens no klupšanas akmeņiem, jo dramaturģiju nākas pielāgot nepieciešamībai parādīt daudzus tēlus.

Diemžēl ne visi filmas varoņi sagaidīja pirmizrādi. Filmas atklāšanas runā Māris Putniņš ir skarbs un tiešs: «Naudas dalītāju dēļ Imbi Strenga un Harijs Spanovskis šo brīdi nesagaidīja.» Kā jau teikts, filmas ceļš līdz ekrānam bijis garš. Filmas veidotājus gan tas padarījis gandrīz vai par ģimeni, un, kā uzsver režisors, «šodien katrs var teikt — tā ir mana filma».

Lai lenti beidzot «dabūtu uz ekrāna» pietiekami labā kvalitātē, filmēšanas grupai nācies atteikties no algām par pēdējo pusotru gadu, saka M. Putniņš. Joprojām nepietiek naudas, lai filmu pārskatotu «Dolby Surround» 5.1. skaņas versijā — tas ir ļoti dārgs priekš, taču filmas veidotāji cerības nezaudē. «Mēs ceram, ka atradīsim naudu un arī to vēl izdarīsim. Vai mēs dabūsim savu algu? Domāju — nē. Bet cerēt jau nav kaitīgi. Pats galvenais uzdevums mums bija, lai uz ekrāna ir kvalitatīvs produkts, lai tur nav nekādu «ai, mums nepietika, ai, mēs nevarējām». Pietika un varējām! Pašiem nepietika — nu, labi, latviešiem nav pirmā reize — darbs jāizdara, nauda pēc tam ir vai

nav — kā kuro reizi,» Māris Putniņš nebēdā.

Vai pēc filmas pirmizrādes režisors ir gandarīts? M. Putniņam atbildes ātrumā nav. «Mēs to filmu jau tik daudzas reizes esam skatījuši uz priekšu un atpakaļ, montējuši un atkal pārmontējuši, ka es jau vairs nevaru pateikt — ir labi vai nav. Skatoties ir skaidrs, ka tehniski it kā viss pareizi salikts, bet galvenais jau, vai skatītājiem patiks. Man te vakar sanāca saruna ar vienu apkopēju — tāda maza kundzīte, ielaida mūs iekšā zālē, kad pirmo reizi paši taisītāji kopā skatījāmies. Viņa pēc tam saka — «Zini, baigi labā filma!» Es domāju — žēlīgs Dievs, ja vienkāršs cilvēks, ne kritiķis, ne no mūsu komandas, bet saka, ka ir labi — tad varbūt patiešām ir labi?»

Filmas tapšanas gaitā viņš nonācis pie vēl kādas atziņas. «Mēdz teikt, ka režisoram ir jāņem savi aktieri. Es teiktu, ka filmēties ir jāņem tikai tie, kurus mīli.» Savukārt aktieris Leons Krivāns to papildina: «Pēc šīs filmas arī visi aktieri mīl šos režisorus.»

Strauji pildās kibersargu rindas

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Karš mūsdienu pasaulē jau krietnu laiku vairs nenožīmē tikai fizisku divu vai vairāku pretinieku spēkošanos kaujas laukā. Virtuālais karš ir kļuvis par īstenību, diemžēl ne tikai šaušanas datorspēlēs, bet arī mūsu visu kopīgajā realitātē, kur kiberuzbrukumu radītie kaitējumi var pavisam tieši iedragāt ikkatra ierasto dienaskārtību. Daudzas pasaules valstis šo problēmu uztver ļoti nopietni un uztur savus virtuālos uzbrukuma un aizsardzības spēkus. Arī Latvijā kopš pagājušā gada vasaras darbojas kibersargu vienība jeb Zemessardzes (ZS) Kiberaizsardzības vienība.

vienības štatu un materiāli tehnisko vienību saraksts.

Vienībā ir 94 zemessargu amati — kibersargi, kas veidos vienības mugurkaulu, kā arī paredzētas vietas četriem profesionālā dienesta karavīriem. Šogad ir finansējums vienam, bet turpmāk katru gadu nāks vēl pa vienam klāt. «Mēs neesam strukturēti nodaļās un apakšnodaļās — principā tā ir viena liela IT drošības speciālistu grupa,» paskaidro G. Graudiņš.

Gandrīz visiem kibersargiem ir augstākā IT izglītība, daži vēl studē šīs disciplīnas. Pēc štatu saraksta apstiprināšanas amatos ir iecelti 13 zemessargi, bet jau tuvākajā laikā tiem pievienosies vēl pieci. Protams, Kiberaizsardzības vienība savā ikdienā nedarbosies kā citas ZS vienības. «Par drošību kibertelpā Latvijā atbild struktūrvienības gan Aizsardzības,

ir 18 kibersargi, vēl kādi 15 ir iestāšanās procesā. Es domāju, ka līdz šī gada beigām būs jau 40 kibersargi.» Vienībā darbojas ļoti dažādi cilvēki — te ir gan IT speciālisti no valsts iestādēm, gan eksperti no bankām un privātajām struktūrām. Ir arī atzīti IT drošības speciālisti, kuri piedalījušies CERT.LV (Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija, kas darbojas AM pakļautībā) organizētajās apmācībās.

Veikta arī plaša informēšanas kampaņa. «Piedalījāmies CERT.LV organizētajās konferencēs un stāstījām par savu ideju. Tika dota informācija plašsaziņas līdzekļiem, bija vairākas intervijas televīzijā ar ministrijas vadošajām amatpersonām, protams, izmantojām arī internetu. Komunikācija galvenokārt norisinājās ar e-pastiem un kibervidē — tika izveidots speciāls konts, kurā notika komunikācija, sniedzot atbildes uz jautājumiem. Informējām laikus, lai cilvēki gatavojas pārbaudēm, jo būs nepieciešama pielaide valsts noslēpumam — ne tikai nacionālā, bet arī ES un NATO līmenī,» stāsta vienības komandieris kapteinis G. Graudiņš. Ir jau izveidojies vienības kodols — aktīvs un labi motivēts. «Cilvēki paši grib nākt un darboties. Un pašlaik, kad vienība vēl ir veidošanās stadijā, reizēm nākas viņus piebremzēt, jo katram solim ir atbilstošas procedūras, ko nevar apiet.»

Piemēram, tehniskais aprikojums. «Mūsu vienības speciālistu lielākā daļa labprātāk gribētu strādāt katrs pats ar savu datoru. Taču ne vienmēr tas ir iespējams. Turklāt mūsu gadījumā vislielākā nozīme ir smadzenēm, kas ar šo tehniku strādā.»

Aktualitāte kā motivācija

Runājot par kibersargu motivāciju, G. Graudiņš uzreiz atzīst, ka finanses tās noteikti nav. «Ir dažādi motivācijas mehānismi, tomēr kā pirmo es noteikti gribu nosaukt patriotismu. Iespējams, tas mūsdienās skan pārāk skaisti, taču savas virtuālās telpas un virtuālā dzīvesveida aizsardzība ir gana labs motivs. Kā teica viens no kandidātiem — ja man ir šīs zināšanas, bet visā Rīgā nav elektrības, es gribu iet un kaut ko darīt!» Protams, arī kibersargi saņem mācību un dienesta uzdevumu izpildes kompensācijas, taču tās ne tuvu nav tādas summas, lai varētu teikt, ka šie IT jomas speciālisti vienībā strādā naudas dēļ.

No citām vienībām atšķirīgi

«Šis gads ir tāds kā vienības izveides, aprikošanas un nostiprināšanas, arī cilvēku atlasē laiks. Visās jomās, īpaši personāla atlasē, ejam grafikam pa priekšu,» saka vienības komandieris kapteinis Gatis Graudiņš.

Par šo vienību plašākai sabiedrībai kļuva zināms 2013. gada februārī, kad toreizējais aizsardzības ministrs Artis Pabriks oficiāli paziņoja par tās izveidi. Jūlija nogalē bija ministra pavēle par vienības iekļaušanu Nacionālo bruņoto spēku struktūrā, un šo brīdi var uzskatīt par vienības dzimšanas dienu. Savukārt 2014. gada februārī apstiprināts

gan Iekšlietu ministrijā, gan citos resoros. Mūsu vienību veidoja, lai situācijā, ja valstij ir plašāks apdraudējums vai krīze kibertelpā un šīm atbildīgajām struktūrām sāk pietrūkt resursu, mēs varam doties palīgā.»

Vienības kodols jau izveidojies

Ar nepieciešamo speciālistu piesaisti vienībai sokas ļoti labi. Saskaņā ar Aizsardzības ministrijas (AM) apstiprināto koncepciju, vienībai plānots piesaistīt 20 cilvēkus gadā. «Mūsu koncepcija bija diezgan piesardzīgi veidota. Pašlaik vienībā jau

Ir vēl kāds gana iedarbīgs motivācijas mehānisms — šie cilvēki ir apveltīti ar matemātisko domāšanu un lielu vēlmi nepātraukti apgūt kaut ko jaunu. «Viņiem patīk urķēties, meklēt un atrast risinājumus. Un šī joma noteikti nestāv uz vietas — pirms pāris gadiem uzrakstītas grāmatas jau ir novecojušas. Bet kiberaizsardzība ir tieši tā joma, kur nemitīgi cirkulē visaktuālākā informācija, tādēļ būt te ir vienkārši interesanti.» Protams, vēl viena lieta, kas interesē vienības pretendētus, ir iespēja kļūt par militārpersonu un piedalīties militārajās kibermācībās arī ES un NATO līmenī, tostarp — arī klasificētajās. «Tā ir vienreizēja iespēja darboties vidē, kur kā civilisti viņi nekad nenokļūtu, un iegūt unikālas zināšanas par to, kāda pašlaik ir tikla drošības situācija un kā tā attīstās.»

Ne darbs, bet dzīvesveids

Vienībai ikdienā plānoti vidēji divi pasākumi mēnesī — viens kā tehniskas mācības, otrs — semināra, konferences vai lekciju veidā, kur tiek apskatīti jauni temati un notiek diskusijas. Līdzīga intensitāte ir arī citās ZS vienībās — pieredze rāda, ka vidēji tik daudz laika cilvēki var veltīt ar savu tiešo darbu nesaistītām nodarbēm vienībās. Taču, tāpat kā visur, arī kibervienībā ir entuziasti, kas kopējai lietai vēlas veltīt daudz vairāk sava laika.

Nemot vērā vienības specifiku, daudz ko ir iespējams darīt tiešsaistē, īpaši informācijas apmaiņā. «Ļoti daudz mācību materiālu ir pieejami tiešsaistē. Arī būtiska daļa no apmācību programmas cilvēkiem ir jāapgūst pašiem — viņiem tiek parādīts tikai ceļš, kā to darīt. Taču cilvēkiem, kas

nodarbojas ar drošības jautājumiem IT vidē, tas parasti nav tikai darbs, bet ir arī dzīvesveids — viņi ar to nodarbojas cauru dienu un bieži vien arī nakti. Notiek nepātraukts mācīšanās un attīstības process,» atzīst vienības komandieris.

Vienlaikus vienībā tiek veidota sistēma, kas ļaus pēc iespējas ātrāk un progresīvāk apziņot cilvēkus un saņemt informāciju par viņu pieejamību. «Tas nenozīmē, ka visiem 94 cilvēkiem nepātraukti jābūt pieejamiem. Tik liela vienība tiek veidota, lai gadījumā, ja ir kāda aktuāla nepieciešamība, pēc apziņošanas būtu pieejams noteikts procents vienības personāla, kas būs gatavs uzreiz iesaistīties un palīdzēt.»

Top arī vienības «spēju katalogs», kur fiksetas visu speciālistu spējas un zināšanas. «IT speciālists — tas ir tikpat plašs termins kā «medicīnas personāls». Katram ir sava, diezgan šaura specializācija, var būt pat vairākas. Konkrētajā situācijā var būt vajadzīgas dažādas zināšanas un prasmes, jo katrai problēmai ir savs tā saucamais paraksts. Līdz ar to nav tā, ka vienībā viena daļa nodarbojas, piemēram, tikai ar programnodrošinājumu, bet citi — tikai ar tehniku. Ar «spēju katalogu» varam veidot katras problēmas risināšanai piemērotāko speciālistu grupu.»

Vienības darbības virzieni

Kibervienībai ir divi galvenie darbības virzieni. Viens no tiem ir atbalstīt CERT.LV, kas atbild par tikla drošības situāciju valstī. Tas nenozīmē, ka atbalsts tiek sniegts tikai valsts institūcijām, jo, piemēram, uzbrukums lielai privātai bankai var radīt problēmas arī valsts līmenī. Otrs darbības virziens ir atbalsta sniegšana Nacionālajiem

bruņotajiem spēkiem to uzdevumu izpildē.

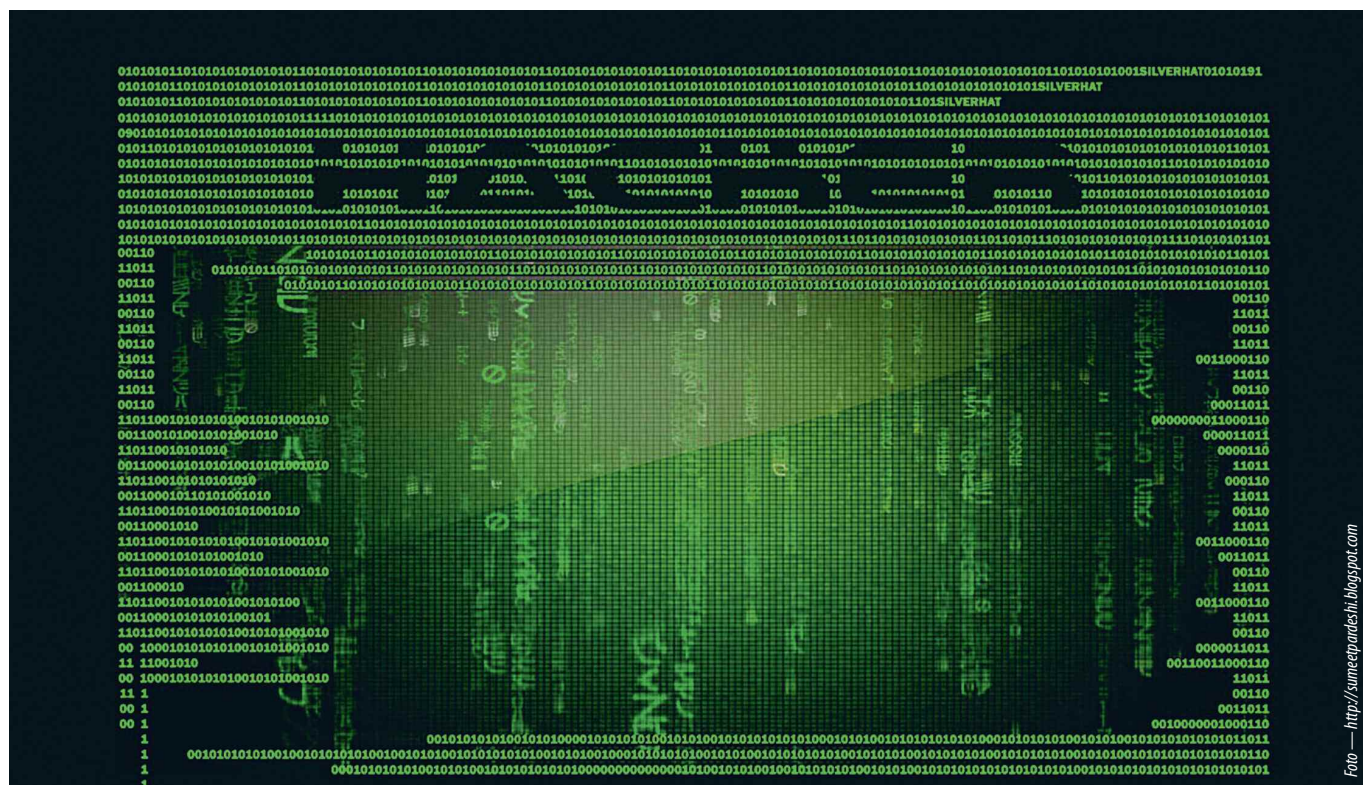
«Tas ir milzīgs darba lauks, kas jāapgūst un jāpārzina. Katru dienu nāk klāt gan jauna informācija, gan jauni apdraudējuma veidi un uzbrukuma vektori,» atzīst vienības komandieris.

Pēdējos gados daudzas valstis intensīvi audzē savu virtuālo bruņojumu — gan aizsardzības, gan uzbrukuma spējas. Daudzas no tām savas kiberaizsardzības koncepcijas ir publicējušas arī publiskajā telpā. «To, ka interese ir liela, jūtam arī savā ikdienā — bieži vien notiek gan uzbrukumi, gan vienkārša taustišanās, meklējot vājas vietas vai gatavojoties lielākiem pasākumiem nākotnē.» G. Graudiņš gan mierina, ka vidusmēra interneta lietotājs, kura datoram ir uzstādīta kaut vai neliela aizsardzība, lielākoties uzbrukumu veicējiem nav interesants. Taču vidēji trešā daļa no tikla kontenta nav aizsargāta vispār, tad kādēļ gan kaut vai minimāli nopūlēties, ja turpat blakus var paņemt visu tāpat?

Gaida jaunus kibersargus

ZS Kiberaizsardzības vienība ir atvērta un gaida jaunus kolēģus, kuri vēlētos palīdzēt nodrošināt valsts kiberdrošību. «Es aicinu visus cilvēkus, kam tas varētu šķist noderīgi un interesanti. Atbildēsim uz visiem jautājumiem, sniegsim informāciju, un tad jau katrs varēs pats izlemēt, ko darīt tālāk,» saka komandieris. Jāatgādina, ka gan atbildes, gan jautājumi būs ļoti konkrēti.

Lai uzsāktu komunikāciju ar ZS Kiberaizsardzības vienību, interesentiem ieteicams izmantot e-pasta adresi kibersargs@mil.lv — šo kontaktu izmanto saziņai ar visiem vienības kandidātiem.

Latvijas ceļš uz kolektīvo drošību

Juris Ciganovs,

Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

Foto — www.nato.int.

Ziemeļatlantijas līguma organizācija jeb *NATO* (*North Atlantic Treaty Organization*) ir militāra savienība jeb alianse, kas apvieno daudzas Eiropas un Ziemeļatlantijas valstis, lai saglabātu un attīstītu savas aizsardzības spējas gan individuāli, gan kopējiem spēkiem, nodrošinot kopīgas aizsardzības plānošanas pamatu.

NATO dibināta 1949. gada 4. aprīlī. Organizāciju izveidoja 10 Eiropas valstis, ASV un Kanāda, lai aukstā kara apstākļos aizsargātu Eiropu no pieaugošajiem padomju komunistiskā valstu bloka agresīvajiem plāniem kontinentā. Mūsdienās *NATO* ir iesaistījies visas pasaules kolektīvajās drošības sistēmās. Organizācijas mītne atrodas Briselē. *NATO* nav savas kopējas armijas, bet ir kopīgs štābs, kas plāno alianses dalībvalstu aizsardzības politiku. Ziemeļatlantijas līguma būtība ietverta tā 5. panta pirmajā teikumā: «Puses vienojas, ka bruņotu uzbrukumu vienai vai vairākām no tām Eiropā vai Ziemeļamerikā uzskatīs par uzbrukumu visām dalībvalstīm, un tādēļ tās apņemas, ka šāda uzbrukuma gadījumā katra no tām, izmantojot individuālās un kopējās paš aizsardzības tiesības, kas paredzētas Apvienoto Nāciju Organizācijas hartas 51. pantā, sniegs palīdzību pusei vai pusēm, kas pakļautas uzbrukumam, individuāli un kopā ar citām pusēm, veicot pasākumus, kurus tās uzskata par nepieciešamiem, ieskaitot bruņota spēka lietošanu, lai atjaunotu un saglabātu Ziemeļatlantijas reģiona drošību.»

Doma par pievienošanos Eiropas kolektīvās drošības sistēmai bija aktuāla vēl starpkaru posmā, taču 20. gadsimta 20. un 30. gados Vecajā kontinentā neizdevās izveidot kaut cik funkcionējošu kolektīvās drošības sistēmu, bet pirmā organizācija, kas pretendēja uz visaptverošu miera garantu — Nāciju līga jeb Tautu savienība, Otrā pasaules kara priekšvakarā izrādījās neefektīva. Tādējādi bez starptautiskā

atbalsta palikušās Austrumeiropas un Centrāleiropas valstis, tai skaitā trīs Baltijas valstis, zaudēja savu valstisko neatkarību.

Pēc padomju impērijas sabrukuma un valstiskās neatkarības atgūšanas mūsu valsts viens no galvenajiem uzdevumiem bija nodrošināt atgūtās neatkarības aizsardzību. Veidojot savu drošības politiku, bija skaidrs, ka galvenais valstiskās neatkarības apdraudējums Latvijas Republikai varēja nākt no austrumiem, turklāt šajā laikā mūsu valsts teritorijā vēl atradās bijušās padomju impērijas militārās varas mantinieki — Krievijas Federācijas bruņotie spēki. Savi aizsardzības spēki tobrīd vēl tikai veidojās. Latvijas politiku skati pavērsās *NATO* virzienā. Lielākais Padomju Savienības ienaidnieks nu varēja kļūt par Latvijas aizstāvi.

Latvijas sadarbība ar *NATO* aizsākās, kad 1991. gada 20. decembrī tā kļuva par jaunizveidotās *NATO* Ziemeļatlantiskās padomes (*North Atlantic Cooperation Council*) dalībvalsti. Šajā padomē iekļāvās postpadomju un postsociālisma telpas valstis. Padomes mērķis bija veidot sapratni un uzticību bijušo pretinieku — *NATO* un Varšavas pakta valstu — starpā, bet viens no galvenajiem uzdevumiem bija «nepiecieša-

mība izstrādāt krīžu novēršanas mehānismu, kas Rietumiem mazinātu draudus Austrumu nestabilitātes dēļ».

Latvija šajā laikā vēl neizvirzīja mērķi kļūt par *NATO* pilntiesīgu dalībvalsti, bet ne jau tāpēc, ka mūsu valsts to nevēlotos. Latvijas politiķi apzinājās, ka valsts ierobežoto tehnisko un finansiālo iespēju dēļ tuvākajos gados nespēs iekļauties alianses militārajās struktūrās. Tobrīd Sadarbības padomes izveidošana un darbība pilnībā atbilda Latvijas drošības interesēm un vēlmei pakāpeniski integrēties Eiropas drošības sistēmā. Sadarbības padomes ietvaros Latvijai radās iespējas nodibināt tiešus kontaktus ar *NATO* struktūrām, piedalīties drošības un aizsardzības problēmu apspriešanā, saņemt nepieciešamās rietumvalstu militārās konsultācijas, piedalīties *NATO* speciālistu organizētajos apmācību procesos. Šajā laikā Latvijai izdevās nodibināt ciešus kontaktus ar *NATO*. Tas jūtami sekmēja Latvijas aizsardzības sistēmas veidošanos, sagatavojot priekšnosacījumus nākamajam solim.

1993. gadā pirmo reizi aktualizējoties jautājumam par *NATO* paplašināšanos, nostiprinājās atziņa, ka Latvijas neatgriezeniskumu var nodrošināt tikai garantijas, ko

sniedz Ziemeļatlantijas līguma alianse. 1993. gada 4. novembrī, uzstājoties Eiropas Savienības valstu parlamentu ārlietu komisijas priekšsēdētāju konferencē Kopenhāgenā, toreizējais mūsu valsts ārlietu ministrs Georgs Andrejevs uzvēra, ka «NATO varētu būt viens no Latvijas drošības garantiem un Latvija ir vairākkārt izteikusi savu vēlmi kļūt par NATO locekli, taču lēmumu pieņemšana ir NATO valstu ziņā».

Šajā laikā «startēja» arī pirmais kopīgais Baltijas valstu projekts aizsardzības jomā — 1993. gada 19. novembrī Baltijas valstu bruņoto spēku komandieru tikšanās reizē tiek ierosināts izveidot Baltijas miera uzturēšanas bataljonu *BALTBAT*. Šo projektu realizē 1995. gada februārī. Savukārt 1993. gada 15. decembrī Tallinā trīs Baltijas valstu prezidenti pieņēma paziņojumu par Baltijas valstu un Ziemeļeiropas valstu sadarbību, kurā aicināja atbalstīt ārlietu ministru iniciatīvu par Ziemeļu un Baltijas valstu ārlietu ministru kopēju sesiju rīkošanu, kā arī paziņoja, ka uzskata NATO par galveno Baltijas valstu drošības garantu nākotnē.

1994. gada 5. janvārī Latvijas Republikas Ārlietu ministrija pieņēma paziņojumu, kurā akcentēja ieinteresētību transatlantiskajā drošībā, bet 14. janvārī ārlietu ministrs Valdis Birkavs parakstīja dokumentus par Latvijas pievienošanās mēnesi pirms tam NATO izveidotajai programmai «Partnerattiecības mieram» (*Partnership for peace*). Programmas galvenais uzdevums bija padziļināt politisko dialogu starp NATO valstīm, no vienas puses, un pārējām Eiropas,

Aizkaukāza un Vidusāzijas valstīm, no otras puses, papildinot to ar militārās sadarbības programmu. Latvijai šī programma bija labākā iespēja sagatavoties dalībai alianšē, kā tas bija minēts 1994. gada jūlijā iesniegtajā «Partnerattiecības mieram» prezentācijas dokumentā un 1995. gada februārī noslēgtajā Individuālajā partnerības programmā.

Tā kā vairākas partnervalstis izteica konsekvētu vēlmi iestāties NATO, 1995. gada 28. septembrī NATO ģenerālsēdētārs Villijs Klāss prezentēja alianses izstrādāto «Pētījumu par NATO paplašināšanos» (*Study on NATO enlargement*). Šis pētījums faktiski bija starts paplašināšanās procesa sākumam, jo tajā bija sniegts NATO redzējums par iespējamo paplašināšanos un potenciālajām dalībvalstīm.

Pirmā NATO paplašināšanās kārtā notika 1999. gadā, kad NATO valstu un vadītāju sanāksmē Vašingtonā Čehija, Polija un Ungārija tika oficiāli uzņemtas alianšē. Citām potenciālajām alianses dalībvalstīm, to skaitā Latvijai, NATO vadība piedāvāja izstrādāt ikgadējo «Rīcības plānu dalībai NATO». Latvija šādu plānu izstrādāja 2000. gada septembrī, kad to apstiprināja mūsu valsts Ministru kabinets. Līdz 2003. gadam Latvija kopumā izstrādāja četrus šādus rīcības plānus, no kuriem pēdējo Ministru kabinets apstiprināja 2002. gada 10. septembrī. Vēl pirms tam — 2002. gada 24. janvārī — Saeima apstiprināja Nacionālo drošības koncepciju. Tajā bija

atzīmēts, ka dalība NATO ir viens no valsts prioritārajiem uzdevumiem.

Tieši šis gads bija ļoti nozīmīgs sakarā ar mūsu valsts pievienošanās procesa aliansei noslēgumu. NATO galvenajā mītnē Briselē bija nolemts, ka galīgais lēmums par nākamo potenciālo dalībvalstu pievienošanos Ziemeļatlantijas aliansei būs jāpieņem NATO dalībvalstu vadītāju sanāksmē Prāgā gada beigās. Visa gada garumā notika dažādas konsultācijas un pārbaudes, kurās piedalījās NATO valstu augstākās amatpersonas. 5. un 6. jūlijā Rīgā notika NATO kandidātvalstu valdību vadītāju sanāksme «Rīga 2002: Tilts uz Prāgu». Šīs sanāksmes mērķis bija pēdējo reizi pirms Prāgas samita kopīgi paust solidaritāti NATO paplašināšanās sakarā, apskatīt katras valsts individuāli paveikto un pārrunāt kandidātvalstu devumu eiroatlantiskajā drošībā.

Visbeidzot pienāca ilgi gaidītais brīdis — 2002. gada 21. novembrī NATO dalībvalstu vadītāju sanāksmes laikā Prāgā Latvija kopā ar citām sešām kandidātvalstīm (Bulgārija, Igaunija, Lietuva, Rumānija, Slovākija un Slovēnija) saņem uzaicinājumu pievienoties aliansei. Pirmās iestāšanās sarunas sākas tā paša gada 4. decembrī, bet viss iestāšanās process noslēdzās 2004. gada 29. martā, kad pie NATO mītnes Briselē tika pacelts Latvijas karogs un mūsu valsts kļuva par Ziemeļatlantijas līguma organizācijas pilntiesīgu dalībvalsti. **ES**

«Ferrostaal» un «Rheinmetall» kopuzņēmums «Rheinmetall International Engineering» gatavs darbam

2013. gada septembrī Diseldorfas kompānija «Rheinmetall AG» un Esenes kompānija «Ferrostaal GmbH» paziņoja par ieceri veidot jaunu kopuzņēmumu, kurā abām kompānijām piederēs 50% jaunveidojamā uzņēmuma akciju. 2013. gada decembrī šim nolūkam tika saņemta Vācijas Konkurences padomes atļauja.

Plānots, ka jaunais kopuzņēmums «Rheinmetall International Engineering» darbosies kā ģenerāluzņēmējs vai apakšuzņēmējs un specializēsies rūpniecības iekārtu projektēšanā un ražošanā; būs viena avota piegādātājs. Jaunā uzņēmuma galvenā mītne atrodas Geizenheimā, netālu no Frankfurtes pie Mainas. «Rheinmetall International Engineering» sākotnēji būs ap 200 darbinieku; to lielāko daļu veido bijušie «Ferrostaal Industrieanlagen GmbH» darbinieki.

«Rheinmetall» plāno izmantot jauno kopuzņēmumu, lai paātrinātu savu aizsardzības operāciju internacionalizāciju, it īpaši tajos reģionos, kur kompānijai līdz šim brīdim ir bijusi tikai ierobežota piekļuve. Abu grupu tirdzniecības tīklu apvienošana, jo īpaši attiecībā uz neatkarīgiem klientiem, nodrošinātu plašāku piekļuvi mērķa tirgiem Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos, kā arī Āzijā un Latīņamerikā. «Ferrostaal» savukārt sagaida, ka kopuzņēmums dos kompānijai iespēju būtiski palielināt savu darbību šajos reģionos. Tas pats attiecas arī uz «Ferrostaal» jau tradicionālajām naftas un gāzes operācijām; kopuzņēmumā šīs nozares pārstāvēs «Ferrostaal Industrieanlagen GmbH».

«Rheinmetall» kopuzņēmumu saredz arī kā mārketinga līdzekli saviem daudzajiem aizsardzības tehnoloģiju produktiem apvienojumā ar vietējām gatavo produkciju ražotnēm. Šī pieeja balstās uz pasaulē pieaugošu tendenci, ka starptautiskie klienti arvien vairāk dod priekšroku ražošanas infrastruktūru izveidošanai savās valstīs, nevis pajaujas vienīgi uz tradicionālo ieroču importu.

«Rheinmetall International Engineering», kas balstās uz pasaulē vadošā aizsardzības darbuzņēmēja pieredzi kā viena avota piegādātājs, ļaus izpildīt nozīmīgus kapitālizdevumu projektus aizsardzības tehnoloģiju jomā. Savukārt inženierijas jomā jaunais kopuzņēmums gūs labumu no kompānijas «Ferrostaal Industrieanlagen» prasmēm un starptautiskās pieredzes, īpaši attiecībā uz projektu vadību un izstrādi, līgumslēgšanas organizēšanu par inženiertehniskiem, iepirkumu un būvniecības darbiem, kā arī ražošanas plānošanu.

«Rheinmetall AG» preses paziņojumu (2014. 23. I) tulkojis NBS rezerves **virleitnants Kārlis Līdaks**.

NATO — īss atskats vēsturē

Pēc Otrā pasaules kara beigām pasaulē atsevišķu daļu konfrontācija nebeidzās. Viena Eiropas totalitārā vara — nacistiskā Vācija bija iznīcināta, taču otra — staļiniskā Padomju Savienība — bija pieņēmusies spēkā, un kara izpostītajā Eiropā komunisma ekspansijai faktiski nebija pretargumentu. Jau bija izskanējusi Vinstona Čērčila runa Fultonā, kurā viņš paziņoja, ka pār Eiropu no Nordkapa raga līdz Melnajai jūrai ir nolaidies dzelzs priekšbars, ar to domājot komunistisko varu norobežošanas no pārējā kontinenta. Jau bija zināms, ka tas ir «aukstais karš».

Padomju armija bija ieņēmusi gandrīz pusi no Eiropas, tās kontrolētajās teritorijās radās Maskavai paklausīgi politiski režīmi. Polija, Čehoslovākija, Ungārija, Rumānija, Bulgārija, Dienvidslāvija, Albānija faktiski bija kļuvušas par PSRS satelītvalstīm. Kā pretarguments arvien pieaugošākajiem padomju agresīvajiem plāniem tika izlolota ideja par rietumvalstu politisku un militāru apvienību, kuras priekšgalā atrastos toreiz pasaulē otra globālā politikas spēlētāja — Amerikas Savienotās Valstis.

1949. gada 4. aprīlī ASV tika izveidots militāri politiskais bloks jeb valstu alianse ar nosaukumu «Ziemeļatlantijas līguma organizācija» (*North Atlantic Treaty Organization; NATO*). Par alianses dalībvalstīm tās dibināšanas brīdī kļuva ASV, Kanāda, Islande, Lielbritānija, Francija, Beļģija, Nīderlande, Luksemburga, Norvēģija, Dānija, Itālija un Portugāle. Saskaņā ar 1949. gada līgumu NATO galvenais mērķis bija «saglabāt un attīstīt savas aizsardzības spējas gan individuāli, gan kopējiem spēkiem, nodrošinot kopīgas aizsardzības plānošanas pamatu». Līguma dalībvalstis apvienoja savus spēkus, lai radītu kolektīvās drošības sistēmu un miera garantu gan reģionā, gan pasaulē. Ziemeļatlantijas līguma būtību ietvēra tā 5. panta pirmā daļa: «Puses vienojas, ka bruņotu uzbrukumu vienai vai vairākām no tām Eiropā vai Ziemeļamerikā uzskatīs par uzbrukumu visām dalībvalstīm, un tādēļ tās apņemas, ka šāda uzbrukuma gadījumā katra no tām, izmantojot individuālās un kopējās paš aizsardzības tiesības, kas paredzētas Apvienoto Nāciju Organizācijas hartas 51. pantā, sniegs palīdzību pusei vai pusēm, kas pakļautas uzbrukumam, individuāli un kopā ar citām pusēm, veicot pasākumus, kurus tās uzskata par nepieciešamiem, ieskaitot bruņota spēka lietošanu, lai atjaunotu un saglabātu Ziemeļatlantijas reģiona drošību.»

Guntis Ulmanis

(Valsts prezidents no 1993. gada 7. jūlija līdz 1999. gada 7. jūlijam)

«Es lepojos ar šiem desmit Ziemeļatlantijas aliansē pavadītajiem gadiem. Lepojos arī ar to, ka esmu bijis paša iestāšanās procesa dalībnieks. Tajos gados mēs daudz runājām ar toreizējo ASV prezidentu Bilu Clintonu. Jau pēc pirmajām sarunām es ne mīkli nešaubījos par to, ka mēs tiksim uzņemti NATO. Protams, bija faktori, kas varbūt nebija tik daudz atkarīgi no mums: risinājās dialogs starp ASV un Krievijas Federāciju, bet ASV prezidents par mūsu dalību NATO vienmēr runāja ar tik fascinējošu pārliecību, ka man nebija nekādu šaubu, ka ejam pareizo ceļu, un mums tikai bija jācenšas nenomaldīties pa sīkām taciņām ceļā uz lielo mērķi.»

Vaira Vīķe-Freiberga

(Valsts prezidente no 1999. gada 8. jūlija līdz 2007. gada 7. jūlijam)

«Dienā, kad Latvija bija uzņemta NATO, Rīgā, pie prezidenta mītnes Rīgas pili bija pulcējušies daudz ļaužu. Pie pils pacēla NATO karogu. Daudzu sapulcējušos cilvēku acīs es redzēju asaras. Ievēroju kādu sirmu kungu ar mazu zēnu, mazdēlu, uz pleciem. Vēlāk šis kungs pienāca pie manis un izstāstīja, ka viņš padomju laikos bijis represēts, izgājis Sibīrijas soda nometnes. Taču tagad viņš ir drošs, ka viņa mazdēlam nebūs jāpārcieš tas, ko vajadzēja pārciest viņam un viņa dēlam. Manuprāt, šis kungs īsos vārdos izteica to, ko NATO nozīmēja Latvijai: vairs nebija jābaidās, ka nakts melnumā tavās mājās ieradīsies svešas varas cilvēki un bez jebkāda iemesla tevi un tavu ģimeni aizvedīs svešumā. Nu vairs nebija jābaidās par savas valsts drošību!»

Ģenerālleitnants Raimonds Graube, NBS komandieris

«Šodien mēs varam justies daudz drošāk, jo esam aizsargāti NATO līguma 5. panta ietvaros. To mēs varam redzēt arī praksē: NATO militārā rīcība, reaģējot uz visiem zināmajiem notikumiem Ukrainā, bija varbūt mazāk pamanāma uz sabiedrībā dažādi vērtēto daudzo politisko paziņojumu fona, taču tā bija nekavējoša un ātra: Baltijas gaisa telpā patrulējošo lidmašīnu skaita palielināšana. Jau tagad šīs lidmašīnas atrodas Šauļos. Tas man dod pārliecību par kolektīvās drošības sistēmas darbošanos.»

Turpmākajos gados, laikā līdz pat «aukstā kara» beigām un PSRS varas sabrukumam, NATO kļuva par vienu no bipolārās pasaules politiskās pretstāves pusēm, kļūstot par PSRS un tās satelītvalstu savienības «Varšavas līguma valstu organizācijas» pretmetu. NATO galvenā mītne atrodas Briselē (Beļģijā), un organizāciju vada Politiskā padome.

NATO turpmākās attīstības galvenie hronoloģiskie datumi

Pirmā paplašināšanās: 1952. gada 18. februāris — par NATO dalībvalstīm kļūst Grieķija un Turcija.

Otrā paplašināšanās: 1955. gada 9. maijā — par NATO dalībvalsti kļūst Vācijas Federatīvā Republika.

1966. gada jūlijā Francija izstājas no NATO militārajām struktūrām, paliekot alianses politiskajās struktūrās. Dalību militārajās struktūrās atjauno 2009. gadā.

Trešā paplašināšanās: 1982. gada 30. maijā — par NATO dalībvalsti kļūst Spānija.

1994. gadā izveidota programma «Partnerattiecības mieram» (*Partnership for Peace*) NATO militārai sadarbībai ar bijušajām padomju republikām un Austrumeiropas valstīm, kuras nav NATO dalībnieces. «Partnerattiecības mieram» dalībnieces ir Armēnija, Austrija, Azerbaidžāna, Baltkrievija, Bosnija un Hercegovina, Gruzija, Īrija, Kazahstāna, Kirgizstāna, Krievija, Malta, Maķedonija, Melnkalne, Moldova, Serbija, Somija, Šveice, Tadžikistāna, Turkmenistāna, Uzbekistāna, Ukraina un Zviedrija.

Ceturrtā paplašināšanās: 1999. gada 12. marts — par NATO dalībvalstīm kļūst Ungārija, Polija un Čehija.

Piektā paplašināšanās: 2004. gada 29. marts — par NATO dalībvalstīm kļūst Bulgārija, Latvija, Lietuva, Igaunija, Rumānija, Slovākija un Slovēnija.

Sestā paplašināšanās: 2009. gada 1. aprīlī — par NATO dalībvalstīm kļūst Albānija un Horvātija.

Sagatavojis **Juris Ciganovs**.

Ar

maksimālista
pārliiecību

Līga Lakuča

Foto — Normunds Mežiņš un no
A. Rastorgujeva personiskā arhīva.

Ziemas olimpiskās spēles Sočos jau sāk aizēnot citas aktualitātes, bet tie, kas piedalījās šajā milzīgajā pasākumā, tās atcerēsies vienmēr. Arī Andrejs Rastorgujevs — Militārās policijas dižkareivis. Viņam dalība olimpiskajās spēlēs nebija noslēgums šās ziemas sporta aktivitātēm, jo turpinājās treniņi un piedalīšanās Pasaules kausa posmu sacensībās, sasniedzot labus rezultātus.

— Olimpiskās spēles ir notikums, kas saviltno gan to dalībniekus, gan skatītājus. Bet kāda ir sportista ikdiena šajā laikā? Kā mainās emocijas, kad līdzās slēpo tādi meistari kā Ule Einars Bjørndalens un visi pārējie?

— Nav jau tā, kā bija iepriekš, kad uz viņiem skatījos kā uz pasaules slavenībām. Visi ir līdzvērtīgi, visiem ir iespēja startēt, un viņi ir tādi paši sportisti kā citi. To, ka Bjørndalens ir leģenda, zina visi. Bet arī tie atlēti, kas nav 10 labāko vidū, bet ir 20, 30, 40 vai pat 50 labāko skaitā, tāpat ir sportisti un cīnās. Viņi ir izcīnījuši vietu, lai startētu Pasaules kausa posmos, olimpiskajās spēlēs un čempionātos. Mēs visi cits pret citu atiecami ar cieņu.

Sacensību dienās katrs koncentrējas startam. Trenējas, strādā ar sevi, arī komanda strādā ar tevi. Tiek izrunāta taktika ar treneri, ar ārstu, arī tas, kurš kur stāvēs, kurš palīdzēs ar nūjām, kurš ar slēpēm, ja kaut kas atgadīsies. Šoreiz tiešām bija daudzi kritieni. Nav tā, ka tu esi olimpiādē, un tad nu tas ir kaut kāds wow! — tu vienkārši

atbrauc darīt savu darbu, tu esi gatavs šim darbam un maksimāli sagatavojies.

— Vai nebija grūti savienot gatavošanos olimpiādei ar dienestu?

— Protams, ar dienestu viss ir jāsavieno. Šogad kārtība ir tāda, ka mani izsauc, ja ir mācības, kurās man noteikti jābūt. Lielākoties esmu komandējumos. Reāli būt diendienā dienestā nav iespējams, iznāk trenēties ārzemēs, jo mums nav tādu dabas apstākļu. Šogad, piemēram, daudz piedalījāties kalnu nometnēs, izmantojām iespējas citās valstīs. Tāpēc gan mācības, gan sacensības ieplānoju savā grafikā, lai varu būt dienestā.

— Kāds bijis tavs ceļš līdz dienestam Militārajā policijā?

— Dienestā esmu gandrīz jau septiņus gadus. Es ļoti augstu vērtēju to, ka dienu Militārajā policijā. Iepriekš dienēju Štāba bataljonā un biju piekomandēts sporta klubam. Tad organizējām sacensības, tiesājām un darījām visu pārējo, kas saistīts ar sporta klubu. Pēc tam mani atkomandēja atpakaļ uz Štāba bataljonu. Toreiz Militārās policijas komandieris Andris Kalniņš ļoti daudz palīdzēja, lai es varētu dienēt Militārajā policijā.

Turpinājums 18. un 19. lpp.

— Biatlons prasa ne tikai labu fizisko sagatavotību. Kas palīdz koncentrēties šaušanai? Varbūt tu izmanto arī sporta psihologa padomus?

— Jā, es konsultējos ar sporta psihologu, pārsvarā par šaušanas lietām. Pašam ir ļoti daudz jāstrādā pie šaušanas, arī bez patronām jāšauj. Tā ir muskuļu pieradināšana pie šautenes, pie pareizā stāvokļa tēmējot. Protams, svarīgs ir arī psiholoģiskais aspekts, bet katrs strādā ar sevi. Piemēram, mans mīnuss olimpiskajās spēlēs bija tas, ka es ļoti ilgi šāvu. Taču es izrēķinu, ka varu to kompensēt ar fizisko kondīciju. Proti, ja saņiedzu 100% trāpījumu ar lēnu šaušanu, es tāpat varu tikt diezgan augstā vietā.

— Arī pārceltie starti nepalika bez sekām...

— Ar to arī sākās. Sočos es katru dienu cēlos 11.00, jo nebija jēgas agrāk celties. Starti bija 18.30, un, ceļoties agrāk varēja tikai iedzīt sevi stresā. Aizej paēst, paskrien, padari kaut ko, aizej paguli vēl kādu brīdi, pēc tam ej uz sacensībām. Ritms bija tā saplānots, ka nav solis pa kreisi vai solis pa labi, tu nevari nekur citur aiziet. Tu esi sakoncentrējies un visas dienas uz priekšu izplānojis un izdomājis, ko un kā tu darīsi. Līdzko mazliet aizkavējies, tu jau kavē...

— Vai uzskati, ka nākamajās olimpiskajās spēlēs mēs varētu tuvoties medaļu limenim?

— Es varēju arī šajās spēlēs tuvoties, vienīgais, ka to neizdarīju šaušanas ziņā. Domājot par nākamajiem četriem gadiem, jāatzīst, ka nav jau viss tik vienkārši — gatavoties, strādāt, jo būtībā visa pamatā ir finanses. Esmu izrēķinājis, kāds budžets būtu vajadzīgs, lai visu varētu izdarīt, un tas ir ļoti liels. Ja sportistam nebūtu jādomā par to, par ko es tagad domāju, tad rezultāts noteikti būtu vēl augstāks. Enerģija neaizietu tur, kur nevajag. Jāpiebilst, ka mums nav arī menedžera.

— Un kā ir ar ekipējumu?

— Slēpes es iepriekšējos gadus iegādājos pats par savu naudu vai ar kāda palīdzību. Treneris man palīdzēja ar savu uzņēmumu. Taču Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem es esmu pateicīgs, jo esmu struktūrā, Militārajā policijā, un saņemu katru mēnesi atalgojumu. Uzskatu, ka tas ir ļoti daudz. NBS ir daudz citu uzdevumu, kam nepieciešami līdzekļi. Par to, kas vajadzīgs sportistiem, būtu jādomā valstij kopumā, kā tas bija, piemēram, šogad, kad ļoti daudz palīdzēja Olimpiskā komiteja. Es biju Latvijas olimpiskās vienības A sastāvā, un man piešķīra finansējumu par pagājušā gada nopelniem pēc Eiropas čempionāta, bija arī

papildu finansējums, ko piešķīra Olimpiskā komiteja. Šogad, ceru, finansējums mums pietiks. Nezinu, kā būs ar pēdējiem Pasaulē kausa posmiem, bet, lai sagatavotos olimpiskajām spēlēm, finansējums pietika. Bet nākamajiem četriem gadiem mēs atkal meklējam papildu finansējumu. Piemēram, ļoti dārgi ir savi slēpju sagatavotāji. Ja gribam, lai turpmāk viņi strādā tikai ar mani, tās būs lielas izmaksas.

— Es klausos, ka tu runā kā menedžeris. Taču tev vajadzētu tikai sportot...

— Jā, mūsu līmenis ir tāds, ka es esmu arī menedžeris, jo saprotu, ka neviens manā vietā to neizdarīs. Ja man kaut kā nav, tad ar to ir jāsamierinās, taču es tāpat strādāšu, jo gribu to darīt, turklāt ar nopietnu attieksmi. Es esmu profesionālajā dienestā, tāpēc arī sportā mans pienākums ir darboties ar profesionāla attieksmi. Es strādāju ar pilnu atdevi un nežēlojos, jo, ja tu sāc žēloties, tu kļūsti nožēlojams. Ja iesi un darīsi, tad rezultāts būs jebkurā gadījumā. Ja finanses sarūk, arī rezultāti krītas. Ja nav ne par ko jāraizējas, vari strādāt ar sevi fiziski, psiholoģiski, pie šaušanas, un labus rezultātus izdosies sasniegt krietni ātrāk.

— Baumoja, ka tu varētu mainīt valsti, no kuras startēt.

— Tas, visticamāk, ir saistīts ar pagājušo gadu, kad treneris bija minējis, ka citas komandas sportisti mainījuši karogu, pie-

mēram, Horvātijas sportists, pagājušo spēļu bronzas medaļas ieguvējs, pārgāja uz Slovēniju. Latvijā to pasniedza tā, it kā es to taisos darīt. Ziņas parādījās visos portālos, un mēs paši bijām šokā, kā mediji var tā rakstīt. Es esmu savas valsts patriots jebkurā gadījumā. Tās bija baumas, bet sanāca tā, ka arī no citām valstīm to tā uztvēra. Daudzās valstīs pietrūkst sportistu, viens vai divi cilvēki, piemēram, biatlona stafetē. Tāpēc tās grib pieaicināt citu valstu sportistus komandas komplektēšanai.

— Kas ir tavi atbalstītāji? Vai tuvinieki jūt līdzi?

— Protams, ir patīkami, ja kāds uzraksta ko labu, uzmundrinošu. Tas ir tāds liels neredzams spēks, kas stāv par tevi. Gan mamma ar tēti, gan sieva.

— Tev pašam patīk, ka sacensībās līdzi ir kāds no ģimenes?

— Tā ir atslodze, vari morāli atkopties, parunāties, bet ne sacensību dienā. Sacensību dienā neko nevar ielānot.

— Vai spēļu laikā iznāca satikties ar pārejiem mūsu valsts sportistiem?

— Hokejistus es neredzēju, viņi dzīvoja lejā — Adlerā. Mēs dzīvojām augšā kalnos. Tur ir skaisti. Esmu bijis daudzviet kalnos, bet tur patiešām bija skaisti. Klimats ļoti savdabīgs, katrā ziņā neko tamlīdzīgu nebiju pieredzējis.

arī finansiālajā ziņā. Vajag, lai tev ir komanda vai apkalpojošais personāls. Vienam cilvēkam tas ir ļoti grūti izdarāms, jo biatlons ir komandas sporta veids, arī tādā ziņā, ka ir stafetes komanda, kurā ir četri sportisti.

— Kas tev būtu vajadzīgs, lai tu varētu teikt — jā, es startēšu nākamajās olimpiskajās spēlēs?

— Lai es zinātu, ka es uz četriem gadiem esmu nodrošināts. Lai man būtu treniņu nometnes, mana servisa grupa, transports, lai nebūtu jādodom par menedžmentu. Es zinu, kas man ir vajadzīgs, būtībā visai komandai to nevar nodrošināt, tāpēc es meklēju arī citus variantus.

— «Tēvijas Sargu» lasa daudz jaunsargu. Kā tu vērtē jauniešu iesaisti biatlonā?

— Pēc manas izpratnes, jaunsargi un īpaši tie, kas trenējas biatlonā, ir vislabāk sagatavoti, lai dienētu armijā. Biatlonā iemāca gan šaušanu, gan disciplīnu, viss notiek pēc sakārtotas sistēmas. Ir arī augsta fiziskā sagatavotība. Ne jau visi jaunieši var sasniegt izcilus rezultātus sportā, bet viņu sagatavotība būtu ideāla dienestam bruņotajos spēkos. Mūsu valstī ir grūti atrast tādu darbu, kur ir labs atalgojums un

pozitīvi, ka spēju saņemt, izdarīt, atmet visas liekās lietas. Bet trakums un emocijas palīdz sportā. Ja jūti, ka spēka vairs nav, un tev tādā brīdī kaut ko pasaka, uzkurina, tad vari sevi piespiest izdarīt vēl vairāk, pat pāri saviem spēkiem. Protams, es cenšos lieki neuzvilkties un nestrīdēties.

— Ko tu novēli sev nākamajos četros gados?

— Cinīties un darboties tālāk kā līdz šim. Ja sportists iet uz ļoti augstiem mērķiem, tad nekā lieka nav, viņš daudz ko atmet un upurē... Turklāt viss nav tik vienkārši, it īpaši mūsu sporta veidā. Kā teica mans treneris, mana bagātība ir manas darbaspējas, kas man ļāva kaut ko sasniegt. Protams, ir arī citi faktori, kas nākuši klāt. Tomēr es esmu tikai cilvēks, un četri gadi — tas ir ļoti daudz. Esmu jauns un varu vēl sākt darīt ko citu. Skraidīt par tām pašām divdesmitajām, trīsdesmitajām, četrdesmitajām vietām bez tā, kas ir vajadzīgs, es neredzu jēgu. Esmu maksimālists un redzu, ka tas nav maksimālais, ko es spēju sasniegt. Bet tad ir jābūt nodrošinājumam. Ne tikai tā, lai ar tevi strādā, bet ar visu komandu, un domā par biatlona attīstību un visu pārējo.

— Ja nodrošinājums būs, tu varētu?

— Protams! Es zinu, kas ir jādara, lai rezultāts būtu augstāks. Es nevienam neko nesolu, bet es zinu, kas ir jādara. Un tas ir ļoti liels pluss, jo daudzi nezina, kas viņiem vajadzīgs. Es to visu zinu un saprotu, tāpēc finansiāls atbalsts ir ļoti svarīgs.

— Tādam maksimālistam kā tev ir ļoti grūti.

— Mēs paši izvēlamies, ko mēs darām. Mēs varam arī daudz ko nedarīt. Bet, ja es saku, ka daru, tad arī daru. Man ir tāda pieeja. Esmu tā audzināts, un tā ir mana pārliecība, ka izvēlētais jādara ar maksimālu spēku un atdevi.

— Atskatoties uz šajos gados iespēto, kam tu gribētu pateikt paldies?

— Protams, mammai un tētim, vecmammai, māšai un sievai. Pirmajam trenerim Sergejam Svertckovam un tagadējam trenerim Intaram Berkulim. Alūksnes novadam. No šīs pilsētas es nāku. Alūksnē visi ļoti fano un apsveic mani. Tā arī ir bagātība un spēks, ka tev ir aizmugure, ka ar tevi kopā domās ir daudzi. Protams, pateicos Olimpiskajai komitejai, kas piešķīra līdzekļus, lai varu sagatavoties olimpiskajām spēlēm. Arī Latvijas olimpiskajai vienībai, visiem, kas mani ir atbalstījuši. Jāatceras arī mana pirmā skola — Alūksnes vidusskola — un skolotāji, jo skolas laikā mēs visi izaugam. Pateicoties šiem cilvēkiem, es esmu izaudzis tāds, kāds esmu. **EB**

Foto — Romāns Kokšarovs.

— Ko vari teikt par organizatoru un brīvprātīgo darbu?

— Šoreiz viss bija ideāli sakārtots. Nevienam negribu apvainot, bet, kad biju Vanķūverā, tur visi cilvēki smaidīja kaut kā mākslīgi, to varēja just. Sočas smaidi bija dabiski, cilvēki vienkārši bija pozitīvi, atsaucīgi. Nebija nekādu problēmu, tikai pozitīva attieksme no visiem, viesmīlība. To es saku nepārspilējot.

— Vai noslēguma ceremonijā tu saprati, ka šīs nav tavas pēdējās olimpiskās spēles?

— Grūti atbildēt uz šo jautājumu. Apziņas, ka četri gadi ir ļoti daudz. Ja neredzu, ka varu iet uz kādu mērķi, tad es uz to neiešu. Lai sāktu gatavoties sezonai, sacensībām, olimpiskajām spēlēm, ir jābūt ļoti lielai aizmugurei,

nodrošinājums, bet bruņotajos spēkos ir gan viens, gan otrs. Biatlons būtībā sagatavo dienestam armijā.

— Vai tu piekriti viedoklim, ka cilvēkam, lai būtu sportists, ir vajadzīgas īpašas rakstura iezīmes?

— Tā ir. Sportisti ir citādi. Visi zina, ka viņi spēj izturēt lielu fizisku slodzi, bet ir arī cits intelekts. Piemēram, biatlonā ir ļoti daudz jādodom, ja tu gribi būt labāks par pārējiem. Jāatrod varianti, kā pārspēt citus, izmantojot to, kas ir tavā rīcībā.

— Tu esi ļoti nosvērts, mierīgs. Vai to tev ir iemācījis dienests vai arī tu tāds esi pēc savas dabas?

— Būtībā es neesmu mierīgs, kaut kādā brīdī esmu arī traks, emocionāls. Tas ir

Latvijas karavīrs un sabiedrība izrādē «Heavy Metal»

10. martā Ģertrūdes ielas teātrī pirmizrādi piedzīvoja izrāde «Heavy Metal», kas stāsta par Latvijas bruņotajiem spēkiem visai sāpīgu un aktuālu tēmu — mūsu karavīriem starptautiskajā misijā Afganistānā.

Izrāde ir vēl jo vairāk emocionāli un teju personiski skaroša, jo tās sižeta pamatā ir kauja par «Bari Alai» novērošanas posteni 2009. gada 1. maijā, kurā gāja bojā arī divi Latvijas karavīri. «Heavy Metal» necenšas restaurēt un atstāstīt šos traģiskos notikumus — izrāde vairāk vērtējama kā brīva interpretācija, par pamatu ņemot 2009. gada notikumus, bet stāstot daudz plašāku stāstu par Latvijas karavīriem starptautiskajās misijās.

Izrādi veidojis režisors Andrejs Jarovojs, un tajā spēlē aktieri Anta Aizupe, Aigars Apinis, Kārlis Krūmiņš un Kristaps Ķeselis. Izrādē karavīru domu, pārdomu un viedokļu klāsts ir visai plašs — no patriotisma un patiesas vēlmes palīdzēt Afganistānas sabiedrībai līdz realismam, kas robežojas teju ar cinismu, un sajūtai par it kā svešā kara pilnīgo bezjēdzību. Tik plašs tas droši vien ir arī reālajā dzīvē un karavīru domās un sarunās tur tālumā.

Materiālus izrādes veidošanai autori vākuši no dažādiem avotiem. Ir izmantoti notikušā izpētes materiāli, ko veicis kāds amerikāņu žurnālists, kaut kas ņemts no

«WikiLeaks» atrodamās noplūdinātās informācijas, vēl daļa pēc sarunām ar karavīriem, kuri bijuši Afganistānā.

«Mēs tomēr nevaram skaidri zināt, kā tur bija, un to arī nav iespējams atainot, tāpēc nolēmām veidot paši savu versiju, balstoties uz pieejamajiem atskautes punktiem. Pārējais ir savā ziņā manipulācija, lai gan pieejamās informācijas ir ļoti daudz,» stāsta Andrejs Jarovojs.

Latvijas karavīru tēma saistībā ar Afganistānas karu izrādes radītājus sāksi interesēt pirms diezgan ilga laika, taču līdz «Heavy Metal» tapšanai nācies gaidīt to īpašo brīdi, kad saproti — viss, laiks ir pienācis, un teātris vienkārši ir jātaisā! Svarīgākais, ko Ģertrūdes ielas teātris vēlas pateikt Latvijas sabiedrībai ar savu izrādi, — starp Latvijas karavīriem starptautiskajās misijās un mums te, uz vietas, ir diezgan liela nesaprašanās. «Mums likās, ka ir milzīga plaisa starp lielāko daļu sabiedrības un Latvijas armiju un tās karavīriem, jo mēs daudz ko nezinām un karavīri arī daudz ko nestāsta par to, ko viņi tur dara un ko piedzīvo. Protams, ir informācija, bet, ja tu pats par to neinteresējies, tad neko daudz arī nezināsi. Tiekoties ar karavīriem un skatoties, piemēram, komentārus internetā, mēs arī nonācām pie tās lielās tēmas. Kaut kādā ziņā mēģinājām konfrontēt karavīrus ar sabiedrību, ar skatītāju, kas būs izrādē,» saka A. Jarovojs.

Un, galu galā — kādēļ tāds nosaukums? «Heavy Metal» ir amerikāņu dota iesauka Latvijas karavīriem par viņu drosmi, izturību un uzticamību. Pavisam vienkārši!

Sagatavojis **Taivo Trams.**
Foto — **Gatis Dieziņš.**

No 2. līdz 5. februārim Latvijas Rezerves virsnieku asociācijas delegācija piedalījās Starptautiskās rezerves virsnieku asociāciju konfederācijas un Konrāda Adenauera fonda organizētajā drošības konferencē Vācijas pilsētā Veselingā. Latvijas Rezerves virsnieku asociācijas biedrs, NBS rezerves pulkvedis Raimonds Rublovskis uzstājās ar prezentāciju par Latvijas un citu Baltijas valstu dalību NATO un šīs dalības ieguvumiem, ierobežojumiem un izaicinājumiem. Starptautiskās drošības konferences 25 gadu ilajā pastāvēšanas vēsturē šis bija pirmais gadījums, kad Latvijas pārstāvis tika uzaicināts uzstāties ar prezentāciju par aktuāliem globālās un reģionālās drošības jautājumiem.

Sagatavojis Latvijas Rezerves virsnieku asociācijas prezidents pulkvedis (r) Raimonds Nitišs.

Izstāde «1914»

Jau trešo mēnesi 19. gs. militārās arhitektūras pieminekļi — ieroču noliktavā, kur no 1988. gada telpas piemērotas Latvijas Nacionālā mākslas muzeja krātuves un izstāžu vajadzībām, skatāma izstāde «1914». Izstāžu zālē «Arsenāls» bijušas dažādas izstādes, kas saistījušas apmeklētāju uzmanību. Dzirdētas interesantas lekcijas, iepazīts gan pašmāju, gan trimdas mākslinieku redzējums par Latviju, tās dabu, cilvēkiem un vēsturi. Bet izstāde «1914» «ir stāsts par pagrieziena punktu vēsturē un reizē arhitektonisks inscenējums, kura centrā ir trīs sadursmju zonas — «Konflikts laika dimensijā», kad jauns laikmets neatgriezeniski nomainīja iepriekšējo vērtību sistēmu un atskaites punktus; «Konflikts cilvēkā» — spēja mainīt dzīvi, upurējot to karam, cīnīties par tēvu zemi, atdot dzīvību; un visbeidzot — «Konflikts ģeogrāfiskajā telpā», kurā sevi pieteic jauni lielvaru un politisko spēku samēri un topošā jaunā Eiropa». Tā lasāms izstādes prospektā, kas iepazīstina ar tās tapšanu un vērš uzmanību uz galveno domu — netradicionāli izstāstīt par 20. gadsimta traģēdiju — Pirmo pasaules karu. Šoreiz, tā simtgadē, projekta autori ir izvēlējušies par kara postu runāt caur mākslas daudzkrāsaino valodu un cilvēku likteņiem.

Mani īpaši uzrunāja koka tunelis — tāda kā kara laika blindāža, tāds kā pārdomu ceļš, kur ir pat soliņi, kur piesēst un padomāt par tiem skaistajiem, jaunajiem cilvēkiem, kuri aizgāja strēlniekos, lai pasaule uzzinātu par latviešiem, par viņu drosmi, izcīnot savu valsti. Simts gadu pieder vēsturei, bet viņi veras mūsos no tā laika fotogrāfijām un atgādina, ka ir brīži, kad jāizdara izvēle un brīvība jāpērk par dzīvības cenu. Smaržo koks, skan soli, un turpinās gājums

gar strēlnieku ierindu. Tad kāpnītes, un cilvēks satiekas ar mākslu un māksliniekiem no Latvijas, Igaunijas, Lietuvas, Somijas, Polijas, Ungārijas, Slovēnijas, Serbijas, Horvātijas — ar Pirmā pasaules kara aculieciniekiem, dalībniekiem. Viņu darbi ir par kara postu, par ciešanām. Vien Teodora Zaļkalna (stāvošā) «Māmiņa» (1915. g., granīts) visā notiekošajā noraugās lielā mierā, garīgi stipra, gatava ilgstoši gaidīt dēlus pārnākam no karalauka.

Izstādē ir vienreizēja iespēja ieraudzīt minēto valstu mākslinieku darbus no muzejiem un kolekcijām. Pārliecināties, ka, dodoties šajā īpatnējā ceļojumā, sastopam vai visus ievērojamākos 20. gadsimta latviešu gleznotājus, sākot ar Jāzepu Grosvaldu un beidzot ar Konrādu Ubānu, Jāni Liepiņu, Ludolfu Libertu, Oto Skulmi, Valdemāru Toni.

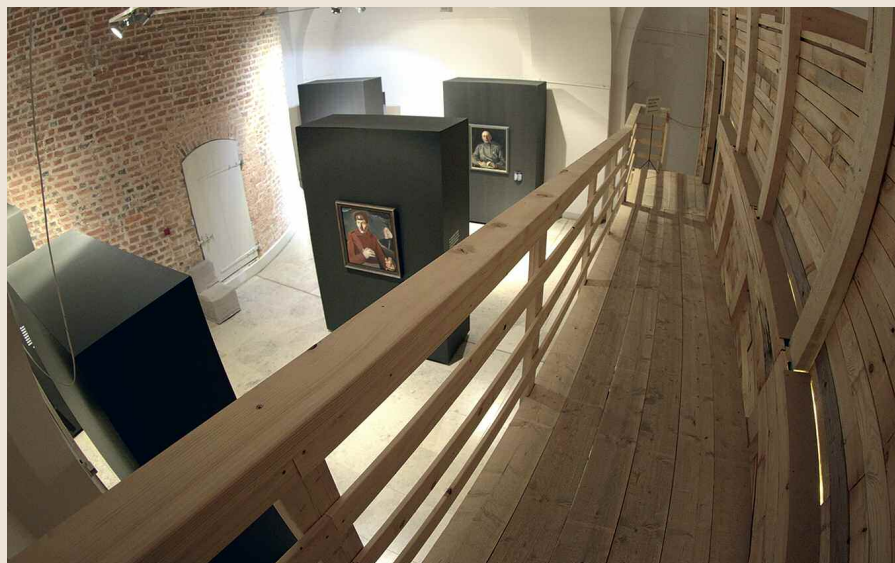
Pēc pārdomu brīža pie «Sarkanās pogas» (aut. Krišs Salmanis) un «Melnās saules»

(aut. Ēriks Božis) turpinām sekot tām pārvērtībām, kas notika pēc Pirmā pasaules kara mākslā, cilvēku un tautu likteņgaitās.

Izstāde «1914» būs atvērta līdz 20. aprīlim.

Interesanto sarunu ciklā savukārt gaidāma saruna par baltvāciešu mākslas norisēm, lektors Ojārs Spārītis (3. aprīlis plkst. 18.00), par kino Pirmā pasaules karā stāstīs lektors no Francijas — 10. aprīlī plkst. 15.00. Ģimenēm ar bērniem 29. martā plkst. 14.00 tiek piedāvāta radošā darbnīca «Rotaļlietu hospitālis». Informācija par izstāžu telpas «Arsenāls» darba laiku, kā arī citiem jaunumiem atrodama internetā.

*Sagatavojusi Edīte Sondoviča.
Foto — Normunds Mežiņš.*

Ukraina — vēst

Šobrīd pasaules uzmanība ir piesaistīta Ukrainai. Starptautiskie plašsaziņas līdzekļi un starpvalstu attiecību eksperti izsaka savas domas par to, vai pēc teritorijas lielākās Eiropas valsts iekšpolitiskās satricinājumi un sarežģītās ārpolitiskās attiecības ar atsevišķiem kaimiņiem varētu vai nevarētu kļūt par konflikta (tai skaitā militāra) epicentru. Cerams, ka šis slīktākais prognozētais scenārijs neīstenosies, tomēr teikt, ka šajā valstī viss ir kārtībā, būtu tālu no patiesības. Un atkal jāsecina, ka šis valsts pretrunu mezgļi starptautiskajās attiecībās ir sasieti daudzguadsimtu garumā senākā un ne tik senā pagātnē.

Šodienas Ukrainas valsts teritorijā atradās senā Kijevas Krievzeme — viduslaiku valstisks veidojums, kas pastāvēja 9.—12. gs. un šobrīd tiek uzskatīts par mūsdienu Krievijas, Baltkrievijas un Ukrainas valstiskuma aizsākumu. Mūsdienās starp krievu un ukraiņu vēsturniekiem norisinās daudz strīdu par to, vai šo senslāvu feodālo valsti uzskatīt par krievu vai ukraiņu nācijas sūpuli. Kad iekšējās jukas un mongoļi bija sagrāvuši Kijevas Krievzemi, šajā teritorijā sākās visu iespējamo kaimiņu invāzija. Vēlajos viduslaikos un jauno laiku sākumā uz mūsdienu Ukrainas teritoriju pretendēja gan Lietuvas lielkņaziste, kuras robežas pletās no Baltijas līdz Melnajai jūrai, gan Polijas karaliste, gan Osmaņu impērija jeb Turcija, gan Krievija — toreizējie Maskavas kņazi un cari, gan arī citi kaimiņi. Tādējādi šodienas Ukrainas teritorija tika sadalīta starp Polijas—Lietuvas apvienoto valsti, Krieviju un Osmaņu impēriju. Var teikt, ka tas bija ne tikai ģeogrāfisko un politisko, bet arī kultūras areālu sadalījums. Šajā laikā parādījies apzīmējums «Ukraina», tulkojumā «zeme, kas stāv nomaļus», simboliski nozīmēja mentālu nepiederību nevienam.

Pēc 18. gs. īstenotās Polijas un Lietuvas valsts sadalīšanas starp Austrumeiropas lielajām impērijām Krieviju, Austriju un Prūsiju, daļa mūsdienu Ukrainas teritorijas (tās austrumu daļa) nonāca Krievijas impērijas varā, bet daļa — Ukrainas rietumi — tika iekļauta Austrijas impērijā, vēlākajā Austroungārijā. Turku ietekme tobrīd jau bija

mazināta, tā ka šis sadalījums noteica Ukrainas un ukraiņu turpmāko attīstību, un tā sekas šajā zemē jūt arī šodien. Ukrainas austrumu zemēs Krievijas impērijas varas iestādes sāka īstenot pastiprinātu pārkrievošanas politiku, cenšoties likvidēt jebkādas vietējās politiskās un nacionālās savdabības elementus. Šo teritoriju oficiālajos dokumentos vairs nedēvēja par Ukrainu, bet par Mazkrieviju un Ukrainas dienvidus — par Jaunkrieviju, ko bija paredzēts kolonizēt ar krievu zemniekiem. 1862. gadā Krievijas cara valdība slēdza ukraiņu skolas. 1876. gadā cars Aleksandrs II pavēlēja ierobežot ukraiņu valodas lietojumu Krievijas impērijā, aizliedza izdot grāmatas un iestudēt teātra izrādes ukraiņu valodā, izmantot ukraiņu valodu sabiedriskajos pasākumos. Šis lēmums oficiāli zaudēja savu spēku tikai 1905. gadā.

Savukārt Austroungārijas ukraiņi jeb galīcieši izjuta nacionālo konfrontāciju ar poļiem un vāciešiem, taču ukraiņu valodai, literatūrai un sabiedriskajai dzīvei šķēršļi netika likti. Tieši Rietumukrainas teritorijā 19. gs. beigās sāka veidoties ukraiņu pilsoniskās politiskās partijas un nacionālās atdzimšanas kustība. Ukraiņu vēsturnieks un vēlākais nacionālais līderis Mihailo Gruševskis, kas šajā laikā dzīvoja Ļvovā, rakstīja: «Galīcija ir ukraiņu tautas attīstītākā daļa, kas jau sen ir apsteigusi nabadzīgo Krievijas Ukrainu.» Vēlākajos gados gan austriešu varas iestādes sāka pastiprināti cīnīties ar augošo ukraiņu nacionālo kustību, tomēr tas tika darīts ar Eiropā pieņemtajām neregulārajām metodēm.

Arī Pirmā pasaules kara vētras tieši skāra mūsdienu Ukrainas teritoriju, jo tur norisinājās visas lielākās kaujas Austrumeiropā. Frontes līnija visus četrus kara gadus atradās Galīcijā un Vidusukrainā. Krievu armijā ukraiņu nacionālo karaspēka daļu nebija, bet Austroungārijas armijā 1916. gadā izveidoja ukraiņu nacionālās vienības — Sečas strēlnieku bataljonus. Šajās vienībās bija ukraiņu virsnieki un komandvaloda parasti frontes apstākļos bija ukraiņu valoda. Tieši Sečas strēlnieki vēlāk bija Ukrainas Tautas Republikas armijas pamats.

Pēc Pirmā pasaules kara Ukrainas teritorijā, tāpat kā visā revolucionārās dvingas pārņemtajā bijušajā Krievijas impērijā, sākās

jukas. 1917. gada Februāra revolūcija Krievijā legalizēja ukraiņu prasību pēc nacionālās autonomijas, taču vienlaikus ievadīja gandrīz četrus gadu ilgu juku un pilsoņu kara laiku šajā zemē. Ukraina atradās divu katastrofas skarto impēriju krustpunktā — pēc šī pirmā globālā militārā konflikta Eiropā sabruka trīs milzīgas impērijas: Krievija, Austroungārija un Vācija. Revolucionāro laiku jukas Ukrainā izpaudās visai traģiski un asiņaini: tā bija nemitīgu varu maiņa. Vēsturnieki ir konstatējuši, ka laikā no 1917. līdz 1921. gadam mūsdienu Ukrainas teritorijā bija pastāvējuši 16 dažādi valstiskie veidojumi, bet, piemēram, Odesā vara šajos gados bija mainījusies 27 reizes. Pa vidu dažādu nokrāsu politiskajiem veidojumiem ukraiņu nacionāli noskaņotā intelligēnce vairākas reizes mēģināja nodibināt savu nacionālo valsti un savu nacionālo karaspēku, tomēr gan Ukrainas Centrālās rada, gan Ukrainas Tautas Republika beigās bija spiestas piekāpties Padomju Krievijas militārā pārspēka priekšā.

Pēc 1921. gada Ukrainas teritorija bija sadalīta divās daļās: austrumu un centrālā daļa nokļuva Padomju Savienībā kā Ukrainas Padomju Sociālistiskā Republika, bet Ukrainas rietumu zemes Galīcija, Volīnija un Aizkarpati nonāca Polijas teritorijā. Padomju Ukraina un tās iedzīvotāji pieredzēja gan mākslīgi izraisīto badu jeb golodomoru, kurā bada nāvē nomira vairāk nekā trīs arpus miljoni cilvēku, gan staļinskās represijas, gan piespiedu rusifikāciju. Tieši padomju valdīšanas perioda sekas ir tās, ka Ukrainas austrumu rajonos ukraiņu valodu dzird daudz mazāk nekā citur valstī un ka sabiedrībā dominē propadomiski un prokrieviski noskaņojumi.

Savukārt Rietumukraina bija pakļauta piespiedu polonizācijai, bet Pilsudska «sannācijas» režīms nebija salīdzināms ar Staļina diktatūru. Rietumukrainā legāli darbojās ukraiņu politiskās partijas, dažādas nacionālās sabiedriskas organizācijas, arī ukraiņu nacionālā pretošanās kustība. No šīs pretošanās kustības Otrā pasaules kara gados dzima Ukraiņu nacionālistu organizācija un Ukraiņu sacelšanās armija, kas par savu mērķi deklarēja Ukrainas pilnīgu neatkarību un cīņu pret abiem okupācijas režīmiem.

Otrais pasaules karš vēl vairāk padziļināja Ukrainas divu daļu atšķirību. Kad

uriskais skatījums

1939. gadā Poliju kā valsti likvidēja, Rietumukraina nonāca Padomju Savienības sastāvā. Sekoja padomju—vācu karš, divu okupāciju nomaīņa. Ukraiņi karoja gan Sarkanajā armijā, gan Vācijas bruņotajos spēkos, gan arī pret visiem. Pēc kara Rietumukrainā un Karpatos līdz 1956. gadam notika karadarbība starp padomju karaspēku un ukraiņu nacionālajiem partizāniem.

Padomju Savienībā ietilpstošajai Ukrainas padomju republikai pašnoteikšanās tiesības bija tieši tikpat daudz cik pārējām republikām padomju totalitārajā valstī, proti, nek. Ukrainas PSR turklāt skaitījās viena no Apvienoto Nāciju Organizācijas dibinātājvalstīm, tomēr padomju represīvais aparāts tieši Ukrainā darbojās sevišķi bargi un jebkāda ukraiņu nacionālās pašapziņas izpausme tika apslāpēta jau saknē. 1954. gadā pēc toreizējā padomju valsts līdera Ņikitas Hruščova personiskās iniciatīvas Krīma, Krievijas Padomju Sociālistiskās

Federatīvās Republikas administratīvais subjekts, tika nodota Ukrainas PSR. Šī teritorija kļuva par bumbu ar laika degli Ukrainas sastāvā, kuras pulksteņa mehānisms tika iedarbināts pavisam nesen...

1991. gadā, sabrūkot Padomju Savienībai, Ukraina pasludināja savu valstisko neatkarību. Pretrunas ukraiņu sabiedrībā pastāv joprojām: tās sakņojas vēsturiskajā teritoriālajā dalījumā — prietumnieciskie Ukrainas rietumi pret pārsvarā krievu valodā runājošajiem Ukrainas austrumiem, un tās vairo koruptīvas valdības un nabadzība.

Kijevas Nacionālās teātra, kino un televīzijas universitātes pasniedzējs Vladimirs Gromovs situāciju valstī pēdējos četros gados raksturojis šādi:

«Notiekošais Ukrainā nav konflikts starp valsti un radikāļiem. Šeit nav nekādu divu konfliktējošo pušu, bet, lūk — kas. Četrus gadus mēs dzīvojam ar Janukoviču.

Vēlēšanās viņš uzvarēja ar nelielu pārsvaru, falsificējot rezultātus Ukrainas austrumu apgabalos. Četrus gadus laikā Ukraina kļuva nabaga. Janukovičs sataisīja valstij 35 miljardu dolāru kredītus. Viņš iesēdināja savu politisko oponentu cietumā, inkriminējot pilnībā izdomātus noziegumus. Šajā valstī nevar taisīt biznesu, nevar maksāt nodokļus, nevar nodarboties ar normālu radošu darbību. Medicīna, izglītība, komunālā saimniecība — šīs nozares nedarbojas. Pats Janukovičs domā tikai par savu un savas ģimenes labklājību. No līguma ar Eiropas Savienību, kurš, kā viņš visu laiku nenoguris skaidroja, atrisinās visas Ukrainas problēmas, prezidents atteicās dienu pirms tā parakstīšanas, pat nepaskaidrojot — kādēļ. Visas vēlākās tautas neapmierinātības izpausmes mēģināja apspiest ar spēku.»

Sagatavojis

Juris Ciganovs, vēsturnieks.

Abonēt var visās «Latvijas pasta» nodaļās,
kā arī internetā www.abone.pasts.lv
un zvanot pa informatīvo tālruni 67008001

Ārvalstīs militāro žurnālu
«Tēvijas Sargs»
var abonēt pie redakcijas pārstāvjiem.

Abonēšanas cena Latvijā:

- 1 mēnesim — EUR 0,71
- 6 mēnešiem — EUR 4,27
- 12 mēnešiem — EUR 8,54

Abonēšanas cena ārvalstīs:

- Eiropā 12 mēnešiem — EUR 41,00
- ASV 12 mēnešiem — USD 68,00
- Kanādā 12 mēnešiem — CAD 70,00
- Austrālijā 12 mēnešiem — AUD 73,00

Informācija uzzināma, arī zvanot pa tālruni +371 67335391 vai rakstot uz e-pastu: redakcija@sargs.lv

CISM diena Latvijā

18. februārī Rīgā un citviet Latvijā Nacionālo bruņoto spēku (NBS) karavīri, zemessargi un civilie darbinieki, atsaucoties uz Starptautiskās militārās sporta asociācijas (CISM) aicinājumu, piedalījās starptautiskā karavīru masu skrējienā. Projekta «CISM draudzība caur sporta dienas skrējienu» pamatmērķis ir atbalstīt sporta aktivitātes karavīru vidū visā pasaulē bez rases, reliģiskās pārliecības, sociālās piederības un dzimuma ierobežojumiem.

CISM dibināta 1948. gada 18. februārī, un tās mērķis, gadiem ejot, ir palicis nemainīgs, balstīts uz stabiliem un godīgiem principiem. Katru gadu asociācijas dibināšanas gadadienā karavīri no dažādām CISM dalībvalstīm, skrienot un slēpojot, iestājas par mieru visā pasaulē.

Latvija CISM pievienojās 1995. gadā. Šogad šajā projektā piedalījās 1071 dalībnieks. Visaktīvākie bija Ādažu garnizona karavīri — 415. Mācību vadības pavēlniecību pārstāvēja 183, Apvienoto štābu — 114, Gaisa spēku aviācijas bāzi un 2. reģionālo nodrošinājuma centru — 86, Liepājas garnizonu — 80, Militāro policiju — 50, Štāba bataljonu — 50 un Nodrošinājuma

CISM gadadienai veltītajā skrējienā. Ar karogu skrien dkar. Dainis Stepe, 2012. gada pasaules čempions militārajā piecīņā.

pavēlniecību — 47 karavīri un civilie darbinieki. Startēja arī 46 zemessargi no Cēsīm, Liepājas, Alūksnes, Kuldīgas un Rīgas.

Šā gada CISM dienas dalībnieki.

Pulkvedis Imants Ziediņš uzvar NBS čempionātā

20. februārī Rīgā, «Auroras» sporta šautuvē tika noskaidroti labākie šāvēji Nacionālo bruņoto spēku (NBS) čempionātā regulāro spēku vienību (RSV) komandieriem, augstākajiem un vecākajiem virsniekiem. Lai gan šāda formāta sacensības tika organizētas pirmo gadu, tajās piedalījās jau 38 dalībnieki.

Šaušanas vingrinājumā DP3 (3 ieskautes sērijas pa 10 šāvieniem 5 minūtēs katrā sērijā) RSV komandieru vērtējumā 1. vietu ieguva Mācību vadības pavēlniecības (MVP) komandieris plkv. Egils Leščinskis, savākdams 243 punktus (78, 81, 84). 2. vietā ierindojās Speciālo uzdevumu

vienības (SUV) komandieris klt. Andrejs Zaburdajevs (72, 77, 83; 232 p.), bet 3. vietu izcīnīja Zemessardzes (ZS) komandieris plkv. Leonīds Kalniņš (81, 72, 76; 229 p.).

Par uzvarētāju čempionāta kopvērtējumā kļuva plkv. Imants Ziediņš (ZS štābs), kurš, gūdam 284 punktus (94, 96, 94), apsteidza maj. Guntaru Vilgutū (ZS štābs; 94, 94, 92; 280 p.). Bronzu izcīnīja jkpt. Rūdolfs Rudzuroga (3. ZSN), tikai par punktu (91, 92, 96; 279 p.) atpalikdams no otrās vietas ieguvēja.

Jau aprīlī Kadagas sporta šautuvē notiks NBS komandiera balvas izcīņa šaušanā, kur dalībnieki startēs ATŠ un DP3 šaušanas vingrinājumos.

*Sagatavojusi NBS SK FSSN 1. klases speciāliste
dkar. Gerda Krūmiņa.
Foto — no NBS SK arhīva.*

*Uzvarētāji šaušanas
čempionāta kopvērtējumā.*

Telpu futbolā 2. līgā uzvar MVP futbolisti

No 26. līdz 28. februārim Rīgā norisinājās ikgadējais Nacionālo bruņoto spēku (NBS) čempionāts telpu futbolā. Sacensībām bija pieteiktas 16 komandas no dažādu regulāro spēku un Zemessardzes vienībām, no kurām astoņas cīnījās 1. līgā un astoņas 2. līgā.

2. līgā pirmajā pusfinālā spēlē tikās Mācību vadības pavēlniecības (MVP) komanda (štvsr. M. Aišpurs, srž. M. Zauls, srž. I. Miķis, kpr. A. Binde, kad. K. Kukša, kad. E. Priedītis, kad. J. Blažis, kad. M. Miezītis, dmtr. U. Briedis) ar Apvienotā štāba/Aizsardzības ministrijas (AŠ/AM) komandu (pvlt. A. Dzintars, maj. I. Agakijs, maj. R. Bāliņš, maj. R. Innus, maj. I. Kašs, kpt. I. Bulahs, kpt. U. Kalējs, kpt. A. Kononovičs, kptlt. G. Lei-manis, kpt. J. Slaidiņš, cd. Ē. Cvečkovskis). Jau spēles 4. minūtē vārtus guva kpr. A. Binde, izvirzot MVP vadībā ar 1:0, bet 10. minūtē srž. M. Zauls rezultāta starpību palielināja (2:0). Otrā puslaika 11. minūtē AŠ/AM komanda vienus vārtus atguva (kpt. U. Kalējs), bet tas neglāba viņus no zaudējuma.

Otrajā pusfinālā spēlē sacentās Zemessardzes 17. pretgaisa aizsardzības bataljona (ZS 17. PABN) komanda ar Speciālo uzdevumu vienības (SUV) komandu.

Ar 2:0 uzvarēja SUV futbolisti.

Spēlē par 2. līgas čempionu titulu tikās SUV un MVP komandas. Pirmā puslaika 6. minūtē rezultātu atklāja štvsr. M. Aišpurs, un, sākoties spēles otrajam puslaikam, srž. M. Zauls MVP komandas pārsvaru palielināja, bet jau pēc minūtes SUV futbolists kpr. D. Auziņš rezultāta starpību samazināja. Līdz spēles beigām nevienai no komandām neizdevās gūt vārtus, un spēle noslēdzās ar 2:1 MVP komandas labā.

Savukārt spēlē par 3. vietu AŠ/AM komanda ar 3:2 sīvā cīņā pārspēja ZS 17. PABN komandu. AŠ/AM komandas labā vārtus guva cd. Ē. Cvečkovskis, maj. R. Bāliņš un kpt. A. Kononovičs, bet ZS 17. PABN komandā divas reizes rezultatīvs bija vsz. A. Blankfelds-Blankenfelds.

1. līgā divās pusfinālā spēlēs tika noskaidroti finālspēles dalībnieki, kuri 11. decembrī, NBS Sporta kluba 20 gadu jubilejas pasākumos, cīnīsies par zelta medaļu telpu futbolā. Pirmajā pusfinālā spēlē Sauszemes spēku Kājnieku brigādes (Szs KBde)

futbolisti (vlt. K. Sudārs, srž. I. Pelcbērgs, dkar. S. Locāns, srž. I. Auziņš, kpr. R. Naumovs, kpr. G. Jurjāns, dkar. A. Sokolovs, dkar. N. Kļeščovs, dkar. M. Valdmanis, dkar. J. Kadiķis, dkar. V. Petrivs, dkar. M. Pokromovičs) ar 0:1 piekāpās Kājnieku skolas (KS) futbolistiem (kpt. V. Bistrovs, vsrž. U. Locāns, vsrž. I. Krūmiņš, srž. V. Locāns, srž. R. Ozoliņš, srž. G. Drunka, kar. R. Neupakojevs, kar. Ž. Jegermanis, kar. A. Švēders, cd. J. Ļūlis). Bet otrajā pusfinālā spēlē Militārās policijas (MP) komanda (maj. J. Pavlovskis, kpt. A. Arājs, srž. A. Grīvāns, srž. A. Dimants, kpr. G. Gabrāns, kpr. R. Brencāns, dkar. K. Žodziņš, dkar. S. Pinkevičs, dkar. A. Jurevics, dkar. O. Mežsargs) ar 3:2 uzvarēja Štāba bataljona (ŠB) komandu (kpt. E. Prūsis, srž. I. Ivanovskis, kpr. K. Kīršteins, kpr. J. Mičs, dkar. L. Dreijers, kar. M. Kučinskis, kar. G. Beļajevs, kar. V. Tihonovs), tādējādi finālā 11. decembrī tiksies KS un ŠB futbolisti.

Visinteresantākā spēle izvērtās par bronzas medaļām starp Szs KBde un ŠB futbolistiem. Gan spēles pirmajā, gan otrajā puslaikā bija vairākas izdevības gūt vārtus, bet tas nevienai komandai neizdevās, un spēles pamatlaiks noslēdzās ar rezultātu 0:0. Pēcspēles soda sitienos pārāki bija ŠB futbolisti — 2:1. ŠB komandas labā vārtus guva kar. G. Beļajevs un dkar. J. Noviks, bet Szs KBde komandā precīzs bija dkar. S. Locāns.

Sagatavojuši NBS SK FSSN 1. klases speciāliste **dkar. Gerda Krūmiņa**.

Foto — no NBS SK arhīva.

1. līgā par 3. vietu cīnījās MP futbolisti pret Szs KBde.

Latviešu piedalīšanās

Krievijas — Japānas karā 1904.—1905. gadā

Ēriks Jēkabsons,

asoc. profesors.

Foto — no Latvijas Kara muzeja fondiem un Alfona Eferta ģimenes arhīva.

Nobeigums. Sākums žurnāla februāra numurā.

Latviešu tautības jaunāko virsnieku bija ievērojami vairāk (daudzi tika iesaukti no rezerves), piemēram, 1905. gada februārī ar šautenes lodēm četrās vietās ievainots tika 1. Austrumsibīrijas strēlnieku pulka podporučiks Jēkabs Dombrovskis (divi kaujas ordeņi), 1904. gada septembrī ievainots ar šautenes lodi plecā — 5. kājnieku pulka podporučiks Indriķis Tille (divi kaujas ordeņi), divus kaujas ordeņus saņēma podporučiks Krišjānis Zellis, trīs — 12. Austrumsibīrijas strēlnieku pulka, vēlāk — 3. Austrumsibīrijas strēlnieku divīzijas ložmetēju rotas podporučiks Jānis Kurelis u.c.

Īpatnējā situācijā dienesta pakāpes ziņā atradās Pēteris Druva, kurš jau 1903. gadā bija iestājies Viļņas kājnieku junkurskolā, taču 1904. gada decembrī pēc paša vēlēšanās no junkurskolas izstājies un 100. Ostrovas kājnieku pulka sastāvā devās karā ar Japānu kā jaunākais unteroficiers. Kaujās viņš parādīja izcilu varonību, saņēma Kara ordeņa Atzinības zīmes IV šķiru (vēlāko Svētā Jura krustu) un jau 1905. gada sākumā par kaujas nopelniem tika paaugstināts par praporščiku (pirmā virsnieka dienesta pakāpe). Kaujā pie Mukdenas viņš piedalījās jau kā virsnieks, tika ievainots rokā un kājā, par parādīto varonību saņemot Svētās Annas IV šķiras ordeni (1907. gadā viņu atvaļināja no dienesta gūtā ievainojuma dēļ kā «nederīgu frontes dienestam»).

Latviešu tautības virsnieki, kaut arī mazākā skaitā, bija arī citās ieroču šķirās. Artilērijas daļās frontē bez minētā E. Kalniņa dienēja arī podporučiks Aleksandrs Risiņš. Viņš 1904. gada februārī 5. Austrumsibīrijas strēlnieku parka artilērijas brigādes 3. parka ešelona sastāvā devās uz fronti un līdz pat kara beigām dienēja par parka vecāko virsnieku un saimniecības pārzini (kara beigās — par 45. artilērijas brigādes baterijas darbvedi). Ļoti atbildīgā amatā bija Vidzemes guberņas latvietis — kapteinis Teodors Gulbe (dzimis 1866. gadā), kurš 1895. gadā bija beidzis Kara elektrotehnisko skolu. Viņš kā Austrumsibīrijas kara telegrāfa bataljona 3. rotas komandieris piedalījās kaujā pie Mukdenas

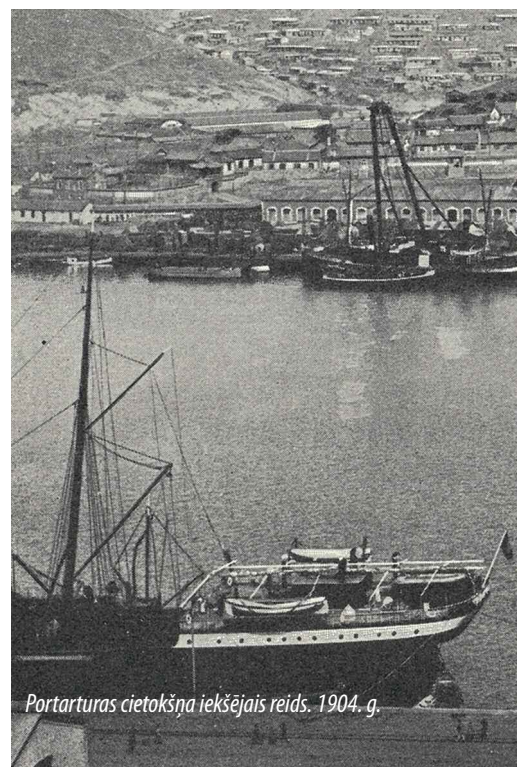
un ar rotu uzturēja Virspavēlniecības galvenās mītnes sakarus līdz pat miera noslēgšanai un mītnes izformēšanai.

Kapteinis Pēteris Irbe 1905. gada februārī dienēja 3. Mandžūrijas armijas inženieru inspektora pārvaldē (līdz kājas laušanai, kritot no zirga), hospitāļa pārzinis Habarovskā bija poručiks Vilhelms Kaminskis, 54. divīzijas lazaretē pārzinis un sanitārās rotas komandieris — poručiks Jānis Miglavs, 63. pārvietojamā lauka hospitāļa pārzinis kapteinis Jānis Krastiņš, pārtikas noliktavas pārzinis Špingā un 1. Mandžūrijas armijas intendantūras pārvaldes virsnieks — kapteinis (no 1904. gada decembra) Andrejs Ruberts (trīs ordeņi, no tiem viens kaujas ordenis). Kapteinis Pēteris Lāčkājs paspēja piedalīties pirmā japāņu uzbrukuma atvēršanā Portarturas cietokšņa garnizona sastāvā 1904. gada 26.—27. janvārī (pēc vecā stila) kā 28. Austrumsibīrijas strēlnieku pulka rotas komandieris, bet vēlāk bija sevišķu uzdevumu virsnieks sakariem ar cietoksni pie Mandžūrijas armijas Kara satiksmes pārvaldes priekšnieka, bet no 1904. gada oktobra ieņēma Taolaidže dzelzceļa stacijas komandanta amatu. Krievijas impērijas armijas galvenās intendantūras pārvaldes Mobilizācijas galda priekšnieks — 1860. gadā Vidzemē dzimušais apakšpulķvedis Gustavs Kalnings 1906. gada sākumā saņēma uzdevumu sastādīt pārskatu par pārvaldes mobilizācijas darbu karā ar Japānu. Savukārt štābtrotmistrs Ansis Zeltiņš un rotmistrs Emīls Brauers kara laikā ar Japānu bija Aizamūras apgabala robežapsardzības rotas komandieri, piedaloties karadarbībā un saņemot kaujas apbalvojumus.

Kara ikdiena

Viens no nacionāli noskaņotajiem latviešu virsniekiem («Ļoti vēlētos atkal būt pie saviem tautiešiem»), kura vēstules tika publicētas latviešu presē, bija Kurzemes guberņā dzimušais Indriķis Lediņš. Līdz karam ar Japānu (1898.—1903. gadā) viņš bija Portarturas policijas priekšnieks (policijmeistars), līdzīgi daudziem citiem virsniekiem, būdams piekomandēts civilajam resoram. 1903.—1904. gadā I. Lediņš bija Kvantunas apgabala policijas iecirkņa priekšnieks, bet, sākoties karam, viņš atgriezās armijā un bija nodaļas komandieris. Nodaļa veica izlūkošanu un uzbrukumus japāņiem, bet

12. septembrī I. Lediņu iecēla par pulkveža Madritova skrejošās kolonnas priekšnieku, un viņš piedalījās daudzās kaujās, ilgstoši aizvietodams arī kolonnas komandieri tā slimības laikā. Par parādīto varonību kaujās tika apbalvots ar trijiem kaujas ordeņiem. Pēc kara viņš tika iecelts augstajā Vladivos-tokas policijmeistara amatā. Pats viņš rakstīja: «No 1904. gada 15. jūnija sākot, stāvu kādas sevišķas nodaļas priekšgalā, kura sastāv no 3 kazaku sotņām (viena sotņa Usūrijas un divas sotņas Amūras kazaku). Zem manas pavēles atrodas pavisam 15 oficiēru un ap 500 kazaku. Mans uzdevums ir uzziņāt, kur atrodas ienaidnieki, cik ir viņu, un sekot viņu kustībām. Pie tam man ir piepalīdzīgi ķīniešu izlūki. Bez tam pie mana uzdevuma pieder tramdīt un traucēt ienaidnieku, cik un kur vien iespējams, gan dienu, gan nakti, gan no sāniem, gan no muguras. Apgabals, kurā man jārikojas, velkas no Sindzintinas pilsētas līdz Jaalu upei un gar to kādas 500 verstes. Manai nodaļai ik dienas ir saduršanās ar ienaidnieku, ik dienas ir kritušie un ievainotie. Kādreiz gandrīz no visām pusēm esam ielenkti, tad jādodas taisni pāri augstiem kalniem, kas prasa briesmīgas pūles, jo daži kalni ir tādi, ka jāpārpas 5 stundas, kamēr tiek augšā... Lai ienaidnieks mūs neapietu, mums kādu dienu nākas jāt 70—80 verstis, citādi caurmērā pa dienu nojājam ap 40 verstis. Nevieni no

Portarturas cietokšņa iekšējais reids. 1904. g.

mums nezina, kas ir izģērbšanās, guļam arvien drēbēs un zābakos [...] Esmu visās cīņās, paldies Dievam, sveiks un vesels. Uzglabāju lodi pie sevīm, kura kā balodītis atļaidās pie manis, starp kājām izskriedama, un smiltis iekrita. Pie Kanši viņu pacēlu nesabojātu, bet visai karstu. Tā šo acumirkli un kā visur vienmēr jūtama tīri Dieva apsardzība. Par saviem pūliņiem no priekšniecības esam priekšā stādīti uz apbalvošanu uz palkavnieka činu un Vladimira ordeni ar šķēpiem un banti [...]»

Karā ar Japānu līdzīgi virsniekiem sevišķi daudz piedalījās arī iesauktie, brīvprātīgi armijā pieteikušies vai tajā profesionāli dienšie latviešu mediķi, veterinārmediķi un farmaceiti. Piemēram, jau pieminētais Daļņijas aptiekas īpašnieks Vilhelms Krauze 1904. gada maijā vienā naktī bija spiests pamest savu dzīvesvietu un ierasties Portarturas cietoksnī, ko drīz ielenca japāņu karaspēks. Šeit viņš iestājās dienestā kā 10. lauka rezerves lazaretē aptiekas pārzinis un piedalījās vairākus mēnešus ilgajās cietokšņa aizstāvēšanas cīņās līdz pat kapitulācijai decembrī (par to saņēma vairākus ordeņus, turklāt visus ar šķēpiem, kas liecināja par tiešu piedalīšanos kaujas darbībā un kopumā kara provizoriem bija ļoti neraksturīgi), pēc tam divus mēnešus atradās japāņu gūstā. Kopumā tajā nokļuva samērā daudzi latvieši, turklāt viens no viņiem — poručiks Mārtiņš Šoke par tā laikā veikto uz pulka karoga piestiprinātās imperatora monogrammas izglābšanu (acīmredzot, paslēpjot to pie sevis) 1906. gada 24. novembrī ar pavēli kara resoram tika uz mūžīgiem laikiem ieskaitīts 19. strēlnieku pulka sarakstos.

Poručiks Frīdrihs Eferts uniformā, 20. gs. sākumā.

Starp latviešu virsniekiem bija kritušie. Piemēram, 1904. gada 18. jūlijā krita 26. Austrumsibīrijas strēlnieku pulka poručiks Frīdrihs Eferts no Vānes pagasta, 1905. gada februārī — 7. Austrumsibīrijas strēlnieku pulka rotas komandieris kapteinis Aleksandrs Pestmalis no Rīgas, 1904. gada 13. novembrī — kapteinis Ernests Bērze no Popes pagasta kā 16. Austrumsibīrijas strēlnieku pulka rotas komandieris Portarturas cietokšņa garnizonā, turpat krita vēl kāds šī pulka rotas komandieris — Jānis Kantinieks no Latgales, 1904. gada rudenī — 10. Austrumsibīrijas strēlnieku pulka štābkapteinis Mārtiņš Lazdiņš no Vidzemes, 1905.

gada sākumā — iepriekšējā gadā Viļņas junkurskolu beigušais 14. Austrumsibīrijas strēlnieku pulka podporučiks Konstantīns Jākobsons no Rīgas, 1905. gada 25. februārī pie Mukdenas — 241. kājnieku pulka rotas komandieris — kapteinis Emīls Gulbis no Rīgas, 1905. gada pavasarī — 281. kājnieku pulka podporučiks Eduards Sviķis no Trikātas pagasta (vēl 1904. gada jūlijā, atrodoties ceļā uz fronti, šis jaunais virsnieks kopā ar citiem latviešiem — Sili, Dombrovski, Silenieku un štābkapteini Kalniņu no Čelabinskas ar latviešu preses starpniecību sūtīja sveicienus «radiem un draugiem» dzimtenē), krita štābkapteinis Indriķis Fūksis no Rīgas, no kaujās gūta ievainojuma nomira poručiks Augusts Kļaviņš no Cēsu apriņķa. Neizturējās karagājiena grūtības, pašnāvību izdarīja 10. kājnieku pulka štābkapteinis Miķelis Klusiņš — ievērojamā latviešu nacionālās atmodas darbinieka dēls. Kritušo latviešu — ierindas karavīru skaitam bija jābūt daudzārkārt lielākam, ievērojot lielo karadarbībā iesaistīto karaspēka daļu skaitu.

Karavīrs Ernests Bluss rakstīja uz mājām: «Nebēdāties, mīlie vecāki, kad es būšu kritis, jo tamdēļ jau šurpu esmu atbraucis. Mēs bijām 4 latvieši mūsu fortā, tagad palikām tikai vēl divi. Viens ļoti smagi tika ievainots 7. augustā un otrs 6. septembrī. Es abus aiznesu uz slimnīcu. Viens nodzīvoja vēl 4 dienas, un otrs 34 stundas. Daudzi toreiz krita, jo bumbas nāca kā krusa, kad ievainoja manus tautiešus. Man atļāva, es noskaitīju lūgšanu, pārmetu krustu un gāju ar. Tiklīdz iznācu no apcietinājumiem, tad mani taisni apbēra ar sprāgstošām bumbām, bet, paldies Dievam, neviens gabals neķēra, un abas reizes sveiks un vesels atgriezās. Tie divi kritušie latvieši, kuri man bija sirds draugi, ir Krišjānis Novickis un Ādams Roševics. Ceturto latvieti sauc Jēkaupu, un tas ir sveiks un vesels.»

Savukārt Kārlis Jankavs rakstīja: «Beidzamā kauja bija pie Ļaojanas. Tur mēs trīs dienas un naktis neēduši un negulējuši stāvējām zem krusta ugunīm, liķi valstījās un asinis plūda. Tur mūsējie krita tūkstošiem... Man dievs līdz šim ir palīdzējis un visur laimīgi cauri vadījis. Viņš arī viens, kas šē var palīdzēt. Mēs šē dzīvojam kā čigāni, ko dabonam, to vārām un ēdam. Guļam uz klāja lauka, lai kāds ir laiks. Bieži vien list lietūs. Tad jāguļ skaidros dubļos. Karstums ir diezgan liels, bet naktis ir aukstas, un rītos sarma. Mūsu korpuss pastāvīgi stāv pirmajā līnijā. Atrodamies tagad pie Mukdenas, kur nākošās dienās saģidām kauju, pēc tās Jums tūlī rakstīšu...»

Kopumā var lēst, ka šajā karā dzīvības zaudēja apmēram 100 latviešu tautības karavīru. **TS**

Pirmajam pasaules karam — 100

Klāvs Zariņš,

Latvijas Kara muzeja vēsturnieks.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

Šogad augustā aprit 100 gadi, kopš sākās viens no lielākajiem un asiņainākajiem militārajiem konfliktiem cilvēces vēsturē — Pirmais pasaules karš. 19 gadus vecā serbu nacionālista Gavrilo Principa 1914. gada 28. jūnijā Sarajevā raidītie šāviņi izdzēsa ne tikai Austroungārijas erchercoga Franča Ferdinanda un viņa sievas Sofijas dzīvību, bet ievadīja arī vienu no lielākajām pagājušā gadsimta traģēdijām, kura aptvēra ievērojamu pasaules daļu un nesa līdz šim neredzētus dzīvā spēka zaudējumus visām karā iesaistītajām pusēm.

«Eiropā izdziest gaismas...»

1914. gada augustā Lielbritānijas ārlietu sekretārs Edvards Grejs, raugoties caur sava kabineta logu uz Londonu, sacīja: «Eiropā izdziest gaismas, un mūsu dzīves laikā mēs vairs neredzēsim, kā tās atkal iedegsies.» Tā tas tik tiešām varēja šķist. Lielvalstu ekonomiskās un politiskās pretrunas gadsimta gaitā bija pakāpeniski padziļinājušās, un pēc G. Principa veiktā atentāta notikumi Eiropā bija risinājušies strauji. Atentāts bija kļuvis par formālo iemeslu prasību izvirzīšanai. Pēc Austroungārijas izvirzītā ultimāta Serbijai un tam sekojošā kara pieteikuma 28. jūlijā Krievija uzsāka mobilizāciju, uz kuru ļoti asi reaģēja Vācija. Uztverot Krievijas spēku mobilizāciju kā agresijas aktu, Vācija pieprasīja to nekavējoties pārtraukt. Sekoja Krievijas atteikums un jau 1. augustā — Vācijas kara pieteikums Krievijai. Arī Vācijai bija radusies iespēja realizēt savas militāri politiskās ambīcijas. 3. augustā Vācija paziņoja, ka atrodas karastāvoklī ar Franciju, vienlaikus pieprasot Beļģijai izlaist caur tās teritoriju vācu karaspēku. Beļģija šādu iespēju nepieļāva, un jau dienu vēlāk — 4. augustā — Vācijas karaspēks šķērsoja Beļģijas robežu (bez kara pieteikuma), uzsākot strauju ofensīvu. Reaģējot uz Beļģijas neitralitātes pārkāpumu, Lielbritānija 4. augusta vēlā vakarā paziņoja, ka atrodas karastāvoklī ar Vāciju. Nedaudz vairāk kā nedēļas laikā liela daļa Eiropas valstu atradās savstarpējā karastāvoklī, uzsākot militāru konfliktu, kurš pakāpeniski aptvēra valstis no visiem pasaules kontinentiem un ilga vairāk nekā četrus gadus.

Krievu ekspedīcijas korpusa
karavīri Rietumu frontē
1916. gadā.

Šlifena plāns un pozīciju karš

Valstu ģenerālštābi jau gadsimta sākumā bija izstrādājuši plānus potenciālam karam Eiropā. 1914. gada 4. augustā, šķērsojot Beļģijas robežu, Vācijas ģenerālštābs bija sācis realizēt ģenerāļa Šlifena vadībā 1905. gadā izstrādātā «zibens kara» plāna modifīcētu versiju, kuras galvenais uzdevums bija izvairīties no kara divās frontēs — ar lielu dzīvā spēka pārsvaru ļoti īsā laikā, ielencot Parīzi, sakaut Franciju un pārsviest spēkus uz Austrumu fronti, pirms Krievija pagūst pilnībā mobilizēt savus spēkus (vācu ģenerālštābā rēķināja, ka Krievijai būs nepieciešamas vismaz divas vai trīs nedēļas). Tomēr Vācijas militārā vadība pārrēķinājās — notika pretējais. Vācija bija spiesta karot divās frontēs jau drīz pēc kara sākuma. Lai atvieglotu sabiedrotās Francijas stāvokli Rietumu frontē, kura jau aizvadīja smagas kaujas ar Vāciju, divas Krievijas armijas iebruka Austrumprūsijā, piesaistot nozīmīgus vācu spēkus. Karadarbību Austrumprūsijas teritorijā sākotnēji raksturoja strauja abu Krievijas armiju ofensīva un teritoriālie ieguvumi, taču Krievijas karaspēks tos nespēja ilgstoši noturēt (par spilgtāko vācu uzvaru kļuva Tannenbergas kauja 26. — 31. augustā; gāja bojā ap 50 000 un gūstā krita 92 000 Krievijas armijas karavīru; nespējot pieņemt sakāvi, Krievijas 2. armijas komandieris Aleksandrs Samsonovs nošāvēs).

Neskatoties uz uzvarām austrumos, veiksmē sāka pamest vācu karaspēku Rietumu frontē. Mēnesi pēc kara sākuma, 1914. gada septembra pirmajās dienās, vācieši bija nonākuši jau līdz Parīzes pievārtei. 5. septembrī sākās slavenā Marnas kauja, kuras rezultātā vācu straujā ofensīva Parīzes virzienā tika apturēta. Šlifena plāns bija

Nedaudz vairāk kā nedēļas laikā liela daļa Eiropas valstu atradās savstarpējā karastāvoklī, uzsākot militāru konfliktu, kurš pakāpeniski aptvēra valstis no visiem pasaules kontinentiem un ilga vairāk nekā četrus gadus.

cietis neveiksmi. 1914. gada rudenī abas karojošās puses pakāpeniski sāka ierakties. Fronte Rietumeiropā stiepās no Lamanša jūras šauruma līdz pat Šveicei. Vācijai Rietumu frontē sākotnēji bija prioritāte, tomēr, sākoties pozīciju karam, skatiens tika mests austrumu virzienā — Vācijai un tās sabiedrotajiem gūstot straujas uzvaras, t.sk. Eiropas ziemeļos un Latvijas teritorijā, gada laikā frontes līnija pakāpeniski nostabilizējās, stiepjoties no Baltijas jūras ziemeļos līdz pat Melnajai jūrai dienvidos. Karš, kuru ar sajūsmu un atklātām nacionālo jūtu izpausmēm sagaidīja daudzi tūkstoši eiropiešu 1914. gada vasarā, attīstījās negaidīti — Eiropā bija sācies ilgstošs un asiņains pozīciju karš, kas kļuva par galveno Pirmo pasaules karu raksturojošo iezīmi.

Jaunie kaujas ieroči

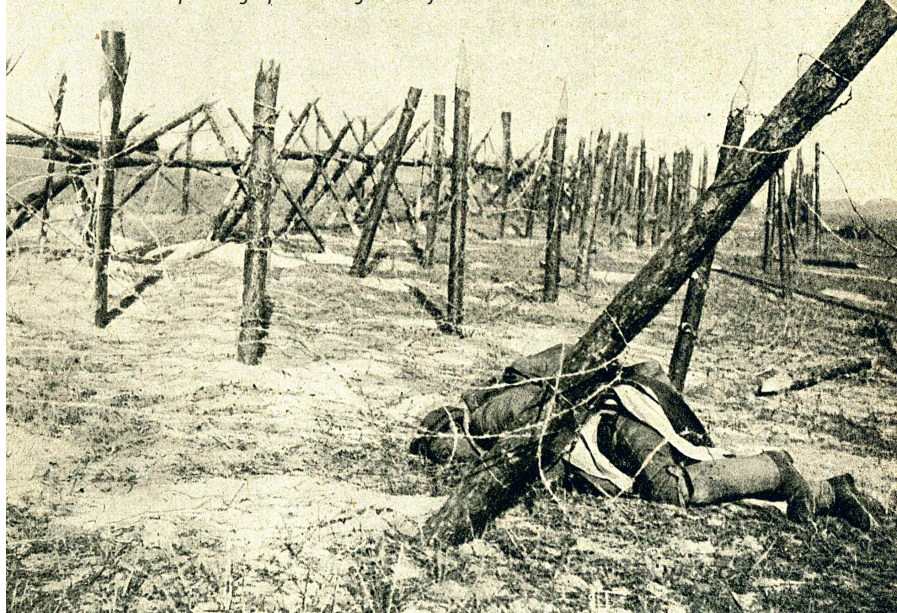
Sākoties pozīciju karam, abas karojošās puses veidoja sarežģītas nocietinājumu sistēmas, kuru pārvarēšana prasīja līdz šim nepieredzētus dzīvā spēka zaudējumus. Lielos zaudējumus galvenokārt noteica zinātnes un militārās tehnikas attīstība. Pirmo reizi vēsturē karadarbībā tika izmantoti tanki (Rietumu frontē). Pirmajam pasaules karam raksturīgais pozīciju karš ar sarežģītām daudzpakāpju nocietinājumu sistēmām deva impulsu šo jauno «kaujas mašīnu» ražošanai un attīstīšanai. Būtisku lomu ieņē-

ma ložmetējs — defensīva rakstura ierocis, kura plašā izmantošana lielā mērā noteica karadarbības pozicionālo raksturu. Strauju attīstību piedzīvoja arī aviācija, kuru izmantoja izlūkošanai, artilērijas uguns koriģēšanai un ienaidnieka pozīciju iznīcināšanai. Norisinājās aviācijas un karadarbības vēsturē līdz šim nepieredzētas gaisa kaujas. Pirmajā pasaules karā abas karojošās puses izmantoja arī ķīmiskos ieročus. Plaši tika lietoti ķīmiskie šāviņi un kaujas gāzes, meklējot jaunus veidus, kā iznīcināt ienaidnieka karavīrus smagi nocietinātajās ierakumu sistēmās. Jauno kaujas ieroču izmantošana nodarīja milzīgus postījumus un dzīvā spēka zaudējumus — četrus gadus laikā bez vēsts pazuda un dzīvību zaudēja vairāk nekā 10 miljoni karavīru un vismaz tāds pats skaits civiliedzīvotāju, kurus tieši vai netieši veidā ietekmēja karadarbības izraisītais posts.

Kara galvenās sekas

Pirmajam pasaules karam, kurš daļēji noslēdzās ar parakstīto pamieru 1918. gada novembrī, bija tālejošas sekas, un tas iezīmēja dramatisks pārmaiņas politikā, kultūrā un sabiedrībā kopumā. Kara gaitā tika iznīcināta aramzeme, rūpniecība, dzīvojamais fonds, kā arī kultūras vērtības. Karš īpaši smagi skāra arī Latvijas teritoriju, kuru jau no 1915. gada šķērsoja frontes līnija. Četros kara gados Latvijas teritorijas iedzīvotāju skaits bija samazinājies gandrīz par miljonu. Daudzi, bēgot no Vācijas armijas, bija devušies bēgļu gaitās un nekad vairs neatgriezās; strādnieki evakuējās uz Krievijas iekšieni līdz ar fabrikām un to iekārtām; vairāki desmiti tūkstošu latviešu karavīru bija krituši frontē — gan pie Ložmetējkalna un Augustovas mežos Austrumprūsijā, gan cīnās pret Osmaņu karaspēku dienvidos un Vācijas karaspēku Rietumu frontē Francijā. Karš būtiski mainīja arī pasaules politisko karti. Pārstāja eksistēt Vācijas, Austroungārijas, Krievijas un Osmaņu impērijas, uz kuru drupām veidojās virkne jaunu, nacionālu valstu, to skaitā arī Latvija, Lietuva un Igaunija. Izveidojās jauna starptautisko attiecību sistēma, kurai viens no mērķiem bija nepieļaut jauna kara izcelšanos Eiropā. Karš, kuram bija jāizbeidz visi kari, radīja augsni nākamajam starpvalstu konfliktam, kas pakāpeniski pārņēma pasauli 21 gadu vēlāk.

Kritis karavīrs frontē pie Daugavpils. 1916. gada maijs.

Indoķīnas ceļojums

Edmunds Vītols,

NBS rezerves kapteinis.

Foto — no autora personiskā arhīva.

Pēc vairākiem ceļojumiem uz Āziju un Dienvidameriku mans skatiens vērsās uz tā dēvēto eksotisko valstu reģionu, kas atrodas Dienvidaustrumāzijā starp Bengālijas līci un Kluso okeānu, jeb uz Indoķīnas pussalu. Trešā lielākā pussala pasaulē ir mājvieta Bangladešai, Vjetnamai, Kambodžai, Laosai, Malaizijai, Mjanmai un Taizemei. Taizemi, Mjanmu un Malaiziju biju jau apceļojis, tā ka bija pienākusi kārta pārējām valstīm Indoķīnā. Ceļojumam paredzēto laiku un resursus saplānoju tā, ka apmeklēšu jau iepriekš izvēlētos objektus un vietas, kuras noteikti gribēju redzēt.

Mans Indoķīnas ceļojums sākās no Bangkokas, kur ieradās no Nepālas. Bangkokas lidosta ir lielākā Dienvidaustrumāzijā un tai līdzinās vienīgi Singapūra (tagad arī Deli lidosta). No Bangkokas ir visplašākās iespējas lidojumu mērķiem šajā reģionā. Kā ierasts, ceļā devos viens, bet Kambodžā mani solīja sagaidīt kāds Nepālas paziņu paziņa, kurš par nelielu samaksu bija gatavs palīdzēt.

Kambodžas kontrasti

Pnompeņa

Lidojums ilga tikai 50 minūtes,

ka mans pavadonis var sakarīgi komunicēt angļu valodā, jo Indoķīnas valstīs izplatītāka ir franču valoda, kuru es diemžēl neprotu. 38 gadus vecais Pnompeņas iedzīvotājs, vārdā Bo, mani sagaidīja ar savu transporta līdzekli, ar kuru bija paredzēts izbraukāt Kambodžā ielānoto maršrutu, un tas izrādījās pamatīgi noputējis un apbružāts japāņu motocikls. Bo bija sarūpējis arī ķiveri, bet tā man nelīda galvā. Pa ceļam uz naktsmājām vēroju ielu skatus, kas ļoti atgādināja Deli, Katmandu, Bangkoku vai Mumbaju vakara stundās. Ielas bija ļaužu un nemitīgi signalizējošu automašīnu un motorolleru pilnas.

Iekārtojos nelielā viesunamā, kur par četriem ASV dolāriem pieticīgās telpās, bet ar dušu un labierīcībām varēju atpūsties līdz nākamajam rītam.

Modos līdz ar putnu vērošanu un agrās saules stariem uz manas istabiņas griestiem. Devos lūkot sev brokastis ielas malā esošajos ēdināšanas stendos, kur, kā jau zināms no ceļojumu pieredzes, saimnieko veselās ģimenes. Katrs veic savu darbiņu, un tas ir viņu iztikas avots. Šoreiz piestāju pie stenda, kur ieraudzīju kādu vīru, gatavojot kaut ko līdzīgu indiešu tējai ar pienu, sauktu *čaj*, taču te gan nosaukums, gan pagatavošanas veids bija nedaudz atšķirīgs.

Lai nu kā, bet izvēlējos pie viņa ieturēt brokastis. Abi smaidījām, runājām katrs savā mēlē, it kā cenždamies atrast kādu abiem saprotamu vārdu

cits ar velosipēdu vai tuktku (trīsriteņu motorollers ar virsbūvi) veda produktus uz tirgošanas stendiem, veikalnieki slēdza vaļā savas bodītes, budistu mūki, safrāna krāsas apmetņos, grupiņās pa trīs, pa pieci nāca pa ielas malu ar bļodām rokās un piestāja pie ceļmalas tirgotavām, kuru īpašnieki steigda tiem iedot kādu ziedojumu, pārsvarā pārtiku, rīsus, dārzeņus un augļus. Tepat blakus kāds vīrietis ar meitiņu mazgājās un tīrīja zobus, smelot ūdeni no spaiņīša. Kāda sieviete izkāra izmazgātu veļu, kas ātri žuva rīta vējā un saulē. Ielas ātri pildījās ar transporta līdzekļiem, arī tūristu autobusiem, kas vēl tukši brauca uz viesnīcām pēc pasažieriem. Ieraudzīju arī savu ceļvedi Bo, kas piebrauca pie viesunama un māja man ar roku. Man bija sarūpēta lielāka ķivere, kas derēja tīri labi, bet pēc formas stipri atgādināja Otrā pasaules kara vērmahta ķiveri.

Braucām cauri pilsētai uz karaļa pils kompleksu, ceļā saplūstot ar šķietami hatotisko satiksmes virpuli — visi transporta līdzekļi virtuozī laviēja cits gar citu un tomēr virzījās uz priekšu bez redzamām sadursmēm. Piebraucām pie karaļa pils kompleksa, kuru apjož masīva siena, kas norobežo to no ārpasaules. Bo palika ārpusē, bet es devos uz biļešu kasi. Piestāja vairāki tūristu autobusi, un momentā tiem apkārt uzrādās vesels pūlis

un Pnompeņā nolaidāmies, kad bija jau tumsa. Viegli nokārtoju vīzu turpat lidostā un devos ārā, kur, neskatoties uz vēlo stundu, uzreiz sajutu pamatīgu tveici un gaisā virmojošu garšvielu smaržu un vīraka buketi. Mani sagaidīja melns, grūti nosakāma vecuma vīreļis, kas turēja rokās papīra lapu ar manu vārdu. Saliku plaukstu kopā un sveicu viņu hinduisma un budisma valstīm raksturīgajā namastē sveicienā. Biju iepriecināts,

vai nosaukumu, lai vienotos, ko tad īsti vēlos ēst un dzert. Protams, visu izšķīra žesti un skatieni. Vīrietis izveicīgi ņēmas ar katliem, pannu un dārzeņiem, kurus nupat pasniedza viņa dēls, kas piebrauca ar velosipēdu, apkrautu ar zaļumu buntēm un pilniem maisiņiem ar visādiem svaigiem produktiem.

Brokastojot vēroju cilvēku aktivitātes un rosību agrā rīta stundā. Kāds stūma pa ielas malu lielus ratus ar banānu ķekariem,

ar bērniem, kas tirgoja pastkartītes, kartes, prospektus, grāmatas vai vienkārši dīdēlēja. Daudz cilvēku ar redzamām kroplības pazīmēm, un ceļojuma laikā viņus varēja redzēt visur. Pārsvarā tie bija kara upuri. Tie laimīgie, kas apstāja grupu pirmajā izbraucienā, saņēma pa kādai naudiņai. Taču trūkumcietēju ir tik daudz, ka ātri vien tūristu vēlme palīdzēt noplok, jo, ja dotu kaut vai vienam no pieciem lūdzējiem kādu nieku, līdzīgu būtu jānēsā prāva ķesele ar sīknaudu. Tūristi izliekas, ka vairs neredz izmisušos

MANI IESPAIDI

skatienus, izstieptās rokas, norauto kāju un roku stumbeņus, apdegumiem izkropļotās sejas un ķermēņus un nedzird pieklusinātās, lūdzošās balsis. Skarbi, bet tā tas notiek.

Iegādājos biļeti un, iegājis kompleksā, veiksmīgi pievienojos kādai lielākai amerikāņu tūristu grupai, kuras sastāvā varēju noklausīties gida stāstījumu par apskatāmajiem objektiem. Šeit bija ļoti greznas celtnes, kuras atgādināja Taizemē redzētās, taču ar savām niansēm un atšķirīgu vēsturisko vēstījumu. Indoķīnas valstīs dominējošais ir budisms (varbūt mazāk Vjetnamā), bet visur vērojama hinduisma ietekme, kas savijas ar khmeru civilizācijai raksturīgajiem elementiem. Apskatījām Sudraba pagodu, budistu sakrālo celtni, kur visa grīda bija klāta ar sudraba plāksnēm, bet iekšpusē bija neskaitāmas Budas statujas, kas darinātas no zelta un sudraba un rotātas ar dārgakmeņiem. Gids labi orientējās gan hinduisma milzīgajā dievību plejadē, gan budisma mahājānas un teravādas novirzienos, gan Khmeru impērijas vēsturē. Arī Nacionālajā muzejā daudz interesantu ekspozīciju vēstīja par khmeru pagātni gan hinduismā, gan vēlāk, pieņemot budismu. Šīs kultūrvēsturiskās vietas ir ļoti interesantas, bet jāatzīst, ka tūristiem, kuri nemaz neorientējas konkrētajā reliģiskajā un vēsturiskajā telpā, šeit var kļūt garlaicīgi, kā to liecināja arī amerikāņu grupas vairākuma izturēšanās. Protams, arī karstums un tvice paātrināja objektu

Saullēkts pār Ankorvatu.

apskati, tāpēc atkārtoti apstaigāju interesantākos objektus vienatnē.

Tūrisma objektos Kambodžā valda ideāla tīrība, greznība un sakārtotība, bet pilnīgi cits skats ir aiz nožogojuma, piemēram, Pnompenas ielās. Taču redzēt un izjust šo realitāti ir tikpat svarīgi, kā aplūkot kultūrvēsturisko mantojumu muzejos, lai gūtu priekšstatu par kādu valsti.

Ejot ārā no muzeja, atkal nokļuvām ekvatoriālajā tveicē. Kāds no strādniekiem, kas uzkopa muzeja dārza teritoriju un laistīja ar

Ceļmalas ciemata skats.

šļūteni zālienu, vēroja tūristus, kas, sviedriem plūstot, steidza uz saviem autobusiem. Es smējos no visas sirds, kad strādnieks, pagriezies pret tūristiem, smaidot pavērsa šļūteni pret sevi... Cik daudzi, ieskaitot mani, būtu laimīgi, ja šajā brīdī būtu varējuši aplaistīties ar veldzējošo ūdeni. Cik maz gan vajag, lai cilvēks būtu laimīgs!

Pols Pots un sarkano khmeru režīms

Kambodžas vēsturē ir arī savs tumšais laiks, kas saistīts ar notikumiem 20. gadsimta septiņdesmitajos gados, kad pie varas nāca sarkanie khmeri ar Polu Potu priekšgalā. Pirms šī terora Kambodžā, lai gan oficiāli nebija iesaistīta karadarbība, pamatīgi cieta Vjetnamas karā. Tās teritoriju izmantoja komunistiskās Vjetnamas militāristi, kas caur Kambodžas džungļiem izveidoja slēptu, bet ļoti efektīvu sava karaspēka apgādes

un nodrošinājuma līniju, ko dēvēja par Ho Ši Mina taku. Šī komunikāciju līnija ļāva vjetnamiem apgādāt ar ieročiem un papildināt ar karavīriem savas vienības, kas deva negaidītus triecienus ASV atbalstītajiem Dienvidvjetnamas spēkiem, uzbrūkot no aizmugures. Lai sagrautu šī tikla darbību, tika uzsāktas oficiāli nepieteiktas karadarbības akcijas Kambodžas teritorijā, galvenokārt bombardēšana. Visintensīvākā bombardēšana notika no 1969. līdz 1970. gadam, kad tika nomestas vairāk nekā 550 000 tonnu bumbu un bojā gāja apmēram pusmiljons Kambodžas civiliedzīvotāju. Kopumā no 1964. līdz 1973. gadam uz Kambodžu tika nomests 2,7 milj. tonnu bumbu.

Sarkanie khmeri pārņēma varu valstī un terorizēja to no 1975. līdz 1979. gadam. Valsts ieguva jaunu nosaukumu — Demokrātiskā Kampučija. Pols Pots, kas jaunībā bija studējis Francijā,

Veldze pusdienas sūtņā.

iedvesmojies no ķīniešu lidera Mao Dzeduna komunistiskajām idejām, nolēma savā valstī realizēt murgaino komunisma ideju pēc sava scenārija, izveidojot zemnieku valsti.

Sāka ar pilnīgu Kampučijas izolāciju no ār pasaules, darot visu, lai neviens nezinātu, kas tur notiek. Jaunā vara par savu mērķi

Turpinājums 32. lpp.

Sākums 30. un 31. lpp.

izvirzīja pilnībā sagraut kambodžiešu sociālās struktūras pamatus: ģimeni, ciema kopienu un budismu. No Pnompeņas un lielākajām apdzīvotajām vietām iedzīvotājus masveidā dzina uz laukiem, kur tiem bija paredzēts vergot rīsa laukos. Bērnus atņēma vecākiem un izveidoja pāraudzināmo grupas, kurās tos izdresēja par maniakālām režīma marionetēm, kas akli sekoja visām pavēlēm un nepazina nekādu žēlastību ne pret vienu, arī pret saviem ģimenes locekļiem ne. Skolas tika slēgtas, rūpnīcas pamestas, infrastruktūra izjaukta, nauda likvidēta. Pārstāja iznākt avīzes, ļaudīm konfiscēja radioaparātus un jebkuru tehniku, pat darbgaldus, ko varēja nosaukt par «rietumu ietekmes produktu». Budistu tempļi tika sagrauti vai slēgti, un no 60 000 budistu mūku, beidzoties sarkano khmeru valdīšanai, dzīvi bija palikuši vairs 3000 — pārējie vai nu nogalināti, vai miruši no pārmerīga darba un slimībām. Tāpat tika iznīcināta musulmaņu minoritāte čami. Par ienaidniekiem pasludināja tos, kas bija ieguvuši kaut kādu izglītību, inženierus, ārstus, skolotājus, visus, kas auguši vai dzīvojuši ārsmēs un prata svešvalodas. Uz ielām ķēra pat tos, kas nēsāja brilles, jo tas varēja norādīt uz inteliģenci.

Sarkano khmeru režīms bija neveiksmīgs komunistisko ideju realizēšanas mēģinājums Indokīnā. Kad Vjetnamas, Ķīnas un PSRS komunisti to saprata, tad pašu spēkiem to arī iznīcināja. Šā eksperimenta cena bija 2 miljoni dzīvību un vēl vairāk salauztu likteņu.

«Ofiss S-21»

Pēc spilgtajiem iespaidiem krāšņajā karaļa pils kompleksā un Nacionālajā muzejā braucām uz citu vietu Pnompeņā — uz Genocīda muzeju, kur mani gaidīja pilnīgi pretēja rakstura iespaids. *Toul Sleng* cietums jeb «Ofiss S-21» pēc Pola Pota rikojuma izveidots 1975. gadā skolas kompleksa ēkās. Telpas primitīvi pārveidotas, ar ķieģeļu sienām nodalot 6x4 m un 1,2x2 m kameras. Augšstāvos pie logiem pamatīgi dzeloņdrāšu pinumi, lai novērstu pašnāvības mēģinājumus. Šajā cietumā tika nomocīti ap 18 000 ieslodzīto. Izdzīvoja vien septiņi cilvēki, no kuriem vienu (2009. gadā) es redzēju savām acīm. Vecuks nākot šurp katru dienu, jo mitinoties kaut kur tuvumā. Nākot, lai dabūtu kaut ko iztikai no tūristiem, jo pats vairs nav strādātājs. Izskatījās, ka veselais saprāts bija viņu atstājis ieslodzījuma laikā un cietums ar neredzamām saitēm joprojām nelaida vaļā viņa garu. Viņš sēdēja uz kāpnēm celtnes priekšā, un sākumā šķita, ka viņš ir akls. Vecā vīra skatiens bija

Ceptu kukaiņu
tirgotava.

tukšs, neko neredzošs — it kā viņa priekšā nebūtu ne cilvēku, ne ēku. Tukšums taču nevar sāpēt, bet man sāpēja.

Tā saucamie sarkano khmeru karavīri pārsvarā bija 10—15 gadus veci zēni, kas tika atrauti no ģimenēm un pāraudzināti, kam rokās tika iedoti ieroči un vara pār savu tautiešu dzīvībām. Viņi kļuva par perfektiem eksekūciju izpildītājiem, jo viņiem nebija ne mazākās izpratnes par līdzcietību un morāli. Katrs, kurš izrādīja neizlēmību vai žēlumu, uzreiz tika likvidēts.

Cetur gadu laikā *Toul Sleng* cietumā, izsītot atzišanos, nomocīti arī 17 Pola Pota augstākie virsnieki. Uz telpu sienām ir simtiem melnbaltu fotogrāfiju, jo katru, ko te ieslodzīja, nofotografēja. Sašūtuma, neziņas un bailu pilni skatiņi veras apmeklētājos. Baisi, jo neviens no viņiem toreiz vairs nenedzīvoja ilgāk par pāris šausmīgiem mēnešiem. Moku rīki, to apraksti un stāstījums par cietumā notikušo vardarbību liek domāt, ka nāvi šie cilvēki uztvēra kā atbrīvošanu. Satriecoši, jo pārsvarā fotogrāfijās ir jaunu meiteņu un zēnu sejas. Tāpat mocītāji nogalināja savus vienaudžus. Upuru vidū redzami arī vecāki ļaudis un mātes ar maziem bērniem uz rokām.

Šeit nonākuši arī 83 ārzemnieki, kas nav paguvuši izkļūt no Kambodžas, pirms sarkanie khmeri slēdza robežas. Šie ārvalstu žurnālisti, tūristi un arī diplomāti spīd zināti, lai noskaidrotu, kādus specdienestu uzdevumus pildījuši. Viņi visi miruši šausmīgās mokās.

Kampučijā bijis aptuveni 100 šādu cietumu. Lielā ieslodzīto daudzuma dēļ cietumi nebija piemērota vieta viņu likvidācijai,

tāpēc teju katras apdzīvotas vietas tuvumā ir tā dēvētie nāves lauki, kur ieslodzītajiem izpildīja nāvessodu un tos sameta masu kapos. Arī Pnompeņas nomalē ir šāda vieta, kur tagad uzcelts memoriāls budistu stūpas formā — 17 stāvos rūpīgi grēdās salikti «nāves laukā» atrastie upuru galvaskausi, kas sašķiroti pa vecuma grupām.

Tūristi staigāja pa izveidotajām taciņām, kas vijās starp upuru bedrēm. To virsma gadu gaitā un musonu lietūs ietekmē ir nosēdusies vairāk nekā par metru. Cilvēki fotografejas arī šajā vietā, jo daba visapkārt bija ļoti daudzveidīga un skaista. Palmas, tropiskie augi, ziedi... Tomēr nepameta doma, ka šī ir sāpju, baiļu, izmisuma un milzīgas traģēdijas vieta, viena no daudzajām visā Kambodžā.

Turpinājums sekos.

Rīta tirgus Plompeņā.

Latvijas smagatlētikai — 120

Arnīs Šauriņš,

Latvijas Godžju-rju karatē federācijas prezidents.

Turpinājums, sākums februāra numurā.

1927. gadā pēc cīņām Madrides un Lisabonas čempionātos Jānis (pelnīdams no 30 līdz 60 latiem dienā) startēja Argentīnā, kur Buenosairesā grandiozā čempionātā 110 dienu garumā piedalījās ap 50 pasaules labāko cīkstoņu, un pēc punktiem izcīnīja otro vietu.

1937. gada martā atlēts demonstrēja cīņu Berlīnes Sporta pili. Viņa pretinieks bija slavenais vācu smagsvars Šteinke. Cīņa bija grūta, tomēr pretinieku, kā pats Jānis izteicās, viņš «nolocīja». Sacensību bija sarīkojusi Vācijas valsts sporta vadība, lai vācu jaunatnei demonstrētu ideālu grieķu—romiešu cīņas paraugu.»

A. Eihvalda laikrakstā «Sports» (1959), raksturojot Lielo Jāni, uzsver viņa plašās intereses: «Eiropas galvaspilsētās Leskinovičs apmeklēja operas, teātrus, bet jo sevišķi ilgi viņš uzkavējies muzejos pie grieķu vāzēs un skulptūrās attēlotiem cīkstoņiem. Neko skaistāku par grieķu—romiešu cīņu un Apolonu slavenais cīkstonis nevar iedomāties.» No R. Apīnes pētījuma savukārt uzzinām, ka 1938. gada aprīlī Rīgā pirms čempionāta Salomonska cirkā notikusi preses konference ar turnīra dalībniekiem. «Jānis atstāja spīdošu iespaidu. Un, pēc paša izteikumiem, bija neparasti labā formā. Lai tie nebūtu tikai vārdi, viņš negaidīti piecēlās no krēsla un visu žurnālistu acu priekšā, it kā viņam nebūtu 120 kg, demonstrēja savu slaveno špagatu, fuetē un citus baleta trikus. Tāpat viņš visus pārsteidza ar lielisko cīņas mākslu un elpošanas tehniku, fenomenālu lokanību un kustību ātrumu. ...

Pēc Otrā pasaules kara Jānis Leskinovičs darbojās klasiskās cīņas veterānu padomē, piedalījās sporta sacensībās kā vissavienības kategorijas tiesnesis un citīgi strādāja savā lielajā un priekšzīmīgā iekoptajā dārzā Pārdaugavā, Apūzes ielā. Daudzus gadus viņa mājas guļamistabā pie platās koka gultas karājās melnā maska. Lielais Jānis miris 1959. gada 14. jūlijā. Jāņa Leskinoviča atdusas vieta ir Pleskodāles kapos.»

Interese par brīvo cīņu Latvijā

Profesionālajā brīvajā cīņā bija atļauti sitiēni, satvērieni ar kājām, žņauģšana, kā arī sāpju paņēmieni, lai piespiestu pretinieku ar lāpstiņām pie paklāja. Igaunis Eduards Pitseps (1898—1960), kas 20. gs. 30. gados kādu

laiku bija Latvijas valsts vienības treneris grieķu—romiešu cīņā, laikrakstam «Sporta Pasaule» (1935) profesionālās brīvās cīņas noteikumus komentē šādi: «Profesionālie vēl tagad lieto tādus paņēmienus kā galvas, ķermeņa un roku «šķēres» — roku, kāju pirkstu griešana un vēl daudzus paņēmienus, kas dara sāpes. Pie amatieriem šādi mežonīgi paņēmieni ir stingri aizliegti.»

Latvijā amatieru *catch as catch can* sāka mācīt 1922. gadā Jaunekļu kristīgā savienība (YMCA). Nodarbības bija domātas zēniem, jaunekļiem un vīriešiem. Nodarbības vadīja ASV fiziskās audzināšanas speciālisti, kuri runāja latviešu valodā, vai arī viņu sagatavoti Latvijas instruktori. Piemēram, šajā laikā viens no YMCA fiziskās audzināšanas vicedirektoriem bija Aleksandrs Miežītis (1890—194?), grieķu—romiešu cīņas speciālists, kurš 1912. gadā bija startējis olimpiskajās spēlēs Stokholmā. YMCA izvirzītie mērķi bija: «1) stipras veselības iegūšana un uzturēšana, 2) ķermeņa un viņa muskuļu trenēšana pēc personas gribas un vēlēšanās, 3) paškontroles iegūšana, cienība pret citu tiesībām un līdzdarbība, lai palīdzētu citiem, labas biedru attiecības caur spēlēm grupās un piedalīšanos sportā zem uzraudzības». Kaut arī latviešiem bija iespēja brīvo cīņu mācīties no šīs cīņas izveidotājiem — amerikāņiem, kuri zināja pareizu tās mācīšanas metodiku, tomēr atsaucību tā neguva un nākamajos gados no YMCA piedāvāto sporta veidu klāsta tika izslēgta.

Tā laika presē lasāma informācija, ka ar starptautiskajām organizācijām tika panākta vienošanās par 1925. gada Eiropas meistarsacīkšu grieķu—romiešu un brīvajā cīņā rīkošanu Latvijā. Taču tikai 1926. gadā Rīgas cirkā notika Eiropas meistarsacīkstes grieķu—romiešu cīņā. Vilis Čika un Gūnārs Gubiņš izdevumā «Latvijas sporta vēsture, 1918—1944» (1970) raksta, ka «pirmo reizi brīvās cīņas paņēmienus demonstrējuši 1928. gadā Zvejnieks un Pētersons».

1. Rīgas atlētu klubs 1936. gadā bija nolīdzis brīvās cīņas attīstīšanai igauņu treneri Zārfeldu (Sarfelds), kas bija arī džiudžitsu treneris, bet šī sadarbība nezināmu apstākļu dēļ beidzās jau pēc dažiem mēnešiem. 1936. gada novembrī Stokholmā Edvīns Bietāgs startēja brīvās cīņas sacensībās (laikraksts «Sporta Pasaule», 1936). Savukārt «Latvijas sporta vēsturē, 1918—1944» lasāms, ka «1937. gadā Turku, Somijā, šajā cīņas veidā piedalījās biedrības «Latvijas Arodorganizāciju sports» grieķu—romiešu cīkstoņu vienības dalībnieki Žanis Mucenieks

un Ansis Smiltens, abiem ierindojoties otrajās vietās». Vēl šajās sacensībās startēja Rudzītis («Sporta Pasaule», 1937), bet godalgotu vietu neguva. Brīvo cīņu visiem trim mācīja E. Bietāgs. Kā ziņo laikraksts «Latvijas Kareivis» (1937): «Latvijas smagatlētikas savienība uzdeva savienības trenerim Jānim Polim ieinteresēt mūsu smagatlētus — grieķu—romiešu cīņas piekopējus — arī brīvā amerikāņu cīņā.» Biedrība «Latvijas Arodorganizāciju sports» 1938. gada martā Rīgā rīkoja starptautiskas sacīkstes grieķu—romiešu cīņā ar somu un igauņu sportistu līdzdalību, kur gaiļa un pussmagajā svarā notika sacensības arī brīvajā cīņā. A. Smiltens ieguva savā svara kategorijā pirmo vietu brīvajā cīņā («Sporta Pasaule», 1938). Kā redzams no brīvās cīņas amatieru aktivitātēm Latvijā, 20. gs. 30. gadu beigās latviešu treneri un sportisti bija sākuši daudz aktīvāk interesēties un apgūt brīvo cīņu, un tas būtu drīzumā nesis auglus, ja nebūtu sācies Otrais pasaules karš, kas izjauca visus cilvēku plānus un cerības.

Amatieru brīvās cīņas sacensību noteikumos cīkstonim kā pieķeršanās punkts nodrēja viss atlēta ķermenis, kamēr grieķu—romiešu cīņā atļauti bija ķērieni tikai līdz jostas vietai. Amatieru brīvajā cīņā bija atļauti kāju tvērieni un paņēmieni ar kāju darbību. Gala mērķis bija noguldīt pretinieku uz lāpstiņām vai arī iegūt punktu pārsvaru.

Pirmais pasaules karš parādīja, ka karavīriem un virsniekiem bieži nācās cīnīties tuvā distancē ar ienaidnieku, kur ieroču lietošana bija apgrūtināta (piemēram, ierakumos). Šis apstāklis palielināja tuvās cīņas paņēmieni nozīmi kaujā, un nav brīnums, ka brīvā cīņā, it īpaši profesionālās brīvās cīņas tehnika, kura līdzinājās Eiropā tolaik iepazītajai džiudžitsu cīņas teknikai, ar savu izmantošanas iespēju interesēja dažādu valstu armijas. Uzmanība brīvajai cīņai kā vienam no laujanās veidiem bija pievērsta arī Latvijas armijas «Fiziskās audzināšanas reglamentā» (1922), kur noteikts: «Pirmais ierocis, kas ir katrā brīdī ikviena neapbruņota cilvēka rīcībā, ir viņa rokas un kājas. Tamdēļ šie locekļi jāattīsta, lai karavīrs tos briesmu brīdī prastu lietderīgi izmantot. Cīņas vingrojumi (laušanās u.c.) attīsta auguma veiktumu, muskuļu saskaņotu kopdarbību, izturību un iedveš karavīriem uzbrukšanas un pretošanās cīņas garu, kas jāuzskata kā viens no svarīgākajiem uzdevumiem karavīru speciālā militārā audzināšanā. Tamdēļ vismaz cīņas vingrojumu sagatavošanas paņēmieni jāieved kareivju obligatoriskajā fiziskajā audzināšanā.» **ES**

Iznīcinātāju skaits Zokņos lielākais kopš misijas sākuma

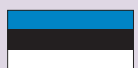
Šogad paliek 10 gadi, kopš Zokņu bāzē (netālu no Šauliem) NATO gaisa spēki rotācijas kārtībā uzsāka Baltijas valstu gaisa telpas patrulēšanas misiju. Marta pirmajā nedēļā šī misija tika palielināta par septiņām ASV lidmašīnām — sešiem iznīcinātājiem «F-15C» un divām degvielas uzpildes lidmašīnām «KC-135». Pašlaik Zokņos atrodas kopumā 10 ASV iznīcinātāji «F-15C», kuri patrulē Baltijas valstu gaisa telpu. Amerikāņu piloti rotācijas kārtībā jau trešo reizi piedalās šajā misijā. ASV aizsardzības ministra Čaka Heigela oficiālajā paziņojumā teikts, ka Baltijas valstu gaisa telpas patrulēšanas misija ir pastiprināta, reaģējot uz Krievijas rīcību Ukrainā, atsaucoties uz Baltijas valstu aicinājumu un vienlaikus demonstrējot Vašingtonas gatavību pildīt drošības garantēšanas pasākumus NATO sastāvā.

Pentagona vadītājs Č. Heigels informē, ka vēl viens reaģēšanas pasākums uz notikumiem Ukrainā ir pilotu treniņu programmas paplašināšana Polijas 32. taktiskās aviācijas bāzē Laskas apkaimē. 2011. gadā ASV un Polija ir parakstījušas pilotu apmācības divpusējo programmu, kas paredz četras reizes gadā veikt poļu pilotu apmācību uz iznīcinātājiem «F-16». Vienošanās nosaka, ka katrā no treniņu aktīvajiem periodiem (2—4 nedēļas) Laskas bāzē drīkst atrasties līdz 250 amerikāņu karavīru. Aktīvo treniņu starplaikos 32. bāzē pastāvīgi dislocēti aptuveni 10 ASV Gaisa spēku piloti, tehniskais personāls un aviācijas speciālisti.

7. martā Šaulu bāzē apmeklēja Lietuvas aizsardzības ministrs Jozefs Oleks (trešais no kreisās).

Reaģējot uz Ukrainas krīzi, ASV ir paplašinājušas 2011. gada vienošanos ar Poliju. Proti, uz Laskas bāzi papildus tiek nosūtīti iznīcinātāji un militārais kontingents. 14. martā 32. taktiskās aviācijas bāzē Laskā ieradās pirmie seši iznīcinātāji «F-16 Fighting Falcon» no Avjāno bāzes Itālijā. Tiek plānots uz Lasku pārdislocēt vairāk nekā 10 iznīcinātājus, aptuveni 300 NATO spēku Eiropā karavīrus un militāro transporta lidmašīnu «C-130 Hercules».

Apstiprināts jauns aizsardzības attīstības plāns

Februāra beigās Igaunijas valdība apstiprināja visaptverošu Aizsardzības attīstības nacionālo plānu līdz 2022. gadam, kura izstrādē piedalījās pieredzējuši eksperti no 11 ministrijām, resoriem un iestādēm. Šajā dokumentā nacionālā aizsardzība pirmo reizi definēta plašākā nozīmē, izejot ārpus militāro pasākumu robežām un nosakot konkrētus aizsardzības uzdevumus visām galvenajām valsts varas struktūrām, arī civilajā sektorā definējot svarīgākos pakalpojumus. Kā paskaidrojis aizsardzības ministrs Urmas Reinsalu, mūsdienās ir jābūt gataviem sastapties ar daudz plašākiem drošības riskiem, tāpēc draudu gadījumā jāspēj rīkoties ne tikai Aizsardzības spēkiem, bet visām valsts varas struktūrām un visai sabiedrībai kopumā. Tikai apvienojot visus resursus, no kuru veiksmīgas darbības atkarīga Igaunijas drošība (t.sk. komunikācijas sistēmas, stratēģiskās dzelzceļa un autoceļu līnijas, veselības aprūpe, psiholoģiskā aizsardzība), varēs uzskatīt, ka valsts ir sagatavojusies jebkādam krīzes situācijām.

Raksturojot militārās aizsardzības jomu, U. Reinsalu akcentēja nepieciešamību pildīt 2013. gadā valdības apstiprināto attīstības plānu, kurā prioritāte ir divu pilnībā nokomplektētu un apbruņotu kājnieku brigāžu saformēšana. Paredzēti arī iegādāties kājnieku kaujas mašīnas, pašgājējhaubices un jaunās paaudzes prettanku raķešu kompleksus.

Lai integrētu civilo sektoru aizsardzības attīstības plāna realizācijā, mobilizācijas apstākļos noteikta virkne pasākumu informatīvās sistēmas pilnveidošanai, kā arī līgumu noslēgšanai par pakalpojumu un materiālu nodrošināšanu Aizsardzības spēku

Polija turpina modernizēt Gaisa, Jūras un Sauszemes spēkus

Aizsardzības ministrija pēdējos četrus gadus aktīvi pētīja mācību kaujas lidmašīnu iegādes iespējas. Šī gada februārī beidzot tika noslēgts līgums ar Itālijas kompāniju «Alenia Aermacchi», kura konkursā pārspēja savus konkurentus — britu kompāniju «BAE Systems» («Hawk») un amerikāņu—korejiešu konsorcijs «Lockheed Martin/KAI» («F-50 Golden Eagle»). Itāļi piegādās astoņas mācību kaujas lidmašīnas «M-346 Master» par 382 miljoniem dolāru. Līgums paredz ne tikai pašu lidaparātu un treniņu piegādi, bet arī pilotu un tehniskā personāla apmācību. Pirmās lidmašīnas Polija saņems 2016. gadā, bet viss līgums tiks izpildīts līdz 2017. gada beigām. Līgums ietver opciju par vēl četru lidmašīnu piegādi pēc 2017. gada. Jaunās lidmašīnas aizstās patlaban Gaisa spēku sastāvā esošās novecojušās lidmašīnas «TS-11 Iskra», kuras bruņojumā pieņemtas 1964. gadā. Galvenā «M-346 Master» funkcija būs iznīcinātāju «F-16 Fighting Falcon» pilotu apmācība.

«M-346 Master».

Modernizācijas plāni tiek realizēti arī Jūras spēkos, kuri izsludinājuši konkursu par jaunu diēlelektrisko zemūdeņu iegādi. Jau pieteikušās astoņas kompānijas, taču AM pārstāvji paziņojuši, ka laika gaitā izvērtēs visus iespējamus darījuma kandidātus — arī tos, kas nav iesnieguši dokumentus konkursam. AM plāno līdz 2030. gadam trīs zemūdeņu iegādei iedalīt kopumā 2,44 miljardus dolāru. Pašlaik Jūras spēku sastāvā ir piecas zemūdenes, taču četras no tām («Kobben» klase) paredzēts norakstīt jau 2015. gadā.

Savukārt Sauszemes spēku modernizācijai izsludināts konkurss par 150 snai-peršauterņu piegādi. Konkursa uzvarētājs piegādās arī 50 000 patronu jaunajām šautenēm. Konkursa dalībniekiem izvirzīta prasība piedāvāt «338 Lapua Magnum» kalibra snai-peršautenes, kuru kopējais garums nepārsniedz 1300 mm, bet pilnā masa ar mērķekli un aptveri nepārsniedz 7 kg. Tās aptveres ietilpība — ne mazāk kā piecas patronas, stobra resursi — vairāk nekā 2500 šāvienu, bet visa ieroča resurss — pāri par 10 000 šāvienu.

Līdz šim Polijas Bruņoto spēku apbruņojumā nav bijis «338 Lapua Magnum» kalibra ieroču. Poļu armijā izmanto somu ražojuma snai-peršautenes «Sako TRG-21/22» un poļu ražojuma «ZMT Bor» un «ZMT Tor».

Igaunņu bruņutransportieris «XA-180» Afganistānā.

operācijām. Starptautiskajā jomā aizsardzības plāns paredz turpināt paplašināt vēstniecību un misiju tīklu, kas ir svarīgs Igaunijas nacionālās aizsardzības un drošības politikas īstenošanai. Iekšējās drošības jomā plāns paredz atbalstīt policijas, robežsargu un glābēju dienestu funkcionēšanu, lai vissarežģītākajos apstākļos tie varētu bez šķēršļiem veikt iedzīvotāju aizsardzību.

Sauszemes spēkos sākusies kravas automobiļu parka modernizācija

Francijas Galvenā apbruņojuma pārvalde pasūtījusi Itālijas kompānijai «Iveco» 250 militāros automobiļus PPT (riteņu formula 8x8). Ar šo pasūtījumu ir paplašināts 2010. gada bāzes līgums, kura izpildei 2013. gada vasarā «Iveco» jau piegādāja pirmo automobiļu PPT partiju — 80 vienības. Bāzes līguma paplašināšana veikta, pamatojoties uz Francijas Sauszemes spēku (Szs) modernizācijas programmu. Dokumentā noteikts, ka līdz 2019. gadam Szs jāsaņem 450 automobiļus PPT, bet pēc 2019. gada paredzēts iegādāties vēl 1150 šādus automobiļus. Tādējādi Szs sastāvā pakāpeniski ar PPT tiks aizstāti novecojušie kompānijas «Renault Trucks Defense» ražotie automobiļi VTL un «TRM 10000» (riteņu formula 6x6), kas tiek ekspluatēti gandrīz 30 gadus.

«Iveco PPT».

Kravas automobiļus PPT kompānija «Iveco» izstrādājusi sadarbībā ar franču kompāniju «Soframe», kura nodrošināja militārajām funkcijām atbilstošu iekārtu un ierīču uzstādīšanu uz šasijas.

Francijas Szs automobiļi PPT tiek piegādāti divās modifikācijās — PPLOG un PPLD. Pirmā paredzēta kravu pārvietošanai un aprīkota ar iekraušanas sistēmu, bet otra — remontam un evakuācijas darbiem. PPT spēj pārvest līdz 19 t kravu. Transporta līdzekļiem ir bruņota kabīne un speciāls tornītis 7,62 mm kalibra ložmetēja «MAG 58» uzmontēšanai.

Ķīnas militārais budžets turpina palielināties

Ķīnas valdība plāno 2014. gadā palielināt militāros izdevumus līdz 808,23 miljardiem juānu (131,6 miljardi dolāru). Prioritārās jomas būs krasta un pretgaisa aizsardzības sistēmas, kā arī jauna bruņojuma un kara tehnikas izstrāde. Atšķirībā no Pekinas oficiāli publicētajiem datiem militārie eksperti norāda, ka Ķīnas ikgadējais militārais budžets jau ir sasniedzis 200 miljardus dolāru, turklāt visdažādākie militārie projekti tiek finansēti ar duālas nozīmes programmām.

«DF-31».

Militāro izdevumu pieaugums Ķīnā notiek ilgstošā periodā. 2013. gadā tas bija gandrīz 720 miljardi juānu. Pēc Stokholmas Starptautiskā miera izpētes institūta (Stockholm International Peace Research Institute; SIPRI) datiem, militāros izdevumus Ķīna palielina vismaz pēdējos 20 gadus. SIPRI statistika liecina, ka 1994. gadā Ķīnas militārajam resoram tika atvēlēti 86,9 miljardi juānu, 2003. gadā šis rādītājs bija 288 miljardi juānu, bet 2012. gadā — jau 1,05 triljoni juānu. Pašlaik militāro izdevumu ziņā Ķīna ieņem otro vietu pasaulē aiz ASV.

Viens no pēdējiem Ķīnas panākumiem bruņošanās jomā ir jaunas vidējā darbības rādīša ballistikās raķetes «Dongfeng-26C» pieņemšana apbruņojumā. Šo faktu ir apstiprinājuši arī ASV speciālie dienesti, norādot, ka «Dongfeng-26C» ierindosies starp Ķīnas bruņojumā esošajām raķetēm «DF-31» un «DF-21». «Dongfeng-26C» lidojuma tālums ir līdz 4000 km, un tās ir izvietotas uz automobiļa šasijas. «Dongfeng-26C» izvēšana sāksies 2015. gadā.

Bruņojuma iegādēm finansējums apcirtis par 25 miljardiem dolāru

2015. finanšu gadam (sāksies 2014. gada 1. oktobrī) ASV militārais budžets tiek plānots 496 miljardu dolāru apmērā. Tajā skaitā 154 miljardi (par 25 miljardiem mazāk nekā pērn) dolāru paredzēti bruņojuma iegādēm un jauna bruņojuma izstrādes projektiem. Šis samazinājums ir viena daļa no federālā budžeta obligātajiem ekonomijas pasākumiem, par kuriem 2013. gada decembrī nobalsoja ASV valdība.

Pēc Pentagona aprēķiniem, lidmašīnu un helikopteru iegādes apjomi nākamgad saruks no 45 līdz 40 miljardiem dolāru. Ievērojami ekonomijas pasākumi gaidāmi arī sauszemes bruņojuma iegādē. Samazinājums skars arī personālsastāvu, proti, Sauszemes spēku skaitliskais sastāvs saruks no 520 000 līdz 440 000 karavīru. Toties speciālo spēku sastāvs palielināsies no 65 700 līdz 69 700, uzlabojot spējas reaģēt uz asimetriskiem draudiem. Uzsvērts, ka ASV vairs nepiedalīsies plaša mēroga un ilgstošās militārās operācijās kā Irākā un Afganistānā. Galvenais Sauszemes spēku uzdevums būs uzvarēt vienā liela mēroga karā, bet Jūras un Gaisa spēkiem būs jāsaģlabā spējas aktīvi darboties attālinātos karadarbības rajonos.

No citiem plānotajiem ekonomijas pasākumiem jāmin Nacionālās gvardes un rezerves spēku samazināšana par 5%, Jūras kājnieku korpusa samazināšana no 190 000 līdz 182 000 cilvēkiem, triecienlidmašīnu «A-10 Thunderbolt II» un izlūklidmašīnu «U-2» pakāpeniska izslēgšana no kaujas sastāva un atteikšanās no kājnieku kaujas mašīnas izstrādes programmas.

«A-10 Thunderbolt II».

Ziņas sagatavojusi **kapteine Vizma Kaļčeva**.

Foto — www.kam.lt; <http://en.wikipedia.org>; www.airliners.net; defesaglobal.files.wordpress.com; www.strategic-air-command.com; <http://russiancouncil.ru>.

Narkotikas — mūsdienu bruņoto spēku latentais ienaidnieks

Mūsdienās dažādu valstu kaujas gatavības līmenis pārsvarā tiek vērtēts pēc bruņojuma un ieroču kvalitatīvajiem un kvantitatīvajiem rādītājiem. Raksturojot kādas militāras vienības kaujas gatavību, reti tiek analizētas karavīru personiskās īpašības, uzvedības īpatnības utt. Taču realitātē cilvēcisks faktors jeb virsnieku un instruktoru uzvedības īpatnības un kaitīgie ieradumi tiešā veidā ietekmē gan militāro vienību kaujas gatavību, gan loģistiku, gan apmācību. Ja misijās un starptautiskajās operācijās karavīrs lieto narkotikas vai lielas alkohola devas, tas var ļoti negatīvi ietekmēt dienesta pienākumu izpildi ātrumu un precizitāti, radot draudus citiem karavīriem vai civiliedzīvotājiem.

Neviena valsts necenšas afišēt iekšējās problēmas ar karavīru atkarībām no psihotropajām vielām. Taču ASV Aizsardzības departaments (AD) jau kopš 1960. gada apkopo statistisku, veic profilaktiskus pasākumus un nodrošina

Pētot narkomānijas straujās izplatības iemeslus armijā, tiek izšķirti vairāki veicinošie faktori. Pirmkārt, tas ir stress reālos kaujas apstākļos (Irāka, Afganistāna), kas palielinājis dažādu nomierinošo, atslābinošo psihotropo vielu lietošanu un vēlāku atkarību no tām. Narkotiku lietošana posttraumatiskā stresa sindroma mazināšanai bieži karavīrus noved arī pie pašnāvības. 2012. gadā 350 amerikāņu karavīri izdarīja pašnāvību, taču netiek afišēts, cik no tiem ir bijuši narkomāni. Otrkārt, narkomāniju veicina karavīru salīdzinoši brīvā pieeja dažādiem medicīniskiem (arī pretsāpju) līdzekļiem, kas rada atkarību. Treškārt, dažādu apreibinošo vielu lietošanu veicina karavīru maiņu darbs, it sevišķi starptautiskajās misijās. Proti, īsām un intensīvām kaujas dežūrām seko ilgas atpūtas un bezdarbības stundas, kuras nereti tiek aizpildītas ar narkotiku vai alkohola lietošanu. Ceturtkārt, karavīriem noteiktu uzdevumu un

veidot militāro karjeru un neļauj atrast labu darbu pēc militārā dienesta beigām.

Pernā gada beigās arī Krievijas Aizsardzības ministrija pirmo reizi publiski atzina narkomānijas samilzušo problēmu armijā. Uzsverts, ka narkomānija skārusi visu pakāpju militārpersonas, taču visvairāk — 20% — atkarīgo esot praporščiku (mičmaņu) un militāro mācību iestāžu kursantu vidū. Statistika liecina, ka gandrīz katru nedēļu tiek atklāti narkotiku lietošanas vai izplatīšanas gadījumi Bruņotajos spēkos.

Lai cīnītos ar šo latentu ienaidnieku, aizsardzības ministrs Sergejs Šoigu parakstījis rīkojumu Bruņotajos spēkos izveidot atsevišķu struktūru, kuras uzdevums būs kontrolēt personālsastāva psihisko stāvokli un atklāt gadījumus, kad karavīri lieto narkotikas. Jaunā struktūra sāka darbu jau 2013. gada 1. decembrī — līdz ar jaunā mācību gada sākumu Krievijas Bruņotajos spēkos. Jaunās struktūras uzdevums ir rīkot regulārus reidus, veicot narkotiku lietošanas testus kursantiem, ierindniekiem, instruktoriem un virsniekiem. Bieži reidus organizē bez brīdinājuma, turklāt visvairāk tiek pārbaudīti tie karavīri, kuri gatavojas pildīt dežūru vai norīkojumu.

Jaunajai struktūrai Krievijas armijā netiek veidotas jaunas štata vietas. Narkotiku kontroles struktūras pamatā katrā karaspēka daļā ir speciālas darba grupas, kuru priekšgalā ir virsnieki — komandieru vietnieki darbā ar personālsastāvu. Liela uzmanība tiek pievērsta skaidrojošajam darbam, metodiskajiem norādījumiem un medicīnas personāla izglītošanai narkomānijas apkarošanā.

Pagaidām nav zināms, kādi būs jaunās struktūras darbības rezultāti, taču, izvērtējot ASV pieredzi un neveiksmes, optimismam nav pamata arī Krievijas gadījumā. Jau tagad zināms, ka papildu finansējums jaunajai struktūrai nav piešķirts. Nav skaidrs, kā Krievijas Bruņotajos spēkos varēs pastāvēt rīcībspējīga un efektīva narkotiku atkarīgo karavīru atklāšanas sistēma, neieguidot nekādus līdzekļus dārgā aparatūrā un eksprestestu sistēmās.

*Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavoja
kapteine Vizma Kalčeva.*

Foto — www.cchrint.org/
<http://www.npr.org/>.

Tekstā izmantotie avoti:

<http://www.answers.com/topic/armed-forces;>
[http://www.michaelshouse.com/featured-articles/
drug-use-military/;](http://www.michaelshouse.com/featured-articles/drug-use-military/)
[http://seattletimes.com/html/nationworld/20191862
23_militarydrinking18.html;](http://seattletimes.com/html/nationworld/2019186223_militarydrinking18.html;)
[http://www.cchrint.org/2013/03/27/military-
suicides-hit-epidemic-levels-is-it-stress-or-
the-drugs-used-to-treat-it/;](http://www.cchrint.org/2013/03/27/military-suicides-hit-epidemic-levels-is-it-stress-or-the-drugs-used-to-treat-it/)
[http://www.ng.ru/armies/2013-11-
07/5_drugs.html](http://www.ng.ru/armies/2013-11-07/5_drugs.html)

*ASV pierobežā Meksikā marihuānas
plantāciju iznīcināšanā iesaistās abu
kaimiņvalstu karavīri.*

konsultācijas narkomānijas apkarošanai ASV Bruņotajos spēkos. Ir realizētas vairākas amnestijas programmas, kurās tika piedāvāta rehabilitācija un ārstēšana visiem karavīriem, kuri brīvprātīgi pieteicās kā narkotiku atkarīgie. Taču situācija arvien pasliktinās. AD statistika liecina, ka pēdējos 15 gados vairāk nekā 17 000 karavīru ir atvaļināti no ASV armijas par narkotisko vielu lietošanu. Minētajā periodā skaitliski visvairāk narkotiku atkarīgo bijis Jūras spēkos (3400). Ne mazāk satraucoši ir dati par Gaisa spēkiem, kur 15 gados narkotiku atkarīgo skaits ir palielinājies par 82%, bet Sauszemes spēkos — par 37%. Viena no tendencēm, kas fiksēta militārajā dienestā, ir saistīta ar jauniešaukamo karavīru — bijušo narkomānu centieniem atbrīvoties no atkarības, iestājoties militārajā dienestā un pilnībā mainot līdzšinējo dzīvi. Dažiem tas izdodas, taču pārsvarā bijušie narkomāni savus kaitīgos ieradumus ienes armijas ikdienā.

funkciju veikšanai nakts apstākļos ir vajadzīga maksimāla modrība un reakcijas spējas. To veicināšanai bieži tiek lietoti medicīniskie preparāti (arī recepšu medikamenti), kas stimulē organismu un mazina nogurumu, taču ilgtermiņā un nepareizās devās rada atkarību.

Narkotiku apkarošanas eksperti atzīst, ka, neskatoties uz satraucošajiem narkomānijas rādītājiem, ASV armijā joprojām nav izstrādāta kvalitatīva karavīru un viņu ģimeņu atturēšanas un profilakses ilgtermiņa stratēģija. Piemēram, Jūras spēkos tiek izmantotas 1984. gadā izstrādātas, morāli novecojušas vadlīnijas narkomānijas apkarošanā. Pastāvīgi trūkst labi apmācīta personāla un finanšu līdzekļu dažādiem profilakses pasākumiem. Būtisks trūkums ir tas, ka netiek aizsargāti sensitīvie dati par karavīriem, kuri labprātīgi piekrit ārstēties. Daudzi baidās pieteikties uz ārstēšanos tikai tāpēc, ka šis fakts tiek atspoguļots personas lietā un cilvēks tiek apzīmots uz visu mūžu kā narkomāns. Tas liedz

APRĪLIS — militārās vēstures spoguļi

KĀRLIS GOPERS

(1876—1941)

1876. gada **2. aprīlī** dzimis ģenerālis Kārlis Gopers.

1874. gada **4. aprīlī** dzimis ģenerālis Andrejs Auzāns. Piedalījies Pirmajā pasaules karā Latviešu strēlnieku pulkos kā bataljona, pulka un brigādes komandieris. No 1923. gada Kara ministrijas padomes loceklis, bet no 1927. gada Armijas galvenā štāba topogrāfijas daļas priekšnieks. 1933. gadā atvaļināts. Ilggadējs latviešu veco strēlnieku biedrības priekšsēdētājs. Miris 1953. gadā Lielbritānijā.

1859. gada **4. aprīlī** dzimis ģenerālis Dāvids Simansons. Ģenerāļa dienesta pakāpi ieguvis Krievijas armijā 1915. gadā (ģenerālmajors). Latvijas armijas virspavēlnieks. 1919. gadā piedalījies Krievijas — Japānas karā un Pirmajā pasaules karā kā brigādes un divīzijas komandieris. Jāņa Baloža brigādē no 1919. gada 6. jūnija. 1919. gadā arī aizsardzības ministrs, vēlāk Kara padomes loceklis un priekšsēdētājs. Atvaļināts 1925. gadā. Apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru. Miris 1933. gada 13. janvārī. Apglabāts Rīgas Brāļu kapos.

1919. gada **10. aprīlī** dibināts Kurzemes artilērijas pulks.

1916. gada **14. aprīlī** 3. Kurzemes latviešu strēlnieku bataljons ieņem pozīcijas Nāves salā.

1861. gada **16. aprīlī** Daugavpilī dzimis Ādams Kreicbergs — dzejnieka A. Pumpura laikabiedrs, cara armijas ģenerālis. Piedalījies Krievijas — Japānas karā. Rīgas kara apriņķa priekšnieks. Miris 1933. gadā.

1895. gada **18. aprīlī** dzimis kapteinis Hugo Helmanis. Lāčplēša Kara ordeņa III šķiras kavalieris. Slavens ar saviem izlūku gājieniem Latgales frontē Latvijas atbrīvošanas cīņā laikā. Autors grāmatām «Cīņa pret lieliniekiem» (1936), «Kapteiņa Helmaņa izlūku gājieni» (1921). Represēts, nošauts 1941. gada 30. oktobrī.

1884. gada **26. aprīlī** dzimis ģenerālis Krišjānis Berkis. Latvijas armijas komandieris un pēdējais kara ministrs (no 1940. gada 5. aprīļa). Lāčplēša Kara un Triju Zvaigžņu ordeņu kavalieris. Deportēts 1940. gadā. Gājis bojā 1942. gada 29. jūlijā.

Dzimis Plāņu pagasta Maskatos. 1893. gadā sācis savas karavīra gaitas kā savvaļnieks. 1896. gadā beidzis Viļņas kara skolu. 1912. gadā ieguvis kapteiņa dienesta pakāpi.

Piedalījies Pirmajā pasaules karā 183. kājnieku pulka sastāvā — sākumā kā rotas, vēlāk kā bataljona komandieris. 1915. gada septembrī — pulkvedis — leitnants, tā paša gada decembrī — jau pulkvedis. No krievu pulkiem pārnācis latviešu strēlnieku pulkos. Sākumā komandē rezerves pulku, vēlāk 7. Bauskas strēlnieku pulku. I latviešu strēlnieku brigādes komandieris. Pēc cara armijas sabrukuma darbojies dažādās pretlielinieciskās organizācijās. Sibīrijā bijis Imantas pulka sastāvā, ar kuru atgriezies Latvijā. 1920. gadā paaugstināts par ģenerāli. Bijis Kara padomes loceklis. No 1924. gada komandējis Vidzemes kājnieku divīziju, vienlaikus arī Rīgas garnizona priekšnieks. Sasniedzot maksimālo vecumu, no armijas demobilizēts. Ļoti sabiedriska. Latvijas skautu vadītājs. Latvijas veco strēlnieku biedrības priekšnieks. Daudz rakstījis par militāriem jautājumiem, skautismu un vecajiem strēlniekiem un viņu cīņām — «Krustēvs Oskars» (atmiņas par pulkvedi Kalpaku; 1922), «Četri sabrukumi» (1920), «Militārās audzināšanas pamati» (1922), «Latvju strēlnieku Ziemeļmasvētki 1916. gadā» (1923), «Esi modrs» (1924), «Strēlnieku laiki» (1931). Par cīņām Pirmajā pasaules karā latviešu strēlnieku pulkos apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa II un III šķiru, kā arī daudzām cara armijas un citu valstu bruņoto spēku goda zīmēm.

Apctienāts 1940. gada 30. septembrī, nošauts 1941. gada 2. jūnijā. Viņa mirstīgās atliekas atrastas masu kapos Baltezerā 1944. gada 27. aprīlī. Gopers savā ģimenē pieņēma un pārveda Latvijā sava drauga pulkveža Brieža dēlu Juri. Pēc Otrā pasaules kara ārzemēs tika izveidots Ģenerāļa Gopera fonds, kas izdeva daudzas tā sauktās nepastarmkas (markas bez nomināla), kas veltītas Latvijas brīvības idejai. Savukārt ģenerāļa dēls Miķelis Gopers jau trīsdesmitajos gados izveidoja apgādu «Zelta ābele», kas izdeva daudzas grezni noformētas grāmatas mazā mētienā (400—5000 eksemplāri), šo darbu turpinot arī pēc Otrā pasaules kara ārzemēs.

Sagatavojis Gunārs Kušķis.

DAILES TEĀTRIS

2014. GADA APRĪLIS

Lielā zāle

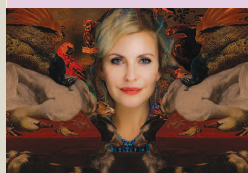
1. O.	19.00	M. BUTTERFLY	ONEGINS
2. T.	19.00	M. BUTTERFLY	
3. C.	19.00	ONEGINS	
4. P.	19.00	ONEGINS	
5. S.	18.00	VĒJĒM LĪDZI	
6. Sv.	15.00	VĒJĒM LĪDZI	
7. P.			
8. O.	19.00	AMADEJS	Pensionāriem - 50% atlaide!
9. T.	19.00	PRIMADONNAS	
10. C.	19.00	PRIMADONNAS	
11. P.	19.00	MILĒDIJA	5. abonements
12. S.	18.00	IZRAIDĪTIE	
13. Sv.	15.00	IZRAIDĪTIE	
14. P.			
15. O.	19.00	ROMEO UN DŽULJETA	Vidusskolēniem, studentiem un pensionāriem - 50% atlaide!
16. T.	19.00	ŠEIPINGS	
17. C.	19.00	ŠEIPINGS	
18. P.			
19. S.	18.00	MILĒDIJA	6. abonements
20. Sv.			
21. P.			
22. O.	19.00	MILĒDIJA	
23. T.	19.00	MILĒDIJA	
24. C.			
25. P.	19.00	FINITA LA COMEDIA!	
26. S.	18.00	IZRAIDĪTIE	
27. Sv.	13.00	IZRAIDĪTIE	
28. P.			
29. O.	19.00	AR VĪRU NAV VIEGLI	Pensionāriem - 50% atlaide!
30. T.	19.00	MILĒDIJA	

Mazā zāle

1. O.	19.00	PREILENĪTE	
2. T.	19.00	PLIKIE UN PUSPLIKIE	
3. C.	14.00	SŪNU CIEMA ZĒNI	
4. P.			
5. S.			
6. Sv.			
7. P.			
8. O.	14.00	SŪNU CIEMA ZĒNI	Papildzīdādel!
9. T.			
10. C.			
11. P.	19.00	VECPUIŠI UN VECMEITAS	
12. S.			
13. Sv.			
14. P.			
15. O.	19.00	PASAKA PAR VĒRDIŅU	
16. T.	19.00	SLAZDĀ	
17. C.	19.00	SLAZDĀ	
18. P.			
19. S.	18.00	PLIKIE UN PUSPLIKIE	
20. Sv.			
21. P.			
22. O.	19.00	VECPUIŠI UN VECMEITAS	
23. T.			
24. C.	19.00	TAS ĪSTAIS, TĀ ĪSTĀ	
25. P.	19.00	DIEVA INDES UN VELNA ZĀLES	
26. S.	13.00	DIEVA INDES UN VELNA ZĀLES	
27. Sv.	13.00	PLIKIE UN PUSPLIKIE	
	18.00	PLIKIE UN PUSPLIKIE	
28. P.			
29. O.	19.00	APGLABĀJIET MANI ZEM GRĪDAS	Vidusskolēniem un studentiem - 50% atlaide!
30. T.	19.00	VECPUIŠI UN VECMEITAS	

Kamerzāle

1. O.	19.00	BIEDRE ZARIŅA	
2. T.	16.00	PREZENTĀCIJA	
	19.00	PREZENTĀCIJA	
3. C.	19.00	SABOJĀTIE	Pēdējo reizi!
4. P.	14.00	NAKTS VĒL NAV GALĀ	
5. S.			
6. Sv.			
7. P.			
8. O.	19.00	NEPRĀTĪGĀ ZELDA	
9. T.	19.00	NAKTS VĒL NAV GALĀ	
10. C.	19.00	NAKTS VĒL NAV GALĀ	
11. P.	14.00	PREZENTĀCIJA	
12. S.			
13. Sv.			
14. P.			
15. O.	19.00	MĪLAIS MELIS	
16. T.	19.00	BIEDRE ZARIŅA	
17. C.			
18. P.			
19. S.			
20. Sv.			
21. P.			
22. O.	19.00	PIRMĀ GRĒKA LĪCIS	
23. T.	19.00	PIRMĀ GRĒKA LĪCIS	
24. C.	16.00	PREZENTĀCIJA	
	19.00	PREZENTĀCIJA	
25. P.			
26. S.	13.00	NAKTS VĒL NAV GALĀ	
	18.00	NAKTS VĒL NAV GALĀ	
27. Sv.	13.00	NAKTS VĒL NAV GALĀ	
	18.00	NAKTS VĒL NAV GALĀ	
28. P.			
29. O.	19.00	AJA PĒC JAUNSUDRABIŅA	Vidusskolēniem un studentiem - 50% atlaide!
30. T.	19.00	PIRMĀ GRĒKA LĪCIS	Papildzīdādel!

MILĒDIJA

PREILENĪTE

DIEVA INDES UN VELNA ZĀLES

BIEDRE ZARIŅA

NAKTS VĒL NAV GALĀ

* Repertuārā iespējamas izmaiņas!

Kase: 10.00 - 19.00; Sv. 11.00 - 18.00
Informācija: 67294444, www.dailesteatris.lv
www.bilesuparadize.lv

Dailes teātra pagraba telpās

16.04. plkst. 19.00 KAULI

17.04. plkst. 19.00 KAULI

N r . 3 | T Ē V I J A S S A R G S | M A R T S | 2 0 1 4

